

Analýza regionální politiky a jejích nástrojů v Irsku

Bc. Petr Souček

Diplomová práce
2010

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petr SOUČEK**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Analýza regionální politiky a jejích nástrojů v Irsku**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Popište základní pojmy regionální politiky.
- Charakterizujte socioekonomickou situaci a regionální strukturu Irska.

II. Praktická část

- Popište regionální politiku Irska před vstupem a její změny po vstupu do Evropské Unie.
- Charakterizujte hlavní zásady a nástroje regionální politiky Irska.
- Provedte komparaci české a irské regionální politiky a navrhněte možná zlepšení pro českou regionální politiku na základě využití irských zkušeností.

Závěr

Rozsah práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] FRANK, J. Irsko. 1. vyd. Praha: Libri, 2006. 138 s. Stručná historie států; sv. 36. ISBN 80-7277-294-5.
[2] MATES, P., WOKOUN, R. et al. Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 2001. 196 s. ISBN 80-7175-100-6.
[3] STONE, J. Regional Policy in Ireland. [s.l.]: [s.n.], 2002. 14 s. Dostupný z WWW: <<http://www.midlands.ie/Files/Midland%20Regional%20Authority/Policy%20Submissions/Regiona>

Vedoucí diplomové práce: prof. RNDr. René Wokoun, CSc.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: 29. března 2010
Termín odevzdání diplomové práce: 3. května 2010

Ve Zlíně dne 29. března 2010

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

prof. RNDr. René Wokoun, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 3. května 2010

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá analýzou regionální politiky a jejích nástrojů v Irsku. Teoretická část se zaměřuje na socioekonomickou situaci v zemi a na její regionální strukturu. Praktická část je zaměřena na samotný vývoj regionální politiky Irska před a po jeho vstupu do Evropské unie. Dále se zabývá využíváním významných nástrojů a v závěru práce se věnuji komparaci české a irské regionální politiky s návrhu možného využití irských zkušeností v podmínkách České republiky.

Klíčová slova:

Irsko, regionální politika, strukturální politika, nástroje regionální politiky, programovací období, Strukturální fondy.

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the analysis of regional policy and its instruments in Ireland. The theoretical part focuses on the socio-economic situation and regional structure of the country. The practical part deals with the development of regional policy until and after the accession into the European Union. It also deals with the use of important instruments and at the end of this work I compare Czech and Irish regional policy with the suggestion of possible utilization of the Irish experience in the Czech Republic.

Keywords:

Ireland, regional policy, structural policy, instruments of the regional policy, programme period, Structural funds.

Poděkování

Na tomto místě si dovoluji poděkovat prof. RNDr. René Wokounovi, CSc., za odborné vedení, věcné připomínky, čas věnovaný při konzultacích a cenné rady při zpracování diplomové práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VÝKLAD TEORETICKÝCH POJMŮ	14
1.1 REGIONÁLNÍ POLITIKA	14
1.2 MOTIVY EXISTENCE REGIONÁLNÍ POLITIKY	15
1.2.1 Ekonomické motivy	15
1.2.2 Sociální motivy	16
1.2.3 Politické a ekologické motivy	16
1.3 CÍLE A NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	17
1.3.1 Makroekonomické nástroje	17
1.3.2 Mikroekonomické nástroje.....	18
1.3.3 Ostatní nástroje.....	18
1.4 REGIONÁLNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE	19
1.4.1 Důvody existence regionální politiky EU	19
1.5 CÍLE A NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU	20
1.6 PRINCIPY REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY EU.....	21
2 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA A REGIONÁLNÍ STRUKTURA IRSKA	23
2.1 ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ ÚDAJE	23
2.1.1 Poloha, rozloha a reliéf.....	24
2.1.2 Podnebí, vodstvo a příroda.....	25
2.2 DEMOGRAFICKÉ FAKTORY	26
2.2.1 Obyvatelstvo.....	27
2.2.2 Struktura obyvatelstva.....	28
2.3 STRUKTURA NÁRODNÍ EKONOMIKY	29
2.3.1 Primární sektor	30
2.3.2 Sekundární sektor	31
2.3.3 Terciérní sektor	33
2.3.4 Nezaměstnanost a inflace	33
2.3.5 Zahraniční obchod.....	34
2.3.6 Role státu v ekonomice	35
2.4 INFRASTRUKTURA	36
2.5 REGIONÁLNÍ STRUKTURA IRSKA	37
2.5.1 Historické a administrativní členění.....	37
2.5.2 Členění dle jednotek NUTS	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
3 REGIONÁLNÍ POLITIKA IRSKA PŘED VSTUPEM DO EU	41

3.1	LEGISLATIVNÍ POZADÍ A VZNIK VÝZNAMNÝCH INSTITUCÍ	41
3.2	ROLE MÍSTNÍCH ORGÁNŮ A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ.....	46
4	REGIONÁLNÍ POLITIKA IRSKA PO VSTUPU DO EU	48
4.1	OKOLNOSTI VSTUPU IRSKA DO EU	48
4.2	OBDOBÍ 1973 - 1988	49
4.3	OBDOBÍ 1989 - 1993	53
4.3.1	Shrnutí a výsledky období.....	55
4.4	OBDOBÍ 1994 - 1999	57
4.4.1	Shrnutí a výsledky období.....	60
4.5	OBDOBÍ 2000 - 2006	63
4.5.1	Shrnutí a výsledky období.....	67
4.6	SOUČASNÉ OBDOBÍ 2007 - 2013	69
4.6.1	Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	72
4.6.2	Cíl Evropská územní spolupráce.....	79
4.6.3	Národní rozvojový plán.....	81
4.7	AKTÉŘI REGIONÁLNÍ POLITIKY V IRSKU	83
4.7.1	Státní úroveň	83
4.7.2	Regionální úroveň	85
5	NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY IRSKA	90
5.1	NEFINANČNÍ NÁSTROJE.....	90
5.1.1	Administrativní nástroje.....	90
5.1.2	Institucionální nástroje	91
5.1.3	Věcné a jiné nefinanční nástroje	92
5.2	FINANČNÍ NÁSTROJE.....	93
5.2.1	Investiční a neinvestiční pobídky	93
5.2.2	Daňová zvýhodnění.....	95
5.3	OSTATNÍ NÁSTROJE	96
5.3.1	Přímé zahraniční investice	96
5.3.2	Institut Sociálního partnerství	97
6	KOMPARACE IRSKÉ A ČESKÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY	98
6.1	REGIONÁLNÍ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE	98
6.2	KOMPARACE REGIONÁLNÍ POLITIKY V OBLASTI REGIONÁLNÍCH DISPARIT	100
6.3	KOMPARACE AKTÉRŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY.....	102
6.4	KOMPARACE NÁSTROJŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY	103
6.5	KOMPARACE CÍLŮ A FINANCOVÁNÍ.....	105
6.5.1	Komparace období 2000 - 2006, resp. 2004 - 2006.....	105
6.5.2	Komparace období 2007 - 2013	107
6.6	VYUŽITÍ IRSKÝCH ZKUŠENOSTÍ PRO ČESKOU REGIONÁLNÍ POLITIKU	109
	ZÁVĚR	112
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	114

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	122
SEZNAM OBRÁZKŮ	123
SEZNAM TABULEK.....	124
SEZNAM PŘÍLOH.....	125

ÚVOD

Regionální politika v dnešní době patří k významným politikám většiny moderních států. Nejinak tomu je i v Evropské unii, kde jsou na tuto politiku vynakládány nemalé finanční prostředky ze společného rozpočtu. Děje se tak na základě vzniku regionálních disparit mezi jednotlivými regiony členských států, jakož i mezi samotnými zeměmi. Nejinak tomu je také v případě Irska.

Jelikož se toho u nás o irské regionální politice moc nepíše a díky mé vlastní zvědavosti, jak to v tomto malém státě chodí, jsem si vybral za téma diplomové práce právě „Analýzu regionální politiky a jejích nástrojů v Irsku“. Dalším motivem výběru tohoto tématu byl fakt, že před vstupem České republiky do Evropské unie bylo Irsko často dáváno nově přistupujícím zemím za příklad. Velmi mě taktéž zajímalo, jak se z malé a hospodářsky poměrně zaostalé země stal, v průběhu 30-ti let členství v Evropské unii, „keltský tygr“ s ekonomikou patřící mezi ty nejvýkonnější nejen v Evropě, ale i na světě. Efektivní využívání veškerých dostupných finančních prostředků z Evropské unie se totiž spolupodílelo na tomto impozantním a neuvěřitelném úspěchu Irska.

Irské hospodářství před vstupem do Evropské unie bylo charakteristické převahou zemědělství, protekcionismem a silnou ekonomickou vazbou na sousední Velkou Británii. Dnes je Irsko malou, otevřenou, moderní a na obchodu závislou zemí s dominantním postavením sektoru služeb. V průběhu svého členství v Evropské unii se Irsko přeměnilo a zmodernizovalo skoro k nepoznání.

Cílem této diplomové práce je charakterizovat regionální politiku Irska, a to jak před vstupem, tak i po jejím vstupu do Evropské unie a také analyzovat její nástroje. K dílčím cílům práce pak patří popis socioekonomické charakteristiky a regionální struktury Irska a komparace regionální politiky Irska a České republiky. Těmto cílům také budou uzpůsobeny jednotlivé části práce.

Metodologie - v této práci bude jako základní metody použito deskriptivní metody a metody komparace. Objektem mého zkoumání se stalo, jak už jsem se zmínil dříve, Irsko a jeho nástroje regionální politiky.

Metody sběru dat - data jsem získával především analýzou a následnou extrakcí dokumentů a dostupné literatury, a to jak odborných monografických publikací, tak i elektronických článků a dokumentů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝKLAD TEORETICKÝCH POJMŮ

1.1 Regionální politika

Regionální politika byla již od svého vzniku, který se datuje někde do 30. let dvacátého století, vymezena několika definicemi. Nutno ovšem dodat, že žádná z nich nebyla akceptována jako universální či všeobecně přijatelná. To je odůvodňováno úzkou vazbou regionální politiky na celkovou hospodářskou politiku státu, o které je známo, že se vyznačuje rozsáhlou koncepční rozmanitostí. Dále bude uvedeno jen několik z mnoha definic publikovaných v odborné regionalistické literatuře. [10]

Mates, P. a Wokoun, R. se snaží obecně charakterizovat regionální politiku „jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.“ [15]

Definice dle L. H. Klaassena a N. Vanhovea z knihy „Regional Policy: A European Approach“ zní následovně: „Regionální politika představuje veškeré veřejné intervence vedoucí k vylepšení geografického rozdělení ekonomických aktivit, popřípadě se snaží napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů - ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.“ [10] [15] [26]

Výkladový slovník „Dictionary of Human Geography“ od B. Goodalla definuje regionální politiku jako „součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění nejdůležitějších ekonomických zdrojů a aktivit na celém území daného státu nebo popřípadě v jeho určité části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený růst, a na druhé straně opatření, která slouží kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.“ [4] [10] [15]

V učebním textu „Základy prostorové ekonomiky“ je regionální politika definována jako „soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů“. [10]

Maier, G. a Tödtling, F. chápou regionální politiku jako ovlivňování hospodářských procesů v územních částech státu anebo většího ekonomického procesu prostřednictvím veřejného sektoru.“ Autoři dále uvádí, že podle této definice je „regionální politika identická

s regionální hospodářskou politikou (oba uvedené pojmy jsou synonyma). Regionální politika se snaží ovlivňovat většinou rozvoj velkých hospodářských celků určitého státu, přesto však nejdůležitějšími účastníky jsou tradičně národní státy a příslušná resortní ministerstva.“ [14]

Podle Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013 regionální politika „představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. Jejím významným cílem je konvergence regionů v rámci určitého územního celku a klíčovým znakem je její selektivnost, to znamená diferenciaci zaměření intervencí na podporu vybraných problémových regionů, které výrazně zaostávají ve svém rozvoji za průměrem v míře, která je společensky uznána za nežádoucí.“ [23] [69]

V uvedených definicích je regionální politika chápána jako cílevědomá činnost organizací či představitelů státní správy a samosprávy, která směřuje k zajištění ekonomického růstu jimi spravovaného území. Ze zmíněných definic také plyne, že regionální politika musí mít srozumitelně definované cíle a četné nástroje, které mohou uvedené instituce používat. Z výčtu je možné vypožorovat, že i jednotlivá vymezení regionální politiky podléhají nějakým způsobem vývoji. Podstatný vliv na formování této politiky mají také teoretické přístupy a historické souvislosti. [23]

1.2 Motivy existence regionální politiky

K uskutečnění svých cílů využívá regionální politika různých postupů vůči jednotlivým regionům. Problémové regiony jsou určitým způsobem zvýhodňovány, zatímco jiné jsou znevýhodněny nebo je na ně uvalena fyzická kontrola. Z globálního hlediska lze spatřovat důvody regionální politiky ve čtyřech rovinách, rozlišujeme ekonomické, sociální, politické a ekologické faktory. [10] [28]

1.2.1 Ekonomické motivy

Nejpočetnější a často považovány za nejdůležitější jsou ekonomické motivy, jejichž hlavním cílem je plné využití všech výrobních faktorů, zejména pak pracovní síly. S problémem vysoké nezaměstnanosti se potýká většina problémových regionů. Na rozdíl

od dřívějšího přístupu se současná regionální politika snaží motivovat pohyb práce za pracovníky. [10] [28]

Za tradiční motiv je uznáván argument ekonomického růstu a zdůrazňuje nutnost regionální politiky i v situaci, kdy ekonomika dosahuje plné zaměstnanosti. [10] [28]

K dalším faktorům se řadí požadavek na optimální rozmístění firem, přičemž zde je úkolem regionální politiky nalezení kompromisu mezi požadavky veřejných institucí a potřebami samotných podnikatelských subjektů. Rozmístění, které preferují podnikatelé se totiž ve většině případů neshoduje s optimem státní správy či samosprávy. [10] [28]

V zemích s vysokou urbanizací jsou významným důvodem k existenci regionální politiky náklady přelidnění. Je-li v některých regionech státu vyšší koncentrace ekonomických aktivit i obyvatelstva, pak to sebou přináší i vysoké náklady přelidnění na hlavu. Tyto náklady totiž vždy rostou s růstem počtu obyvatel. Regionální politika se snaží o to, aby nedocházelo k rozrůstání měst nad „optimální“ velikost. [10] [28]

Dalším důvodem pro existenci regionální politiky jsou vztahy mezi regionální nerovnováhou a inflací. Tyto vztahy mohou vyvolat jak inflaci tlačенou náklady, tak i inflaci táhnutou poptávkou. Regionální politika by měla uplatnit taková opatření, která postaví agregátní nabídku na selektivnější základy. [10] [28]

1.2.2 Sociální motivy

Regionální politika byla zpočátku motivována hlavně sociálními důvody. I když pak nabyly na významu faktory ekonomické, mají sociální důvody při koncipování regionální politiky stále svůj význam. [10] [28]

Mezi základní argumenty patří důvod plné zaměstnanosti se svou původní myšlenkou zajistit každému práci. Dalším faktorem je regionální rozdělení příjmů, kde je úkolem regionální politiky přijetí takových opatření, která by vedla ke zmírnění nadměrné regionální diference v příjmové oblasti. Úvaha o obecném blahu se taktéž řadí mezi sociální motivy. [8] [10] [28]

1.2.3 Politické a ekologické motivy

Politických motivů bývá ve prospěch regionální politiky využíváno jen výjimečně. Někdy je těžké od sebe rozlišit sociální a politická hlediska. Je prokázáno, že nespravedlnost

v rozdílnosti průměrných příjmů v regionech má i politické důsledky v podobě odlišných volebních výsledků a nepřátelských postojů k politice státu. [10] [28]

K prosazení ekologických motivů v regionální politice došlo až v průběhu 70. let. Regionální politika se realizuje jak v zájmu obyvatel méně rozvinutých regionů, tak v zájmu lidí, kteří žijí v přelidněných aglomeracích. [8] [10] [28]

1.3 Cíle a nástroje regionální politiky

Cíle regionální politiky vychází zejména z regionálních problémů a z hospodářské politiky daného státu. Mezi konkrétní cíle patří například snížení výrazných meziregionálních diferenciací v úrovni zaměstnanosti, v průměrných příjmech nebo sblížení úrovně hrubého domácího produktu. Dalšími cíly jsou také podpora přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce, stejně jako pomoc při restrukturalizaci ekonomiky, zejména v případě postižených regionů změnou ekonomické základny. Jako dílčí pak bývají definovány cíle povzbuzení podnikatelských aktivit do regionu, zlepšení vybavenosti regionu technickou infrastrukturou, povzbuzení bytové výstavby v regionu atp. [28] [67]

K základním cílům regionální politiky patří rozvoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti. Každý region by měl mít příležitost k vyváženému rozvoji odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým vlastnostem. [24] [67]

Z požadovaných cílů jsou pak odvozovány jednotlivé nástroje regionální politiky, jež se obvykle soustředí na přilákání kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu, na stimulaci využití vnitřních rozvojových zdrojů, dosídlení nebo stabilizaci obyvatelstva v regionu. Obvykle se člení do dvou základních skupin, kterými jsou nástroje *makroekonomické* a *mikroekonomické*. Literatura rovněž zmiňuje i některé *ostatní* nástroje bez primárního ekonomického obsahu. [8] [10]

1.3.1 Makroekonomické nástroje

Využití makroekonomických nástrojů poměrně výrazně omezují ostatní cíle hospodářské politiky, jako např. vyrovnanost platební bilance a udržení žádoucí míry inflace. K jednotlivým makroekonomickým nástrojům pak patří *fiskální politika*, *monetární politika* (ta je prováděna např. formou usnadnění přístupu k úvěrům ve vybraných regionech) a *protekcionismus*.

V rámci státního rozpočtu dochází k přerozdělování, které spočívá ve výběru daní a odvodů na jedné straně a ve struktuře výdajů na straně druhé. Teoreticky lze využít regionální diferenciaci výběru daní, avšak v praxi se jí nepoužívá, neboť by nakonec vedla k omezení ekonomické výkonnosti regionů s vyšší daňovou sazbou a tudíž i nižším celkovým příjmům ekonomiky jako celku. Proto se jako rozumnější a také praktičtější k podpoře vybraných regionů jeví využití státu jako odběratele zboží a služeb přednostním zadáváním zakázek firmám z těchto regionů. [10]

Monetární politiku jako nástroj regionální politiky lze aplikovat například formou usnadňování přístupu k úvěrům v určených regionech, konkrétně tedy regionalizací objemů poskytovaných úvěrů, výši úrokových mír a lhůt splatnosti. [10]

Protekcionalismus, neboli ovlivňování dovozů pomocí uvalení dovozních limitů a cel státem, lze použít na produkty vyráběné ve vybraných podporovaných regionech. Tato opatření jsou přijímána jen na krátká časová období a jejich nevýhodou je, že stejná opatření zpravidla přijímá i diskriminovaná země. [10]

1.3.2 Mikroekonomické nástroje

Jejich hlavním cílem je ovlivnit ekonomické subjekty při rozhodování o prostorové lokalizaci. Dle ekonomických subjektů, na které se nástroje zaměřují, je dělíme na *nástroje ovlivňující pohyb pracovních sil* a na *nástroje působící na prostorový pohyb kapitálu*. Tyto nástroje mají podobu finančních účelově poskytovaných částek. [10]

K ovlivnění subjektů realokací pracovních sil může dojít např. úhradou nákladů na stěhování nebo podporou při nákupu nového bytu. V dnešní době spíše převládají nástroje umožňující rekvalifikaci pracovních sil a příliv kapitálu do určených území. Hlavním úkolem realokace kapitálu je pak vytvoření nových pracovních míst. K tomu jsou využívány především kapitálové subvence, subvence na pracovní sílu, na dopravu, snížené ceny pozemků apod. [8] [10]

1.3.3 Ostatní nástroje

K ostatním nástrojům regionální politiky se řadí *administrativní* a *institucionální* nástroje. Administrativní nástroje bývají využívány jen velmi výjimečně a mají především represivní charakter. Např. se jedná o rozhodnutí správních orgánů, které příkazuje zastavení nevhod-

né ekonomické činnosti z hlediska potřeb pro rozvoj území. Institucionální nástroje představují v mnoha zemích regionální rozvojové agentury. Tyto významné instituce zajišťují široké spektrum úkolů, mezi které patří např. tvorba regionálních programů a plánů, poskytování služeb podnikatelům a orgánům veřejné správy, prezentace dané oblasti, vzdělávání apod. [8] [10]

1.4 Regionální politika Evropské unie

Regionální politika na evropském kontinentu existuje již přes 70 let a její zrod spadá do období mezi světovými válkami ve 20. století. Právě tehdy, v období velké hospodářské krize, došlo ve Velké Británii k intervencím¹ vlády do snížení nezaměstnanosti v západním Skotsku, jižním Walesu a severovýchodní Anglii. Proto je také Velká Británie dodnes považována za kolébkou regionální politiky. [10]

V členských zemích Evropské unie (EU) existuje několik pojetí a přístupů k regionální politice. Všechny země EU přistoupily k realizaci vlastní národní regionální politiky, jejíž pomocí se snaží dosáhnout zmenšení rozdílů v životní úrovni mezi regiony a bojují s vysokou nezaměstnaností. Ve většině případů se snaží o podporu socioekonomických struktur v zaostávajících regionech a územích s nevyhovující strukturou průmyslu. [15] [28]

V EU je regionální politika prováděna na třech úrovních, a to na: *nadnárodní* (prováděna přímo EU), *národní* (každá země sama) a *regionální úrovni*. Je ji možné charakterizovat jako určitou koncepční a cílevědomou činnost veřejných orgánů (místních, regionálních a centrálních vlád, řídicích orgánů EU) usilující o odstranění negativních důsledků teritoriálně nerovnoměrného ekonomického rozvoje a probíhajících strukturálních změn. [15] [28]

1.4.1 Důvody existence regionální politiky EU

Pro existenci společné regionální politiky EU lze nalézt několik důvodů. Prvním z nich je rozpor mezi závažností regionálních problémů a schopnostmi jednotlivých států tyto pro-

¹ Ve Velké Británii byl v roce 1934 přijat „Zákon o speciálních územích“, první regionálně orientovaný legislativní dokument. Vymezoval problémové regiony a definoval způsoby a pravidla pomoci.

blémy řešit. Dalším je snaha o prohloubení hospodářské a měnové unie, kde úplné přijetí eura by mělo přinést regionálně diferencované rozmístění výhod. Pak také požadavek některých členských států na kompenzaci dopadů ostatních politik EU (zemědělské či vědecko-technické) a rovněž skutečnost, že vlády často využívaly regionálních problémů k odůvodnění poskytování dotací do průmyslu. Společná regionální politika je tak chápána jako projev jisté solidarity a svůj smysl má při posilování soudržnosti a společné identity. [10]

1.5 Cíle a nástroje regionální politiky EU

K obecným cílům regionální politiky EU náleží dva základní. Prvním z nich je snižování rozdílů v životní úrovni obyvatel jednotlivých regionů a zajištění pokud možno vyváženého ekonomického a sociálního vývoje, aby z něj mělo prospěch co nejvíce obyvatel EU. Tím druhým pak je snaha o předcházení regionálních problémů, které by mohly způsobit případné změny ve struktuře evropského či světového hospodářství. [10] [27]

Formulace cílů regionální politiky EU se během jednotlivých rozpočtových období vyvíjela a měnila. Pro současné programové období 2007 - 2013 byly ustaveny tři cíle:

Cíl *Konvergence* podporující růst a tvorbu pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a regionech. Dále *Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost* přispívající k přípravě a podpoře změn. Cíl *Evropská územní spolupráce* se snaží o podporu harmonického a vyváženého rozvoje na území Unie. [27]

Nástrojů regionální politiky používaných v EU je několik. Patří sem například regionální pobídkové stimuly jako jsou kapitálové granty, dotace související s úroky nebo půjčkami, daňové úlevy, zvýhodněné odpisové sazby a dotace vztahující se k pracovní síle. Hlavním nástrojem regionální politiky EU jsou pak *Strukturální fondy* (Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond), *Kohezní fond* a *Skupina Evropské investiční banky*. [10] [11]

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) vznikl v roce 1975. V dnešní době jde o největší fond z hlediska objemu alokovaných prostředků. Zaměřuje se na posilování hospodářského potenciálu a podporu strukturálního přizpůsobení regionů zaostávajících a regionů se strukturálními potížemi, které vyplývají z probíhajících ekonomických a sociálních přeměn. [2] [11]

Evropský sociální fond (ESF) je ze strukturálních fondů nejstarší a vznikl již na základě Římské smlouvy o založení EHS. Jeho úlohou je podpora aktivit na trhu práce, projektů zaměřených na boj proti dlouhodobé nezaměstnanosti, rekvalifikaci a rozvoj zaměstnanosti. Takřka výlučně dochází k použití tohoto fondu na financování tzv. „měkkých“ (neinvestičních) projektů. [11]

Kohezní fond (CF) nepatří mezi strukturální fondy. Byl založen v roce 1992 Maastrichtskou smlouvou a je zaměřen na spolufinancování velkých infrastrukturních projektů v oblasti dopravy a životního prostředí. [11] [27]

Další fondy EU jako Finanční nástroj na podporu rybolovu (FIFG) a Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF) byly pro současné období 2007 - 2013 ze strukturálních fondů vyčleněny a jsou dnes již jen součástí společné zemědělské politiky EU. [11]

1.6 Principy regionální a strukturální politiky EU

Při aplikaci regionální a strukturální politiky EU a i při využívání strukturálních fondů se vychází z několika základních principů. [10] [27]

Princip koncentrace neboli zásada koncentrace úsilí. Snahou je, aby poskytované prostředky byly využívány pouze k realizaci předem stanovených cílů, a to co nejúčelněji (největší prostředky do oblastí s největšími problémy) a nebyly rozměňovány na řadu drobných a méně významných akcí.

Princip programování. Podává časový rozvrh pro alokaci pomoci, přičemž k ní dochází prostřednictvím víceletých a víceoborových programů.

Princip partnerství zahrnuje těsnou spolupráci Komise a odpovědných orgánů na národní, regionální a místní úrovni členských států po dobu trvání programu. Jde o to, aby se na konkrétním využití prostředků podíleli i samotní příjemci, tj. regiony, města, obce i soukromé subjekty, kterým jsou prostředky určeny.

Princip adicionality či doplňkovosti stanovuje, že prostředky poskytnuté ze zdrojů EU mají pouze doplňovat ostatní veřejné výdaje a ne je nahrazovat. Musí tedy být doplněny stanoveným podílem zdrojů ze strany příjemců pomoci.

Princip monitorování a vyhodnocování klade důraz na průběžné sledování a vyhodnocování prováděných opatření a efektivnost vynakládaných prostředků. Uplatňuje se důsledná kontrola věcného i finančního plnění projektu.

Princip solidarity vychází z původní filozofie evropské integrace, kdy hospodářsky vyspělejší země svými příspěvky do společného rozpočtu umožňují financování rozvoje méně rozvinutých států.

Regionální politika EU se opírá i další principy, např.: princip subsidiarity, soudržnosti, integrace, kompatibility, proporcionality, konvergence, atd. [10] [27]

2 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA A REGIONÁLNÍ STRUKTURA IRSKA

Příznačnými atributy Irska, které se podílejí na ovlivňování rozsahu a kvality socioekonomických vazeb, jsou především nevýhodná geografická poloha vůči většině nejrozvinutějších oblastí Evropy, toto je však vykompenzováno vysoce rozvinutou anglosaskou kulturou, jíž byl irský národ po dlouhou dobu ovlivňován. Na druhou stranu „předsunutí“ Irska směrem k Severní Americe mu v posledních stoletích dodávalo zvláštní strategický význam (kdysi s ohledem na kladení podmořských telegrafních kabelů, poté v letecké dopravě na prvních transoceánských linkách, dnes v mezinárodní lodní dopravě a službách). Za strategickou komparativní výhodu tak lze považovat zejména jazykové znalosti spolu se zmíněnou anglosaskou kulturou. [30] [55]

2.1 Základní geografické údaje

Nezávislý Irský svobodný stát vznikl 6. prosince 1921 na základě podepsání Anglo-Irské smlouvy. Nová Ústava² vstoupila v platnost v roce 1937 a nahradila doposud užívaný název Irský svobodný stát názvem Irsko (Éire, Ireland). Dnes poměrně často používaný název Irská republika (Republic of Ireland) se začal používat od roku 1949 po vyhlášení „Aktu Republiky Irska“. Od tohoto roku přestává být Irsko také součástí britského impéria tzv. Commonwealthu³. Oficiálním státním názvem, kterého je užíváno pro oficiální účely spojené například s podepisováním mezinárodních smluv, či ve vládních dokumentech, je však již zmiňované Irsko. V podstatě se dnes ale používají oba názvy, a to z důvodu jednoznačného odlišení od Severního Irska. [1] [9]

² Irish Constitution - Bunreacht na hÉireann, 1937.

³ Označení Společenství národů, volného společenství Velké Británie a nezávislých zemí, které pojí společná minulost součástí bývalého britského impéria a jediný formální závazek, že uznávají britského panovníka za hlavu a symbol Společenství. Základ Commonwealth of Nations byl položen Westminsterským statutem v roce 1931, který umožnil přeměnu dosavadního britského impéria na Britské společenství národů. Původními členy byla tehdejší nezávislá dominia (Kanada, Austrálie, Nový Zéland, Irský svobodný stát, Jihoafrická unie, Newfoundland). Britský panovník zůstával oficiální hlavou těchto států. [78]

Státním zřízením Irska je už od jeho osamostatnění od britské nadvlády pluralitní republika s dvoukomorovým parlamentem. Hlavou státu je prezident, volený na sedmileté období, který může být zvolen nejvýše dvakrát. Jeho práva a povinnosti jsou zakotveny v ústavě. Svolává a rozpouští „*Oireachtas*“, dvoukomorový parlament. Dolní komora se nazývá „*Dáil*“ a má 166 poslanců, kteří jsou voleni na pět let systémem poměrného zastoupení, zatímco horní komora „*Seanad*“ (senát) čítá 60 členů volených z různých veřejných organizací, přičemž část jich jmenuje ministerský předseda. Prezidentkou Irska je nyní Mary McAleese, která od roku 2004 slouží již své druhé funkční období. Premiér a ministři musí být členy Dáilu, který má veškerou zákonodárnou moc. Senát zákony může jen připomínkovat a prezident je může v některých případech postoupit lidovému referendu. [3] [54]

Státními symboly jsou Vlajka (zeleno-bílo-oranžová), Erb (Harfa) a Hymna, kterou je píseň s názvem „*Amhrán na bhFiann*“ (The Soldier's song - Píseň bojovníka) pocházející z roku 1907. Hlavním městem Irska se stal Dublin (Baile Átha Cliath, 0,5 mil. obyvatel). Dalšími velkými městy jsou Cork na jižním pobřeží a Galway s Limerickem na západě. Irsko se roku 1973 stalo členem Evropských společenství (ES). [3] [35] [54]

2.1.1 Poloha, rozloha a reliéf

Irsko, malá ostrovní země, se nachází, jak ukazuje obrázek (Obr. 1), na severozápadním okraji evropského kontinentu na stejnojmenném ostrově (dříve Hibernia) a přilehlých ostrovech. Ostrov se nachází asi 80 km od západního pobřeží Velké Británie. Rozkládá se mezi 5,5° a 10,5° západní délky a 51,5° a 55,5° severní šířky. Zaujímá zhruba pět šestin povrchu ostrova, který je omýván Atlantským oceánem na západě, Irským mořem na východě, Keltským mořem a Průlivem sv. Jiří na jihu a jihovýchodě. Zbývající šestina (Severní Irsko) je součástí Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Jakožto ostrovní stát sousedí Irsko pouze s Velkou Británií (hranice 360 km). [30] [35] [52]

Irsko, druhý největší z Britských ostrovů, má rozlohou 84 412 km². Rozloha Irské republiky pak činí 70 280 km² (68 890 km² pevnina a 1 390 km² vodní plochy). Délka pobřeží je 1 448 km. Vzdálenost mezi nejsevernějším bodem zvaným Malin Head a nejjižnějším Mi-zen Head je 486 km a mezi východem a západem je to 275 km. [52]

Z geomorfologického hlediska lze povrch Irska rozdělit na tři části: severní vrchovinu, střední nížinu a jižní vrchovinu. Ve vnitrozemí převažuje povrch tvořený původem ledovcovou nížinou. Hornatiny se vyskytují v blízkosti pobřeží (zejména na západě), které je

velmi členité s mnoha zálivy a až 600 m vysokými útesy na severozápadě, dále také s řadou menších ostrovů a souostroví (Aranské ostrovy). [7]

Obr. 1. Poloha Irska v Evropě [58]

Nejvyšším vrcholem Irska je Carrauntoohill (1 042 m) v pohoří Macgillycuddy's Reeks. Mezi další významná pohoří patří: Wicklow Mountains na východě a Antrim Plateau v Severním Irsku. [7] [52]

2.1.2 Podnebí, vodstvo a příroda

Irské podnebí je ovlivněno teplým Golským proudem a jihozápadními větry od Atlantického oceánu. Což znamená mírné oceánské klima, jež je relativně teplé vůči jiným oblastem, které leží v podobné zeměpisné šířce. Díky teplotám bez významných extrémů a vydatným srážkám má Irsko příhodné klimatické podmínky pro zemědělství. Průměrná teplota je 9° C, letní průměrné maximum je 19° C, zimní průměrné minimum 2,5° C. Nejteplejšími měsíci jsou červenec a srpen, kdy průměrná teplota dosahuje až 16° C a nejchladnějšími leden a únor s průměrnou teplotou kolem 4° C. Teploty pod -6° C a nad 25° C se považují za extrémní. Mírné přímořské klima se stará o mírné zimy a poměrně chladná léta, kdy téměř polovinu času je zataženo. Rozložení srážek je v průběhu roku rovnoměrné (prší téměř každý den). Průměrný roční úhrn srážek je 1 400 mm - 750 mm a závisí na vzdálenosti od Atlantiku, proto od západu na východ klesá, v horách může dosahovat až 2 200 mm ročně. Počasí je ovlivňováno takřka neustálým a silným větrem, proto je velmi proměnlivé („aprílové“). [32] [52] [54]

V Irsku je hustě rozvinutá říční síť s vnitrozemskými průplavy. Nejdelší řekou je Shannon (386 km), která pramení v pohoří Cuilcagh Mountains v hrabství Cavan a protéká středem ostrova až k ústí západně od města Limerick, kde se vlévá do Atlantického oceánu. Spojuje několik irských jezer a je zároveň nejdelší řekou Britských ostrovů. K největším irským jezerům patří Lough Derg, Lough Allen a Lough Ree. Ostrov je také protkán množstvím dalších řek, např.: Liffey, Lee, Swilly, Blackwater, Nore, Suir, Barrow, Bann and Boyne. Na irském ostrově se nachází 7 splavných vzájemně propojených vodních kanálů - Barrow Navigation, Erne System, Grand Canal, Lower Bann, Royal Canal, Shannon-Erne Waterway a Shannon Navigation. Najdeme zde i rozsáhlé bažiny a rašeliniště. [21] [35] [54]

Díky bujné vegetaci si ostrov vysloužil přezdívku „Smaragdový“ či „Zelený“. Většinu území pokrývají louky a vřesoviště. Rašeliniště leží na 15 % území a 5 % rozlohy zaujímají původní listnaté lesy.

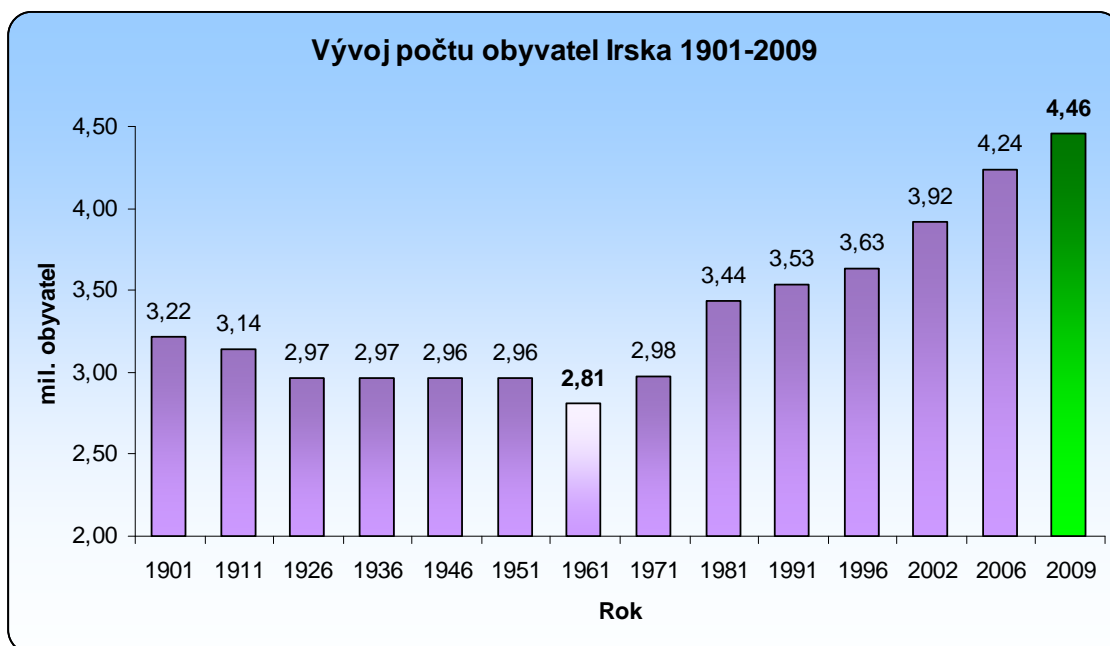
V Irsku se vyskytuje na 380 druhů volně žijících ptáků. Většina jich přilétá na jaře a odlétá na podzim, některé druhy z Grónska a Islandu však přilétají v zimě. K vzácnějším druhům ptáků patří malý evropský sokol, sokol stěhovavý, chřástal polní a kavče žlutozobé. Ze sladkovodních ryb se v Irsku vyskytuje losos obecný, siven, síh, úhoř, štika i pstruh potochní. Obojživelníci mají po jednom domácím zástupci z rodu žab, ropuch a čolků. Z plazů je původním irským druhem pouze obyčejná ještěrka, hadi zde nežijí vůbec. V Irsku také můžeme nalézt na 30 druhů savců. Za zmínku stojí v odlehlých oblastech potulující se divoké kozy a oblast Connemara je známá divokými poníky. Na pobřeží, zejména odlehlých ostrovů, žije tuleň, na moři lze pozorovat i delfíny či velryby. [17] [35] [52]

2.2 Demografické faktory

Samotní Irové se pokládají za jediné skutečné potomky Keltů, kteří ostrov osídlili již ve 4. století př. n. l. Za nejdůležitější keltské dědictví, které se uchovalo dodnes, je považována irština (Gaeilge). Irština je jednou ze tří dochovaných větví původního keltského jazyka⁴. [21]

⁴ Zbylé dvě odnože lze najít v dnešním Walesu a na pobřeží francouzské Bretaně.

2.2.1 Obyvatelstvo

Obr. 2. Přehled počtu obyvatel v Irsku 1901-2009 [36]

Populace Irska čítala v roce 1841 6,5 milionů obyvatel. Zatímco v minulosti patřilo Irsko k zemím, kde byl většinový podíl venkovského obyvatelstva (až 4/5), dnes tomu tak již není. Postaral se o to katastrofální „Velký bramborový hladomor“ v polovině 19. století, který toto uspořádání změnil. Mnoho Irů venkov opustilo a přemístilo se do měst nebo emigrovalo za oceán. Uvádí se, že současná irská populace je tvořena městským obyvatelstvem více než ze 60 %. [21] [52]

Celkový počet obyvatel Irské republiky je dnes asi 4,5 milionu⁵. Populační vývoj zobrazuje graf (Obr. 2). Jak můžeme na zmíněném grafu vidět, irská populace je rostoucí a její současný stav je nejvyšší od roku 1861.

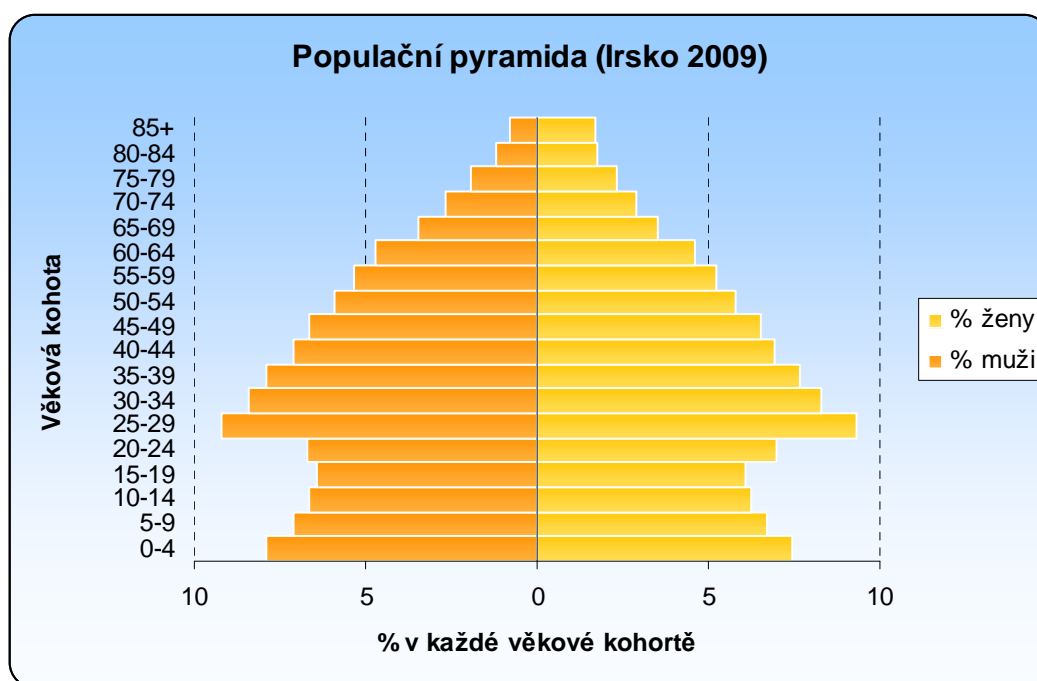
Přes 40 % obyvatel bydlí ve vzdálenosti do 100 km od hlavního města Dublinu. Samotné hlavní město má 0,5 milionu obyvatel a oblast „Greater Dublin Area“, zahrnující v sobě také oblasti Kildare, Meath a Wicklow, pak čítá 1,6 milionu obyvatel. [35]

⁵ Předběžný odhad Central Statistics Office ze září 2009 je přesně 4.459.300 obyvatel.

Hustota zalidnění činí v průměru 63,5 obyvatel na km², největší hustota osídlení je na východním a jižním pobřeží země a nejnižší na severozápadě. Na východním a jižním pobřeží se nacházejí dvě největší irská města: Dublin a Cork. Dublin také dosahuje nejvyšší hustoty zalidnění v Irsku, konkrétně 4 305 obyvatel na km² [21] [35] [36]

2.2.2 Struktura obyvatelstva

Současnou věkovou strukturu irského obyvatelstva je možno vidět na grafu (Obr. 3). Na rozdíl od České republiky a Evropské Unie je věkový průměr Irů hluboko pod 40 lety, přesně 35,7 let, přičemž více než třetina populace je mladší 25 let. Očekávaná délka života při narození je v Irsku 78,2 let. [34] [36]

Obr. 3. Populační pyramida Irska v roce 2009 [36]

Většinu obyvatel, téměř 90 %, tvoří Irové. Z cizinců žijících v Irsku jich nejvíce pochází z Polska, další početnější národnosti jsou Britové (Skotové, Angličané, Welšané) a Litevci. Jedná se většinou o přistěhovalce, kteří sem přišli za účelem získání práce. Právě kladná čistá migrace přibližně v posledních 15-ti letech spolu s dlouhodobě rostoucí přirozenou obnovou populace (od r. 1961) zajišťují přírůstky obyvatelstva, které jsou po Turecku nejvyšší v Evropě. Roční přirozený přírůstek byl v roce 2009 cca 1,12 %. Porodnost narozením je 14,2 na tisíc obyvatel a úmrtnost 7,8 na tisíc obyvatel. Čistá míra migrace na tisíc

obyvatel je 4,7. V minulosti převládala z dlouhodobého hlediska emigrace. V souvislosti se současnou celosvětovou hospodářskou krizí sílí obavy z další emigrace. [7] [34] [36] [50]

Pokud jde o náboženství, je katolicismus v Irsku prakticky státním náboženstvím. Podle Censu z roku 2006 se k římskokatolickému náboženství hlásilo 92 % obyvatel, z nichž se cca 82 % pravidelně zúčastňovalo bohoslužeb. O zbylých 8 % obyvatel se dělí ostatní náboženství. [21] [34] [36]

V roce 2008 mělo téměř 29 % obyvatelstva v produktivním věku (15 - 64 let) vysokoškolské vzdělání. 56 % obyvatel dokončilo středoškolské vzdělání a 15 % obyvatel dokončilo pouze základní školu. Gramotnost obyvatel nad 15 let činila ve stejném roce 99 %. [34] [36]

2.3 Struktura národní ekonomiky

Irsko je malá, moderní, na obchodu závislá ekonomika. Hospodářství dosáhlo pozoruhodné úrovně v relativně krátkém historickém období, odtud pak časté srovnání s některými východoasijskými ekonomikami „Keltský tygr“⁶. Růst HDP činil v letech 1995 - 2007 v průměru 6 %. Bylo to způsobeno souhrou několika faktorů: promyšlená státní strategie ve stimulaci vzdělanosti a v podpoře zahraničních investorů (nízké daně), využití fondů EU, anglicky mluvící pracovní síla, „britská“ pracovní a společenská kultura a adaptabilita, ale také dlouhodobě existující odlišnost vůči cenové hladině v Británii (včetně ceny výrobních faktorů). Analýza role zmíněných faktorů nebyla dosud definitivně zhodnocena. Irská tržní ekonomika je vysoce rozvinutá s velkým podílem high-tech (a s velkou přítomností severoamerických a japonských firem), mimořádně v posledních dekádách posílil sektor služeb. HDP na obyvatele dosahuje hranice více než 40 tis. dolarů ročně, vzrostlo během období vysokého růstu a v roce 2007 překonalo USA, přičemž bylo sedmé největší vzhledem k paritě kupní síly. V dříve zcela převládajícím zemědělství (kdysi nejdůležitější odvětví je

⁶ „Keltský tygr“ je přezdívka pro Irsko během období jeho rychlého ekonomického růstu od devadesátých let do roku 2001 a 2002. Známy je také názvy „Keltský tygr II“, který se nyní užívá pro období od roku 2004, kdy mělo Irsko 5% růst HDP navzdory ekonomickému poklesu zbytku Evropy. Termín je obdobou přezdívky „Asijský tygr“ v čase jejich rychlého růstu v období osmdesátých a devadesátých let a byl poprvé publikován v roce 1994 v přehledu Morgana Stanleyho. [9]

nyiní jen zlomkem průmyslu a služeb) má větší význam živočišná výroba. Nezaměstnanost v Irsku je z dlouhodobějšího pohledu v rámci EU spíše podprůměrná, avšak v poslední době se prudce zvyšuje. Hlavními obchodními partnery jsou Británie, USA a Německo. Přestože export, kterému dominují zahraniční nadnárodní společnosti, zůstává klíčovou složkou Irské ekonomiky, hospodářský růst nedávné doby přizivilo stavebnictví spolu se silnou spotřebou domácností a podnikovými investicemi. Ceny nemovitostí vzrostly v Irsku v dekadě do roku 2006 rychleji, než v kterékoliv jiné rozvinuté ekonomice. [34] [55]

Ekonomické aktivity však v roce 2008 prudce poklesly a Irská ekonomika vstoupilo do recese (-3 % HDP). Bylo to poprvé od roku 1983, na čemž se podepsal zejména nástup světové finanční krize a následné těžké zpomalení realitních a stavebních trhů. Pokles pokračoval i v roce 2009, kdy dosáhl -7,5 % HDP a obnovení růstu není očekáváno dříve než v roce 2011. Jedním z průvodních jevů irské ekonomické krize je také skutečnost, že vláda byla na konci roku 2008 nucena poskytnout třem největším bankám (Allied Irish Banks, Bank of Ireland, Anglo Irish Bank) v zemi necelých osm miliard eur. V případě Anglo Irish Bank pak došlo de facto k zestátnění této banky. [34] [56]

2.3.1 Primární sektor

Tradičním hospodářským odvětvím Irska, díky příhodnému mírnému klimatu, bývalo zemědělství. Dominantní byl především chov dobytka a na něj navazující mlékárenství, ale také pěstování pšenice, ječmene a brambor. V současné době však význam zemědělství značně upadl a jeho podíl na tvorbě HDP je menší než 3 % a zaměstnává jen asi 5,5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. V červnu 2008 bylo v Irsku chováno celkem 6,7 milionu kusů skotu, 5,1 milionu ovcí a 1,5 milionu prasat. Velikost celkové obhospodařované plochy v témže roce činila 4,2 milionů ha. K pěstování plodin a ovoce docházelo na 10 % zmíněné plochy, siláž na 25 %, seno na 6 %, pastviny na 49 % a pro extenzivních zemědělství se využívalo 11 % obdělávané plochy. Nejvýznamnější složkou zemědělské produkce, i přes již zmíněný pokles, je výroba hovězího masa a mléka (60 %). Irsko, které exportuje 90 % hovězího (zejména do Velké Británie), je jedním z jeho největších světových exportérů a největším v EU. Dále také exportuje 75 % mléčných výrobků a 60 % skopového masa a výrobků z něj. Celkově se vyváží více než polovina zemědělské produkce, přitom stoupá podíl zpracovaných produktů. Zemědělskou výrobu zajišťuje cca 130 tisíc převážně rodinných farem o průměrné velikosti 32 ha, přičemž polovina farem hospodaří na méně

než 20 ha. Odhaduje se, že pouze 1/3 je dostatečně perspektivních z ekonomického i demografického hlediska. Počet farem, tak jako v celé Evropě, postupně klesá. Velkou část příjmů zemědělských producentů představují dotace, převážně příspěvky v rámci společné zemědělské politiky EU. [36]

Rybářská produkce z moře a vnitrozemských vod přesahuje 300 tis. tun ročně, z čehož 3/4 připadají na výlov mořských ryb. Zhruba 2/3 produkce jdou na vývoz.

Celkově lze říci, že se podíl priméru neustále snižuje na úkor sekundéru a terciéru. [9] [36]

2.3.2 Sekundární sektor

Průmyslový sektor má v irské ekonomice poměrně silné postavení. V průběhu předešlých let se podílel asi 33 % na HDP, zhruba 90 % na veškerém vývozu a zaměstnanost v tomto sektoru se drží na přibližně 25 % z celkového počtu zaměstnaných osob. V posledních letech bylo nejvyššího růstu zaznamenáno v moderních technologiích. Do této oblasti se podařilo přivábit zahraniční investory díky dotacím a daňovým úlevám v kombinaci s faktem, že Irsko je součástí jednotného evropského trhu a že disponuje vysoce kvalifikovanou pracovní silou. V rámci zmíněného průmyslu moderních technologií bylo nejvýznamnějšího růstu dosaženo v oblasti počítačových technologií (každý čtvrtý počítač vyrobený v Evropě je vyroben v Irsku) a jejich komponentů. Velký počet hlavních mezinárodních společností působících v oblasti výpočetní techniky má své sídlo právě v Irsku, za všechny například Microsoft, Round Island One, Intel, Oracle, Apple a Google. Výrazného zvýšení výroby bylo dosaženo rovněž ve farmaceutickém a strojírenském průmyslu. [9] [22] [36] [54]

O průmyslový rozvoj v Irsku se starají tři irské instituce. První z nich je *Forfás* (poradní orgán pro podnikání a vědu, agentura založená ministerstvem podnikání, obchodu a zaměstnanosti) a zabezpečuje celkovou koordinaci aktivit podporujících průmyslový rozvoj. *Enterprise Ireland* (Irská rada pro obchod a technologie) poskytuje podporu irským podnikům, u kterých existuje potenciál vstupu na mezinárodní trhy, a *Industrial Development Agency* (IDA, Agentura pro průmyslový rozvoj) jejíž snahou je přilákat do Irska zahraniční společnosti a je jim nápomocná při rozvoji jejich činností. IDA se soustředí zejména na elektrotechnický, zdravotnický a farmaceutický průmysl, software, zpracování dat, telemarketing a finanční služby. [9] [32] [54]

V Irsku provozuje své aktivity více než 1 000 zahraničních výrobců a společností specializujících se na poskytování mezinárodních služeb, přičemž jich 450 pochází z USA, 175 z Německa a 160 ze sousední Velké Británie. Zahraniční společnosti se podílejí na zaměstnanosti více než 100 000 lidí a produkují přibližně 70 % celkového objemu exportu. [54]

Dalšími koncerny mezinárodního významu, které se výrazně podílejí na příspěvku do irské ekonomiky jsou firmy vyrábějící cukrovinky (HB, Jacobs a Cadbury-Schweppes), pivo (Guinness a Smithwicks), alkohol (Jameson a Tulamore Dew), sklo s vysokou kvalitou (Waterford Crystal) a elektrické stroje. [9] [22]

Zvláštní význam v sekundárním sektoru irské ekonomiky dosud představovalo stavebnictví. V minulých letech velmi solidní tahoun ekonomického růstu, s až 1/7 všech zaměstnaných, byl zasažen citelným propadem a velkou vlnou propouštění. V letošním roce se předpokládá, že dojde k dalšímu snížení zaměstnanosti ve stavebnictví, a to až o 40 000 pracovních míst⁷. Zaměstnanost v tomto odvětví se tak propadne pod 100 000 oproti 267 000 zaměstnaných v roce 2007. S tím jde ruku v ruce také pokles stavební produkce, která se do konce roku 2011 vrátí až na úroveň z poloviny 90. let, kdy v Irsku započal boom bytové výstavby. Prognózy tvrdí, že v období 2008 - 2011 objem stavební výroby klesne až o 52,5 %, v průměru tedy o 22 % ročně. Došlo tak k potvrzení odhadů řady nezávislých analýz, které se shodovaly v tom, že dřívější podíl stavebnictví na HDP je neudržitelný. Je tak možné jednoznačně prohlásit, že éra velkého rozvoje bytové výstavby, jakou Irsko zaznamenalo v letech 2004 - 2007 a která byla dána zejména klesajícími úrokovými sazbami hypoték, příhodným vývojem cen a také růstem počtu obyvatel způsobeným přistěhovalectvím, definitivně skončila. V poslední době proto stále více dochází k postupnému útlumu aktivity ve výstavbě residenčních nemovitostí a k přesměrování aktivit k výstavbě infrastruktury (zejména pak dopravní, ale i škol, nemocnic atd.) [32] [53] [60] [76]

Postupné přesměrování stavebních aktivit k nerezidenční výstavbě souvisí se zřejmě nejambicióznějšími plány, které má irská vláda zvláště v oblasti dopravy. Vládní plán s názvem „*Transport 21*“ publikovaný v listopadu 2005 počítá v průběhu následujících deseti let s výdaji ve výši 34,4 mld. € (!) na dopravní infrastrukturu. Páteří tohoto projektu

⁷ Prognóza společnosti „The Society of Chartered Surveyors“.

je integrovaný systém veřejné dopravy pro Dublin, který by měl zahrnovat celkem sedm nových tras pro tramvaje (Luas), dále dvě linky metra spolu s přestupní stanicí na náměstí St. Stephen's Green, jež by měla všechny linky propojovat. Záměr zahrnoval také dokončení dálniční sítě (do konce r. 2010) a několika obchvatů měst, rozšíření vlakového spojení z Dublinu do regionů, dále vybudování tzv. Atlantického koridoru, jehož cílem je propojit regionální centra Letterkenny, Sligo, Galway, Limerick, Cork, Waterford a posílení frekvence veřejných autobusů. Na realizaci záměru se počítalo s vynaložením v přepočtu kolem 9,4 mil. € každý den po dobu následujících 10 let. Již dnes je však jisté, že tento plán bude v důsledku současného ekonomického vývoje značně pozdržen a pozměněn. [32]

2.3.3 Terciérní sektor

Služby se v průběhu posledních dekad staly dominantním sektorem irské ekonomiky. Terciérní sektor je zdaleka největším „tahounem“ moderní irské ekonomiky. Jako odvětví ekonomiky se podílí na tvorbě HDP 65 % a pracuje v něm téměř 70 % všech zaměstnaných. K nejvýznamnějšímu rozvoji v posledních letech docházelo ve finančních a telekomunikačních službách, zákaznických centrech a turistickém ruchu. [32] [54]

Zásadní roli v oblasti finančních služeb zaujímá International Financial Services Centre (IFSC), které bylo zřízeno vládou již v roce 1987 s cílem přilákat do země bankovní investory a revitalizovat oblast dublinských Docklands. V současnosti se IFSC může pyšnit přítomností minimálně poloviny z 50 největších finančních institucí na světě s více než 14 tisíci zaměstnanci. Činnosti bankovních a finančních společností se soustředí především na správu aktiv a jejich financování, treasury management, leasing, pojištění a mezinárodní brokerské služby. Tato oblast služeb byla také velmi výrazně zasažena finanční krizí. Zhroucení akciových trhů a trhu investičních fondů se podepsalo na vzniku ztrát, které dosahují asi 100 miliard €. Finanční služby svým významným podílem na sektoru služeb výrazně přispívají k hloubce současných finančních problémů země. [32]

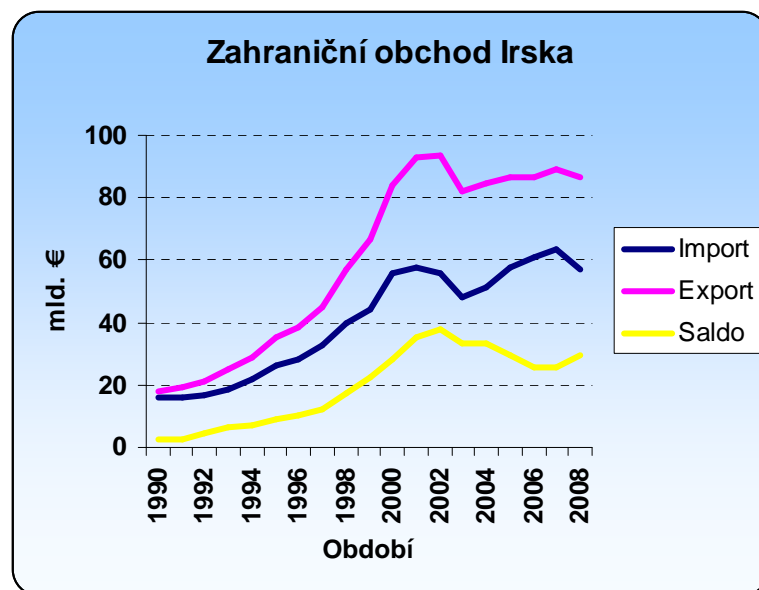
2.3.4 Nezaměstnanost a inflace

Ačkoliv ještě v roce 2007 se míra nezaměstnanosti pohybovala okolo 4,7 %, činila v roce 2008 již 6,6 %. Splaskávání bubliny na trhu realit mělo za následek snižování investic do stěžejního odvětví irské ekonomiky – stavebnictví a zprostředkovaně do dalších navazujících oborů, což vedlo k dalšímu zvyšování nezaměstnanosti. Přesto, že docházelo k vytvá-

ření nových pracovních míst, dostala se nezaměstnanost v minulé roce až na hrozivých 12,6 %. [20] [34] [36] [57]

Míra inflace se v prosinci roku 2008 poprvé po dlouhé době poměrně dramaticky propadla až na 1,1 %. V listopadu téhož roku přitom činila ještě 2,5 % a v říjnu dokonce 4 %. Za celý rok 2008 ještě zůstala na hodnotě 4,1 %, ale již v prvních měsících roku 2009 se irský trh ocitl v deflací, přičemž rok 2009 skončil 3,9% deflací. [34] [57]

2.3.5 Zahraniční obchod

Obr. 4. Graf bilance zahraničního obchodu Irska [36]

Irsko je exportně orientovanou zemí, což je ovlivněno zejména velkým počtem zahraničních nadnárodních firem, které v Irsku v posledních dekáдах investovaly nemalé finanční prostředky a jejichž produkce se orientuje zejména na vývoz. Irské podniky ve vlastnictví zahraničních firem se na irském vývozu podílejí cca 90 %. Bilance zahraničního obchodu tohoto malého státu je výrazně aktivní, což zobrazuje graf (Obr. 4). [32]

Mezi nejdůležitější obchodní partnery Irska patří zejména Velká Británie (včetně Severního Irska), a Spojené Státy. [32]

V roce 2008 dosáhla hodnota zboží vyvezeného z Irska 86,2 mld. EUR. Tato částka představovala přibližně 47 % HDP, což je ve srovnání s jinými zeměmi velmi vysoký podíl. Hlavními oblastmi růstu irského exportu jsou počítačový, elektrotechnický, farmaceutický a chemický průmysl. Od roku 2006 je Irsko druhým největším světovým exportérem soft-

waru. Dále se Irským firmám daří exportovat potraviny a nápoje (pivo a whisky). Roste také export služeb. Irsko se v roce 2007 stalo desátým největším exportérem služeb na světě. Vývoz směřoval především do následujících zemí: Velká Británie 18 %, další země EU 45 % (z toho nejvíce do Belgie), USA 19 % a na ostatní svět zbylo 18 %. [32]

V roce 2008 dosáhla hodnota zboží dovezeného do Irska částky 57 mld. EUR. Na prvním místě v objemu dovážených komodit jsou stroje a dopravní prostředky (42 %), následují chemikálie a jim příbuzné výrobky (14 %) a pak průmyslové spotřební zboží (13 %). Na dovozu se nejvíce podílely následující země: Velká Británie 33 %, další země EU 30 %, USA 12 % a na ostatní svět zbylo 25 % (Norsko, Japonsko, Čína). [36]

2.3.6 Role státu v ekonomice

Přestože je irská ekonomika považována za jednu z nejotevřenějších v Evropě, je zajímavá také tím, že v ní hraje velmi zajímavou roli velké množství státních či polostátních firem. Což je na evropské scéně jev poměrně neobvyklý.

Irská vláda má v dnešní době pod svou kontrolou některé klíčové oblasti ekonomiky. Například pro kontrolu většiny autobusového a železničního sektoru využívá CIÉ⁸. K dohledu nad výrobou a distribucí elektrické energie jí slouží ESB a prostřednictvím RTE zase kontroluje významnou část radiového a televizního vysílání. Přestože na trh dnes přichází i soukromé společnosti, stát má i nadále finanční a regulační kontrolu tohoto sektoru.

Vláda, jako vlastníka aerolinek Aer Lingus a některých letišť, také řídí velkou část leteckého průmyslu. Často je vládě vytýkána zdlouhavá adaptace, kterou si vyžadují nové trendy a pokrok. Díky An Post má vláda monopolní postavení v příjímání a doručování lehké pošty a poměrně významný podíl má i na částečně deregulovaném trhu balíkových a expresních zásilek. I když je vláda významným vlastníkem ve zmíněných odvětvích, mnohé z nich jsou schopny úplně nebo částečně konkurovat soukromému sektoru. [22]

⁸ CIÉ, Coras Iompair Éireann (CIÉ) je dle zákona národním dopravcem Irska. Skupina CIÉ zahrnuje holdingovou společnost a tři dceřiné provozní společnosti, které po celé zemi zajišťují vlakovou dopravu, městskou a dálkovou autobusovou dopravu a podpůrné služby.

V důsledku vrcholící ekonomické krize byla Irská vláda v roce 2008 nucena přijmout opatření, kterými se zaručila za vklady v šesti nejvýznamnějších bankách v zemi úhrnnou výší 400 miliard eur, což znamená přibližně 2,5 násobek irského HDP. Jelikož vládní dluh Irska představuje jeden z nejnižších dluhů zemí EU, nemělo by to pro irskou ekonomiku představovat vážný problém, byť se dle nejnovějších ukazatelů za rok 2008 dostal irský státní dluh až na hodnotu 31,5 procenta HDP. Rozpočtové příjmy za uplynulý rok činily podle odhadů téměř 94 miliard eur, výdaje pak přibližně 111 miliard eur. Nejnovější údaje za první dva měsíce letošního roku pak ukazují, že rozpočtový deficit vlády již překročil plánovanou úroveň 9,5 % HDP, což je nejvíc ze zemí eurozóny. [32]

2.4 Infrastruktura

Dopravní infrastruktura Irska se kvalitativně velmi liší. Jižní pobřeží země je protkáno moderní silniční sítí, která zahrnuje také dálnici sever-jih (M1). Ostatní části země mají dosud relativně horší kvalitu silnic v porovnání s ostatními vyspělými zeměmi EU. Nejvýznamnější národní silniční tah je soustředěn v Dublinu, odkud pak směřují trasy do dalších větších měst. Dalším významným národním silničním tahem je propojení center na západě Irska (z Corku do Galway, Sliga a Donegalu). V současnosti probíhá kontinuální modernizace celonárodní silniční sítě v rámci Národního rozvojového plánu. [22]

Nejlepší dopravní infrastruktura je v Dublinu, která je kromě husté autobusové sítě vybavena i několika tramvajovými trasami (LUAS), setkáme se zde se železniční trasou (DART) a je zde také mezinárodní letiště (Dublin Airport). Železniční síť vykazuje velmi slabou efektivitu, denně dochází ke zpožděním a hlavní linky mají nedostatečnou kapacitu.

V Irsku je celkem 36 letišť, z kterých tři mají mezinárodní význam. Jsou jimi Dublin Airport, Shannon International Airport a Cork International Airport. Působí zde také několik leteckých společností, největší je dnes nízkonákladový Ryanair, následuje Aer Lingus (dříve státní, dnes má stát cca 25 %) a Cityjet (vnitrostátní). Za zmínku stojí rovněž námořní doprava. Linka mezi Dublinem a Holyhead (ve Velké Británii) je provozována společností Irish Ferries dvakrát denně. [22]

Telekomunikační systém Irska patří mezi nejmodernější a nepokročilejší v Evropě. Digitální mobilní síť GSM pokrývá více než 95 % populace. Sektor mobilních telefonů je zastoupen společnostmi - 3 Ireland, O2, Meteor a Vodafone Ireland. Také internetové připo-

jení je v Irsku na velmi vysoké úrovni a poskytuje jej mnoho firem pomocí nejběžnějších technologií (kabel, Wi-Fi, ADSL). [22] [54]

2.5 Regionální struktura Irska

V této kapitole bych se chtěl zaměřit na regionální členění Irska. Na regionální strukturu můžeme nahlížet z několika hledisek, a to z hlediska historického (tradičního) členění, administrativního členění a členění dle jednotek NUTS.

2.5.1 Historické a administrativní členění

Obr. 5. Čtyři tradiční irské provincie [37]

Z historického, neboli tradičního hlediska můžeme Irsko rozdělit na 4 historické provincie, Leinster na východě, Munster na jihu, Connacht (nebo Connaught) na západě a Ulster na severu. Provincie mají dlouhodobou historickou hodnotu, pochází z dob raného středověku a v podstatě odpovídají územím někdejších irských království, jejichž názvy nesou a po celá staletí se neměnily. Provincie se dále dělí na 32 historických hrabství (angl. counties), z nichž 26 jich patří do Irska a šest Severnímu Irsku. Zmíněného historického třídění regionů, které lze vidět na obrázku (Obr. 5), se používá především ve sportovním a kulturním kontextu, neboť je pevně zakořeněno v myslích obyvatel. Avšak samosprávu okresní

úrovně má 34 územních celků, z nichž většina je totožná s územím celého jednoho hrabství (29). Zbylých 5 celků jsou města Dublin, Cork, Limerick, Galway a Waterford, která jsou spravována odděleně od příslušných hrabství. Vyšších územních celků (krajů) je 8 a chod místních samospráv zajišťuje celkem 114 úřadů. [17] [32]

Dalším možným druhem členění Irska je, z hlediska cestovního ruchu, na několik částí sdružujících jednotlivá hrabství podle geografické polohy a podobností v charakteristice do větších celků. Těmito celky jsou Jihovýchodní Irsko, Cork a Kerry, Dolní tok Shannonu, Západní Irsko, Severozápadní Irsko a Střední Irsko. [54]

2.5.2 Členění dle jednotek NUTS

V EU se pro potřeby vzájemného srovnávání regionů používá nomenklatura územních statistických jednotek NUTS⁹. Hlavním smyslem vymezení těchto regionů je pro socioekonomickou statistiku a pro účely zařazení regionů pro jednotlivé cíle strukturální politiky EU a následné přidělení podpor ze Strukturálních fondů EU. [10]

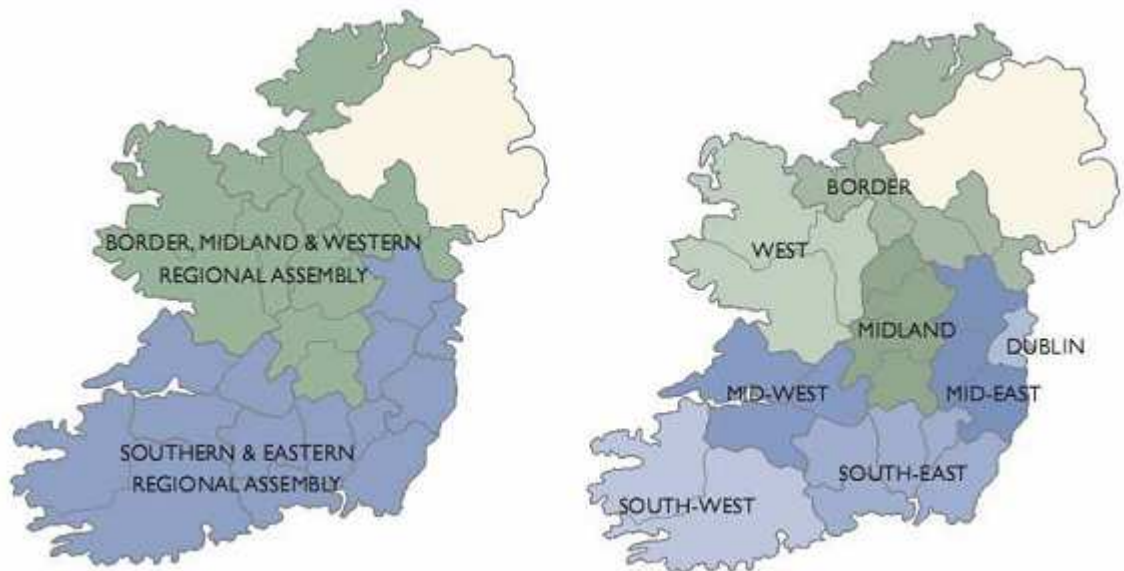
Při vymezení NUTS je nutné vycházet, vedle existence územně správních jednotek, také z jejich komplementarity, kdy určitý počet jednotek nižších tvoří jednotku vyšší a je nutné sledovat i velikost jednotek ve vztahu k praxi platné v EU. [8]

Irsko je v současnosti rozděleno do tří kategorií NUTS. Jednotku NUTS 1 tvoří území celého Irska. Dále je Irsko rozděleno na celkem 8 regionů úrovně NUTS 3, které jsou v systému regionů NUTS sdruženy ve 2 regionech velikosti NUTS 2, což je vidět na obrázku (Obr. 6). Rozlohou jsou si sice rovnocenné, ale hospodářským rozvojem a i hustotou zalidnění se dosti odlišují. [55] [65] [70]

Region NUTS 2 - Border, Midland and Western (dále jen „BMW“) zahrnuje spíše doposud zaostávající část Irska na jeho severozápadě. Celá oblast má nedostatek větších městských středisek, má ale dostatek turisticky atraktivních lokalit v centru ostrova a na jeho pobřeží. [55]

⁹ Nomenclature des Unites Territoriales Statistique (fr.) - klasifikace územních statistických jednotek. Tyto statistické územní jednotky Evropské unie jsou územní celky vytvořené pro statistické účely Evropského statistického úřadu a pro porovnání ekonomických ukazatelů členských zemí EU. [70]

Region Southern and Eastern (S&E) obsahuje jak tradiční městská střediska s novými impulsy rozvoje (hlavní město Dublin, jihoirský přístav Cork, vnitrozemský Limerick), tak i někdejší transatlantické letiště Shannon s navazující ekonomickou zónou, rovněž tak atraktivní turistické lokality. [55]

Obr. 6. Irské regiony NUTS 2 (vlevo) a NUTS 3 [39]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 REGIONÁLNÍ POLITIKA IRSKA PŘED VSTUPEM DO EU

Regionální politika, potažmo regionální (prostorové) plánování, nemá v Irsku za sebou nějak zvlášť dlouhodobou tradici. Irsko je unitárním státem a při absenci jakékoli tradiční formy regionální autonomie nemá žádnou konzistentní regionální politiku. Vlastně je zde nutné zmínit, že irský systém vládnutí je jedním z nejméně centralizovaných ze všech evropských zemí. Regionální politiku v Irsku je tak do značné míry možné považovat za synonymum s hospodářskou a průmyslovou politikou.

Transformační procesy irské ekonomiky, které předznamenaly pozdější „*Irský hospodářský zázrak*“, spadají do padesátých let 20. století. V té době bylo Irsko vysoce zemědělsky orientovanou zemí a patřilo mezi nejchudší země v Evropě. Průmyslový protekcionismus, který byl zaveden ve třicátých letech (1932), sice zpočátku způsobil nárůst zaměstnanosti v průmyslové výrobě, ale i tak zůstávala irská životní úroveň a zaměstnanost nízká. Naopak emigrace a ekonomická stagnace stále narůstala a situace tak hraničila s beznadějí. Po počátečním ochrannářském postoji vůči domácímu průmyslu, stagflace a obrovská emigrace v 50-tých letech daly jasně najevo, že bylo zapotřebí nového přístupu k průmyslové a regionální politice v Irsku.

3.1 Legislativní pozadí a vznik významných institucí

Za jednu z nejvýznamnějších událostí z pohledu dalšího vývoje regionální politiky v Irsku je možné považovat vytvoření agentury, která má odpovědnost za podporu průmyslového rozvoje každého regionu, konkrétně se jedná o „*Industrial Development Authority*“ (dále jen IDA). Byla založena vládou již v roce 1949 a její existence byla potvrzena zákonem o jejím vytvoření z r. 1950 „*Industrial Development Authority Act*“. Byla zde řada faktorů ve vztahu k poválečným ekonomickým okolnostem Irska, které ovlivnily vládní rozhodnutí o zřízení této agentury. Tvrdilo se, že podpora pracovních sil zaměstnaných v průmyslu, byla jednou z nejnižších v Evropě a že zde byly nedostatečné investice do domácí ekonomiky. Věřilo se, že problémy vyplývající z malé průmyslové základny by mohly být vyřešeny, a to prostřednictvím státní agentury na podporu průmyslového rozvoje. [19]

Jednou z hlavních zákonných funkcí, která byla agentuře dána zákonem z roku 1950, byla podpora a rozvoj irského průmyslu. Ačkoliv orgánu nebyla zákonem přímo dána povinnost

podporovat rozvoj průmyslu v jedné části země více, než v jiné, doufalo se, že úřad bude brát ohled na nutnost podporovat rozvoj průmyslu mimo hlavní centra osídlení. [19]

Zranitelnost některých problémových oblastí, venkovských i městských, na působení nedokonalostí tržního systému již přesvědčila mnoho vlád, aby se pokusily o napravení nežádoucích regionálních účinků volných tržních sil. V Irsku, podobně jako v mnoha jiných zemích, toho bylo dosaženo také prostřednictvím legislativy, jejíž snahou je kompenzování některých ekonomických nevýhod jednotlivých regionů. Významnými z hlediska regionální politiky jsou především právní předpisy, které jsou popsány dále. Ostatní legislativa s obecnou působností v celém státě (např. pobídky v oblasti vývozních daňových úlev) zde není zmiňována. [19]

V letech, které následovaly po založení IDA, byl do parlamentu (Oireachtas) předán velký počet zákonů na různé aspekty regionálního rozvoje. Většina těchto zákonů se týkala úrovně a typu grantů, které by mohly být poskytnuty pro průmyslový rozvoj v málo rozvinutých oblastech a v jiných částech země. [19]

Počátky irské regionální hospodářské (průmyslové) politiky sahají až do r. 1952, a to přijetím zákona o nedostatečně rozvinutých (zaostalých) územích „*Undeveloped Areas Act*“ z téhož roku. Tento zákon stanovil granty pro podporu zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu v určených hrabstvích na západě Irska. Cílem tohoto zákona byla snaha o zastavení probíhající depopulace těchto oblastí a zajištění alternativních zdrojů zaměstnanosti v nerozvinutých oblastech, které by mělo nahradit upadající zemědělskou zaměstnanost ve venkovských oblastech poskytnutím grantů v hotovosti ve výši až 50 % nákladů na stroje a zařízení a do 100 % nákladů na pozemky a budovy a na vzdělávání pracovníků v některých nerozvinutých oblastech. Z počátku byly mezi nevyvinuté (určené) oblasti zahrnuty hrabství Sligo, Leitrim, Galway, Roscommon, Mayo, Clare, Donegal, West Cork a Kerry. [68]

Přijetím zmíněného zákona začal program státních pobídek pro průmysl, ve formě nevratných grantů v hotovosti, které byly hlavním nástrojem regionální politiky rozvoje průmyslu v následujících letech. Byl navržen speciálně na rozvojovou pomoc v chudších oblastech země, které byly seskupeny a označeny jako „*Nerozvinuté oblasti*“. Tyto oblasti měly největší emigraci v zemi a zažily jen malý průmyslový rozvoj v rámci průmyslové cesty započaté v roce 1932. Jelikož soukromé podniky nebyly ochotny lokalizovat průmysl na Zápa-

dě, kvůli ekonomickým nevýhodám této oblasti a protože převládala silná tendence soustředit tato odvětví ve východní části země, bylo hlavním cílem zákona, aby průmyslové podniky, jež se usídlí v „*Nerozvinuté oblasti*“ obdržely takové výhody, které by jim umožnily konkurovat obdobným firmám z východu. Bylo stanoveno, že dotace bude poskytnuta jen v případě konkurenční nevýhody spojené s umístěním průmyslu v „*Nerozvinuté oblasti*“. Zákon také stanovil zřízení tzv. grantových rad „*Foras Tionscal*“, které byly oprávněny poskytovat zmíněné dotace. Platnost zákona byla omezena na sedm let, ale před koncem své platnosti, byla prodloužena a platil dokud nebyl zrušen v r. 1969. [19]

Dalším důležitým právním předpisem byl zákon o průmyslových grantech z r. 1956 „*Industrial Grants Act*“, který platil pro všechny ostatní oblasti, mimo ty, na které se vztahoval zákon z r. 1952. Dotace však byly nižší než u „*Nerozvinutých oblastí*“, původně jen ve výši do 2/3 nákladů na budovy a pozemky při maximální výši dotace 50 000 liber. V roce 1959 byl zákon nahrazen zákonem stejnojmenným. Zmenšily se rozdíly v poskytování grantů mezi západními a ostatními částmi země¹⁰, což bylo zdůvodňováno sílící konkurencí dalších evropských zemí ve snaze přilákat nové podniky ze zahraničí. Navíc sílil názor, že v situaci, kdy je prakticky celá země nevyvinutá, je zbytečné dotovat odlehlé oblasti rozsáhlými granty, které představují další zátěž pro společnost jako celek a brzdí pokrok v nejhodnějších oblastech, kde by koncentrovaným úsilím mohlo být dosaženo lepších výsledků. Vláda se tímto snažila reagovat spíše na problémy hospodářského rozvoje a nikoli na problémy regionální hospodářské výkonnosti. Toto bylo také zdůrazněno ve vládní zprávě o hospodářském rozvoji z roku 1958. [19] [68]

Významné změny v podmínkách hlavních zákonů týkajících se grantů v obou částech země byly učiněny v roce 1963, kdy prošly změnou zákony o „*Nerozvinutých oblastech*“ i o „*Průmyslových grantech*“. Bylo to hlavně z důvodů jejich končící platnosti a potřeby přizpůsobení se podmínkám volného obchodu. [19]

¹⁰ Foras Tionscal byl oprávněn poskytnout granty i v jiných oblastech, než v těch, na které se vztahoval zákon z r. 1952, až do výše 2/3 nákladů na pozemky a stavby a do 1/3 nákladů na stroje a zařízení, kde dotace byla menší než 250 000 liber.

Z výše uvedených důvodů právního rámce pro regionální rozvoj průmyslu v Irsku je zřejmé, že dvě agentury, *Foras Tionscal* a *IDA*, byly zodpovědné za správu grantových podniků na většině území po celou dobu jejich fungování. Avšak od konce roku 1950 další dvě agentury, *Gaeltarra Éireann* a *Shannon Free Airport Development Company*, měly pravomoc udělovat granty pro rozvoj průmyslu v oblastech „*Gaeltacht*“ a „*Shannon Free Airport*“. Tyto agentury byly zřízeny pro samostatné (jiné) úkoly než *Foras Tionscal* a *IDA*, které se týkaly problémů velmi specializované povahy v těchto oblastech a s nimiž se *Foras Tionscal* ani *IDA* nebyly schopny dostatečně vypořádat. [19]

Gaeltarra Éireann (nyní „*Údarás na Gaeltachta*“) byla založena v souladu s podmínkami zákona „*Gaeltacht Industries Act*“ z r. 1957. I když v té době jí nebyla dána pravomoc udělování grantů, došlo v roce 1965 ke změně zákona tak, aby se její role v průmyslovém rozvoji v oblastech *Gaeltacht* rozšířila, podobně jako u *IDA*. [19]

Dalšími přijatými opatřeními na podporu regionálního rozvoje v této době bylo zřízení bezcelní zóny v oblasti letiště Shannon tzv. „*Shannon Free Zone*“ a již zmíněné společnosti pro rozvoj této oblasti „*Shannon Free Airport Development Company (SFADCo)*“, k čemuž byly v letech 1958-59 přijaty zákony „*The Customs Free Airport Amendment Act*“ a „*Shannon Free Airport Development Company Limited Act*“. Shannon Development, jak se dnes nazývá, se v průběhu let vyvinula do impozantní organizace regionálního rozvoje a je velmi dobrým příkladem regionální instituce s potřebnou dávkou nezávislosti a energie. [68]

Od poloviny 60. let pak byla publikována řada důležitých regionálních studií, které se staly milníky v prosazování regionálních myšlenek např.¹¹: Lichfieldova zpráva o regionu Limerick a Wrightova zpráva o regionu Dublin. V polovině 60. let začalo Irsko, společně s Velkou Británií, s přípravami na vstup do EHS, ke kterému došlo v roce 1973. Od konce šedesátých let se začalo upouštět od politiky protekcionismu.

¹¹ LICHFIELD, N. *Report and advisory outline plan for the Limerick region*. Dublin: The Stationery Office, 1966. WRIGHT, M. *The Dublin Region : advisory regional plan and final report*. Dublin: The Stationery Office, 1967. [13] [31]

V roce 1964 bylo irskou vládou vytvořeno devět regionů pro účely územního plánování. Nebyly jim však svěřeny, ani na ně přeneseny, žádné zákonné pravomoci a funkce. Rostoucí zájem o regionalistiku také vedl *Bord Failte* (vládní agentura pro lákání turistů do Irsku, doslova „vítací výbor“) k vytvoření osmi regionálních subjektů cestovního ruchu pro podporu cestovního ruchu daných oblastech.

Zvyšující se obavy z velmi vysoké úrovně migrace vedly v té době vládu k zadání zakázky na řešení problému v oblasti městské dopravy společnosti „Colin Buchanan & Partners“. Zpráva s příznačným názvem „*Regional Studies in Ireland*“ zveřejněná v r. 1968 byla vůbec prvním skutečným pokusem o rozvoj politiky regionálního rozvoje. Poprvé zde byla představena idea tzv. „*center růstu*“ a vláda v reakci na tuto zprávu uvedla, že k této ideji bude přihlíženo v kontextu návrhů týkajících se regionálního rozvoje. To také vedlo k vytvoření organizací regionálního rozvoje „*Regional Development Organisations*“ (dále jen RDO). Jejich zřízení na přelomu let 1968/1969 poprvé dalo formální základ regionům. RDO byla svěřena odpovědnost za koordinaci na regionální úrovni a poskytování doporučení vládě ve vztahu k regionálnímu plánování a rozvoji a k jejich investičním potřebám. Díky tomu byly připravovány regionální zprávy a strategie zvlášť pro každý z devíti plánovacích regionů na základě jejich souhrnných potřeb. [68]

Přijetí zákona o průmyslovém rozvoji „*Industrial Development Act*“ z r. 1969 vedlo k rozvoji regionálního průmyslového plánování (*Regional Industrial Plans, 1973 - 1977*). Cílem tohoto zákona, bylo aktualizovat, integrovat a vyjasnit podmínky pobídek pro výrobní projekty po celé zemi. Hlavní organizační změnou provedenou tímto zákonem bylo, že *Foras Tionscal* byl sloučen s IDA, čímž byly aspekty udělování dotací a propagace průmyslového rozvoje pro celou zemi (s výjimkou oblastí Shannon a Gaeltacht) sloučeny do jedné organizace. Na národní úrovni pak byla snaha položit základy pro územní plánování a regionální rozvoj, v té době již třetím, programem nazvaným „*Hospodářský a sociální rozvoj 1969 - 1972*“, který zavedl pojmy jako „*centra růstu*“ a „*póly růstu*“. Města Galway a Waterford zde byly výslovně označeny jako centra růstu. Vláda, vybavena regionálními zprávami z RDO a regionálními průmyslovými plány, vydala v r. 1972 prohlášení týkající se regionální politiky. Prohlášení informovalo o rozhodnutí vlády pokračovat v souhrnné regionální strategii, která by se neměla snažit pouze o dosažení národního růstu, ale měla by rovněž vést k maximálnímu šíření rozvoje do všech regionů. Cílem strategie, kterou vláda přijala a chtěla v ní pokračovat v průběhu příštích 20-ti let bylo:

- rozvoj Dublinu, který by vyhovoval přirozenému zvyšování počtu jeho obyvatel,
- růst ve městě Cork a jeho okolí, v oblasti měst Limerick - Shannon - Ennis a také ve městech Waterford, Galway, Dundalk, Drogheda, Sligo a Athlone,
- rozvoj hlavních měst hrabství nebo jiných velkých měst strategického významu v každém regionu, včetně poměrně velkého rozvoje měst v oblastech vzdálených od stávajících velkých měst,
- kontinuita zvláštních opatření pro rozvoj oblasti Gaeltacht.

Zmíněné vládní prohlášení z r. 1972 bylo pravděpodobně nejdůležitějším počinem v oblasti regionální politiky, a to až do debaty o regionalizaci zahájené v roce 1998. [68]

Regionální politika v 70-tých letech se v podstatě zaměřovala na dvě základní otázky: *zamezení venkovsko-městské fluktuaci, při které se pracovníci stěhují z venkova do měst za lépe placeným zaměstnáním a na zamezení překonzentrování zahraničních firem v klíčových oblastech.*

IDA v roce 1972, na základě zákona, vydala „*Regionální Průmyslové Plány 1973 - 1977*“, které byly zaměřeny na velký počet městských uskupení či klastrů (47), jež zahrnovaly 177 měst, čímž mělo být zajištěno maximální geografické rozptýlení nové průmyslové zaměstnanosti. Důležitým prvkem této strategie se také stalo zakoupení lokalit pro průmyslové podniky a budování záložních továren. Stanovení konkrétních pracovních cílů v kombinaci s programem budování továren usnadnilo regionální rozšíření pracovních míst v několika směrech. Za prvé, existence záložních továren zrychlila startovací proces a podporovala zahraniční firmy, aby se přesunuly do oblastí, kde tyto továrny existovaly. Pak taky, na organizační úrovni, byl vyvíjen silný tlak na zaměstnance IDA na obsazení těchto továren. [59]

3.2 Role místních orgánů a Územní plánování

Motivace pomocí Grantových programů tvořila jen jeden aspekt regionálního rozvojového programu, neboť bylo nepravděpodobné, že se rozvoj průmyslu bude konat ve větším měřítku i v oblastech, které nedisponovaly potřebnou infrastrukturou jako např. zařízení elektrické energie, telefony, vodu, domy, silnice, atd. V počátečních fázích Irské poválečné industrializace nebyla dostupná infrastruktura využívána v plném rozsahu a výdaje potřeb-

né na její rozvoj byly relativně malé. Nicméně, jak pokračoval průmyslový rozvoj, bylo jasné, že kapacitní hranice většiny infrastrukturních služeb již bylo dosaženo, nebo jí brzy bude dosaženo a že další dlouhodobý rozvoj průmyslu bude muset probíhat na základě dlouhodobých plánů na rozvoj země.

Takový rámec byl poskytnut schválením zákona o místní správě (plánování a rozvoj) „*Local Government (Planning and Development) Act*“ z roku 1963. Mezi cíle zákona patřilo vytvoření nového a pružnějšího systému plánování, jež by byl spravován místními úřady po celé zemi, dále aby místním úřadům umožňoval zajištění průmyslového i obchodního rozvoje v oblastech, které se staly zastaralé, neekonomické nebo přetížené. Měl také zajistit, že občanská vybavení měst a ráz krajiny budou zachována či zlepšena. Zákon povinoval každý z 87 místních plánovacích orgánů v zemi, k přípravě rozvojových plánů pro 173 samostatných okresů spadajících do jejich působnosti, a to do tří let od stanoveného data. S jednou nebo dvěma výjimkami všechny místní orgány měly vypracovat a ve stanoveném časovém období předložit plány ministru pro místní správu (*Minister for Local Government*). Ministrovo schválení plánů sice nebylo povinné, měl ale pravomoc „*připravit modelové plány a zajistit změnu či koordinaci plánů v zájmu regionálního plánování*“.

Plány, které byly v písemné formě doplněny mapami, ukazovaly:

- jednotlivé zóny, obytné, průmyslové a další, které byly dispoziční pro použití,
- návrhy na řešení dopravních potřeb současných i budoucích,
- návrhy přeměn oblastí, které zastaraly z důvodu ekonomických nebo sociálních změn (např. přetížené centrální oblasti měst);
- vybavení, jako byly parky a budovy nebo místa historického či uměleckého zájmu, které měly být zachovány a rozvíjeny.

Podle podmínek zákona byl každý stavební úřad povinen přezkoumat svůj plán rozvoje alespoň jednou za pět let. [19]

Z výše uvedeného vyplývá, že zákon z roku 1963 dal zákonnou moc rozvojové roli, kterou pak místní orgány plnily po dlouhou řadu let. Vláda kladla velký důraz na tuto roli ve svém prohlášení o regionální politice v roce 1969 a ve své Bílé knize o reorganizaci místní správy v roce 1971. Úlohu, kterou si vláda přála, aby místní orgány hrály v rozvoji jejich území, byla upřesněna v roce 1969 prohlášením vlády. [19]

4 REGIONÁLNÍ POLITIKA IRSKA PO VSTUPU DO EU

4.1 Okolnosti vstupu Irska do EU

První přihlášku k plnému členství v EHS si Irsko podalo v červenci roku 1961 současně s Velkou Británií, Dánskem s Norskem. Zároveň s žádostí o plné členství v EHS si podalo i přihlášku k členství do Evropského společenství uhlí a oceli a Euratomu. Bylo to v době, kdy Irsko spolu s Islandem, Řeckem, Španělskem a Tureckem bylo členem tzv. „Zapomenuté pětky“, což byly země ležící na geografické periferii, nebo byly nerozvinuté, eventuálně obojí. Ačkoliv irská vláda v roce 1958 schválila prvotní Program ekonomického rozvoje, tak v průběhu šedesátých let byla irská ekonomika stále dosti zaostalá a silně ekonomicky vázaná na Velkou Británii.

Irsko vstupem do EHS sledovalo předpokládané základní výhody, jež by díky členství získalo. V prvé řadě se jako agrární země chtělo zapojit do výhod, které poskytovala Společná zemědělská politika (SZP). Cílem zmíněné Společné zemědělské politiky je zajištění stabilní dodávky potravin všem občanům Společenství a přitom současně zajišťovat patřičné výdělků zemědělcům. Irští zemědělci by tak v rámci SZP měli přístup i na společné evropské trhy s vyššími cenami. V této době se irské zemědělství podílelo na zaměstnanosti celými 24 % všech pracujících. Irsko dále také eventuálním vstupem do EHS sledovalo základní čtyři svobody garantované článkem č. 248 Římské smlouvy, konkrétně tedy svobodu volného pohybu osob, služeb, zboží a kapitálu. Dalším úmyslem Irska byla také snaha o přilákání zahraničních investorů a s jejich pomocí se pokusit přeorientovat ze silně protekcionistické ekonomiky k liberalizované.

I když již v říjnu 1962 se rada ministrů EHS rozhodla zahájit jednání o přistoupení Irska do EHS, ne vše však šlo tak hladce, jak by se zdálo a jak by i irská vstupu nakloněná veřejnost chtěla. Již v lednu 1963 totiž došlo ke zchlazení irského optimismu, neboť tehdejší francouzský prezident Charles de Gaulle ukončil jednání o přistoupení vedená mezi EHS a Velkou Británií, čímž fakticky odsunul i vyjednávání EHS a Irska. Podobně to dopadlo také s druhým pokusem Irska a Velké Británie o přistoupení, kdy i druhou přihlášku těchto zemí do EHS Francie v roce 1967 zamítla. Naštěstí ale v následujícím roce ve francouzských prezidentských volbách zvítězil George Pompidou, jenž přislíbil, že Francie již nebude dále blokovat snahy o irské a britské členství.

K zahájení přístupových jednání došlo v roce 1970. Irsko se již považovalo za připravené k řádnému vstupu do Evropských společenství a při této příležitosti deklarovalo, že neutralita Irska je zcela slučitelná s členstvím v ES. K podpisu Přístupové smlouvy došlo rukou tehdejšího irského premiéra Jacka Lynche v lednu 1972. V témže roce (10. května) bylo vyhlášeno referendum, v němž se pro členství v ES vyslovilo 83 % voličů, přičemž se referenda zúčastnilo celých 70 % voličů. Nic již tedy nebránilo tomu, aby se Irsko 1. ledna 1973 stalo spolu s Dánskem a Velkou Británií právoplatným členem ES. Pro nové členy bylo stanoveno Přejídné období, které mělo trvat od 1. ledna 1973 do 1. července 1977, přičemž postupně se měly snižovat dovozní cla a poplatky mezi ES a novými členskými zeměmi. [22]

4.2 Období 1973 - 1988

Stupeň rozvoje jednotlivých regionů ve státech Evropské unie není stejný. Příčiny rozdílnosti ve vyspělosti regionů jsou různorodé. Jsou dány jak historickým vývojem, tak ekonomickými podmínkami ve státě či jeho geografickou polohou, popřípadě i jinými důvody. K řešení těchto rozporů napomáhá regionální politika EU. Její pomocí EU usiluje o snižování diferencí v životní úrovni regionů, přispívá k rozvoji zaostávajících regionů a bojuje s nezaměstnaností. Za období vzniku Regionální politiky v EU jsou považována 70. léta. V tomto období došlo ke stanovení výchozích cílů regionální politiky a byl také založen Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF). [12]

Regionální politika EU je koncipována jako tzv. *koordinovaná politika*. To znamená, že realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco na koordinaci a harmonizaci dbají orgány EU. Hlavním nástrojem regionální politiky se staly strukturální fondy Evropské unie. Vedle strukturálních fondů existuje fond soudružnosti neboli (kohezní fond), jenž poskytuje prostředky hospodářsky slabším zemím EU, viz. kapitola (1.5). [12]

Irsko (pomocí IDA) pokračovalo v přístupu tzv. „*cílových měst (target town)*“ i v období 1973 - 1977 a po něm až do roku 1982.

Často se můžeme setkat s tvrzením, že vstup do Evropského společenství a následné efektivní využití transferů ze společného rozpočtu, významnou měrou přispěly k pozdějšímu irskému hospodářskému zázraku. Při vstupu do ES v roce 1973 činilo HDP Irska v přepoč-

tu na jednoho obyvatele jen 58 % průměru tehdejšího společenství, čímž se zařadilo mezi nejméně rozvinuté členské státy. Tehdejší irská ekonomika byla orientována převážně na zemědělství, ve kterém byla zaměstnána celá čtvrtina pracovních sil. Tyto zmiňované charakteristiky bezprostředně vedly k tomu, že se Irsko prakticky ihned po svém vstupu do ES stalo příjemcem rozsáhlých transferů ze společného rozpočtu. ES si také uvědomovalo ekonomickou zaostalost Irska a ke Smlouvě o přistoupení byl připojen dodatek v tomto znění: „Společenství uznává potřebu Irska rozvíjet průmyslovou základnu a hospodářství, a tak bude mít Irsko prospěch ze všech postupů a zdrojů ES, přičemž jakýkoliv irský návrh bude zvažován se zřetelem k jeho situaci“. Vstupem do ES došlo k odstranění především zjevných překážek v zahraničním obchodě. To sebou kromě pozitiv přineslo také negativa v podobě značného zvýšení konkurenčních tlaků na irskou ekonomiku. Zasaženy byly hlavně některé z tradičních oborů irského průmyslu jako např.: textil, oděvnictví a obuvnictví. Následně byla v průmyslu provedena rozsáhlá restrukturalizace, která zapříčinila růst nezaměstnanosti, jejíž míra v roce 1981 dosáhla 10,8 %. [38]

Navzdory faktu, že se Irsko již od počátku stalo čistým příjemcem z rozpočtu Společenství, k reálné konvergenci irské ekonomiky nedocházelo. V tabulce (Tab. 1) je vidět, že výše celkových čistých příjmů v sedmdesátých a osmdesátých letech se většinou pohybovala mezi 4 - 6 % HDP. Z toho relativně nejvíce profitovalo zaostalé irské zemědělství (v průměru přes 70 % celkových transferů). V průběhu osmdesátých let pak došlo i ke značnému zvýšení transferů ze Sociálního fondu a Regionálního rozvojového fondu. [38] [43]

Za období 1973 - 1988 tedy získalo Irsko z EU po odečtení svých plateb do společného rozpočtu celkem 7 509,7 milionů irských liber čili v přepočtu na jednoho obyvatele asi 2 146 irských liber. Výše poskytovaných transferů z Regionálního rozvojového fondu je určována v Evropské komisi primárně na základě objektivních kritérií odrážejících míru ekonomické zaostalosti jednotlivých regionů. Je ale třeba poznamenat, že je současně předmětem vyjednávání členských států s Komisí. Irské vládě se takto kupříkladu podařilo vyjednat další dodatečné prostředky, výměnou za propagaci kladného výsledku v irském referendu o přijetí maastrichtských kritérií. Irsko se v roce 1979 stalo členem Evropského měnového systému, díky čemuž mu byl přidělen další dodatečný grant pro přizpůsobení irské ekonomiky na nové podmínky. [9] [43]

Tab. 1. Přehled příjmů Irska z EU mezi lety 1973 - 1988

Rok	Příjmy z EAGGF mil. Ir£	Příjmy z ESF mil. Ir£	Příjmy z ERDF mil. Ir£	Celkový příjem z EU mil. Ir£	Celk. čistý příjem z EU mil. Ir£	Celk. čistý příjem z EU % HDP
1973	37.1	37.1	32.6	1.3
1974	63.8	3.6	..	67.4	61.9	2.2
1975	102.8	4.0	1.8	109.1	99.3	2.6
1976	104.6	4.6	8.5	119.5	106.1	2.3
1977	252.5	8.2	8.5	272.9	250.8	4.5
1978	375.3	19.3	11.1	410.2	364.1	5.6
1979	415.0	28.8	25.5	529.1	468.5	6.1
1980	412.9	46.7	46.4	560.6	471.7	5.2
1981	346.5	45.3	54.6	506.9	401.5	3.7
1982	403.9	73.2	66.1	602.1	465.4	3.7
1983	505.4	92.7	58.2	727.7	543.0	4.0
1984	693.9	84.3	65.2	866.7	664.2	4.5
1985	892.4	141.3	76.0	1128.7	915.4	5.8
1986	930.6	127.4	77.1	1146.6	906.3	5.2
1987	807.5	193.5	87.4	1100.3	845.1	4.5
1988	902.9	126.8	12.6	1161.6	913.8	4.6

[43]

Ke konci tohoto období, v roce 1987, došlo v Irsku ke zrušení RDO, a to z důvodu budoucího více centralizovaného přístupu k plánování čerpání ze strukturálních fondů EU v dalším období, kde bylo rozhodnuto, že celé Irsko bude tvořit jen jeden jediný region NUTS 2. Osmdesátá léta byla v Irsku poznamenána, v důsledku vysoké nezaměstnanosti, ztrátou zájmu vlády o regionalistiku a znovu zacílením na celkovou výkonnost ekonomiky.

Toto období je charakteristické poklesem ekonomické dynamiky v Evropě a nárůstem strukturálních krizí. Vstupem Řecka (1981), Španělska a Portugalska (1986) do ES došlo k prohloubení rozdílů ve struktuře a vyspělosti jednotlivých regionů Společenství. Dochází ke stále významnějšímu prosazování regionální politiky zejména zásluhou Velké Británie, která vstupem do ES přišla o značné příjmy z cel, a právě regionální politika jí měla kompenzovat tyto ztráty a pomoci restrukturalizovat staré průmyslové oblasti. V této době již lze hovořit o vzniku „společné“ regionální politiky uskutečňované orgány ES na nadná-

rovní úrovni, která se zaměřovala především na restrukturalizaci starých průmyslových regionů. [38] [68] [43]

Další významnou událostí tohoto období bylo v roce 1986 přijetí „*Jednotného evropského aktu*“ (*Single European Act*), jehož cílem bylo vytvoření jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992 a zavedení politiky směřující k posilování hospodářské a sociální soudržnosti, která by přispívala ke snižování rozdílů v hospodářské vyspělosti různých regionů prostřednictvím strukturálních fondů. Hlavním podnětem posílení regionální politiky byla orientace na jednotný vnitřní trh a obava, že zostřená konkurence ještě více zhorší situaci nejméně rozvinutých regionů, kterou nebudou schopné vlastními silami zvládnout. Irsko smlouvu o Jednotném evropském aktu podepsalo ve zmíněném roce 1986. Současně však proběhly poměrně silné protesty proti podpisu této smlouvy. Situací se musel zabývat i irský nejvyšší soudní dvůr, přičemž nakonec se o věci rozhodlo v referendu¹².

V roce 1988 byla provedena rozsáhlá reforma strukturální a regionální politiky, jejímž smyslem bylo navýšení objemu finančních prostředků pro strukturální a regionální politiku Unie a zvýšení její efektivity a průhlednosti. Regionální politika byla integrována s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. „*strukturální politiky*“ či politiky „*hospodářské a sociální soudržnosti*“. Výsledkem reformy byl prvek střednědobého plánování regionálních programů a zavedení principů regionální (strukturální) politiky. Poprvé se objevil koncepční prvek víceletých koordinovaných rozvojových programů. Od následujícího období tak každý členský stát musí koncipovat svůj tzv. „*Rámec podpory Společenství*“ (*Community Support Framework*), ve kterém si vytyčí prioritní oblasti a hlavní cíle pro využívání finančních prostředků Společenství v daném rozpočtovém období. [38]

Pro Irsko bylo velmi důležité, z hlediska jeho dalšího rozvoje také to, že prostředky z evropských fondů začaly do irské ekonomiky proudit v poměrně klíčovém období. V letech 1987 a 1988 totiž kulminoval veřejný dluh. Vládě se tehdy podařilo srazit, z roku na rok, investice ze státního rozpočtu dolů o celých 19 % (v nominálním vyjádření). Díky transferům z EU se tak v pravou chvíli povedlo udržet plynulost investičních výdajů. Navíc vládu

¹² Účast na něm byla malá (jen kolem 40 % voličů), avšak více jak 70 % voličů se vyslovilo pro Jednotný akt. [42]

donutily k dlouhodobému uvažování (jednání o fonděch se v EK vedou s předstihem a výše fondů se vyjednává na následující víceleté období).

4.3 Období 1989 - 1993

Vývoj regionálního rozvoje v EU se posunul o významný krok s reformou regionálních nástrojů podpory Společenství v roce 1988. V předešlém období byla často kritizována nízká míra koordinace regionální politiky se zemědělskou a sociální politikou ve sféře koncepční i finanční. K odstranění této překážky bylo v r. 1988 nejvyššími orgány ES přijato rozhodnutí o integraci regionální politiky s částí sociální a agrární politiky do tzv. strukturální politiky. Strukturální fondy byly reformovány a rozšířeny tak, aby větší podíl finančních prostředků směřoval do méně rozvinutých regionů, s konečným cílem dosáhnout hospodářské a sociální soudržnosti mezi jednotlivými členskými státy.

Nedostatek funkční integrace, problém teritoriální nedůslednosti a nedostatečná spolupráce mezi regionálními strukturami znamenal, že irská vláda v 80-tých letech nebyla připravena na dopady změn v rámci evropské politiky regionálního rozvoje, zahájených v roce 1988 reformou strukturálních fondů. Zmíněné reformy stanovily pět hlavních cílů strukturálního financování. *Cíle 1, 2 a 5* se týkaly určitých geografických oblastí, zatímco *Cíle 3 a 4* se vztahovaly k jednotlivým cílovým skupinám obyvatel. Rozpočet pro strukturální politiku činil v tomto období 68 miliard ECU.

Celé Irsko bylo pro období 1989 - 1993 začleněno pod „*Cíl 1*“¹³. Rozhodnutí ustanovit celé Irsko jediným regionem NUTS 2 pro účely strukturálních fondů pravděpodobně „*v Irsku odložilo vývoj politických, reprezentativních a administrativních struktur pro regionální rozvoj*“. I když se místní orgány často velmi intenzivně podílejí na utrácení výdajů ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, začlenění celého Irska jako regionu pod Cíl 1 omezilo až do roku 1999 zapojení místních orgánů do rozhodování o prioritách a vedlo k vysoce centralizovanému systému řízení. Zdůvodnění rozhodnutí začlenit celou zemi pod

¹³ Cíl 1 (Objektive 1) je považován za nejdůležitější, jeho cílem bylo podporovat rozvoj a přizpůsobování zaostávajících regionů. Regiony, jež mohly čerpat z Cíle 1 byly ty, jejichž HDP na osobu bylo nižší než 75 % průměru tehdejší EU.

Cíl 1 souviselo s vládní prioritou celonárodního růstu a rozvoje, jakož i s tehdejší politikým názorem, že Irsko je příliš malé na to, aby mělo regiony a místním vládám nebylo možné zcela úplně věřit. [59]

V tomto období Cíl 1 zahrnoval mimo Irsko, také regiony Řecka a Portugalska, regiony na jihu a na západě Španělska, v jižní Itálii, v bývalém Východním Německu, a také regiony Mersey (UK) a Highlands and Islands (Skotsko).

Oficiální dohoda mezi Komisí a irskou vládou o výši a formě pomoci EU pro Národní rozvojový plán (NDP) má podobu tzv. „*Rámce podpory Společenství*“ (CSF). NDP Irsko 1989 - 1993 byl připraven Ministerstvem financí. Pro účely konzultací byla země rozdělena do sedmi podoblastí: Dublin, South-East, South-West, Mid-West, West, North-West a Midlands-East. NDP do jisté míry zahrnul i doporučení regionálních hodnotících skupin (výborů), které byly vytvořeny ad-hoc k tomuto účelu¹⁴. Jeho strategickým cílem, jak již bylo zmíněno, bylo podpořit hospodářský rozvoj v Irsku a významně přispět k hospodářskému sbližování s Evropskou unií. Dosažení tohoto cíle bylo usnadněno tím, že již od založení ERDF v roce 1975, tvořilo celé Irsko pro účely strukturálních fondů jen jeden region NUTS 2. Zvláštní prioritou NDP a CSF z roku 1989 byla podpora zemědělství, rybolovu, lesnictví, cestovního ruchu a rozvoj venkova, průmyslu a služeb. Dále také opatření ke kompenzaci a vyrovnání negativních dopadů perifernosti (silnic, přístavů, železniční a letištní infrastruktury a zařízení), opatření k rozvoji lidských zdrojů a investice do infrastruktury životního prostředí. Tyto priority byly stanoveny s tím, že Irsko mělo jak nízký HDP a nízkou zaměstnanost, tak i špatnou infrastrukturu a rozpočtová omezení. V rámci NDP bylo navrženo celkem 9 operačních programů, které byly odvětvově zaměřeny a vycházely ze zmiňovaných priorit. Operační programy (OP) jsou schvalovány Komisí a tvoří právní základ pro čerpání pomoci z EU. Každý program je vypracován příslušným ministerstvem nebo jinou oficiální agenturou, např. Bord Failte zpracovával OP Cestovního ruchu. [68]

¹⁴ V každé ze sedmi podoblastí byly zřízeny dva výbory. Pracovní skupina se zástupci Evropské komise, příslušných ministerstev, státních agentur a místních orgánů a Poradní skupina složená ze zástupců všech hlavních zainteresovaných orgánů, které mají zájem na rozvoji.

Od počátku 90-tých let však bylo v Irsku voláno po vytvoření nových a trvalejších regionálních struktur pro správu a plánování. V roce 1991 poradní expertní komise vypracovala zprávu o „*Reorganizaci a reformě místní Samosprávy*“, později známou jako Barringtonova zpráva, pojmenovaná po předsedovi výboru - Tomu Barringtonovi. Zpráva doporučila nový tří-úrovňový systém místní správy na regionální, okresní a krajské úrovni. Na regionální úrovni bylo doporučeno zřízení osmi nových regionálních samospráv. Uzákoněním „*Local Government Act-u*“ v r. 1991 vznikl prostor pro ustanovení těchto zmíněných orgánů a Regionálních úřadů, v r. 1993 došlo k formálnímu založení osmi Regionálních úřadů s účinností od 1.ledna 1994. Regionální úřady byly odpovědné za koordinaci veřejných služeb v regionech, za plánování celkových požadavků na rozvoj regionů a za následné monitorování a hodnocení využití evropských fondů. [68]

První programovací období vedlo k získání značných transferů z EU. Devadesátá léta byla desetiletím, ve kterém bylo možné spatřit významné investice do infrastruktury a lidských zdrojů, jež pocházely z evropských strukturálních fondů a Kohezního fondu. Maastrichtskou smlouvou byl zaveden „*Kohezní fond*“ (CF) pro ty členské státy, které směřovaly k Evropské hospodářské a měnové unii. Fond podporuje členské státy plnící kritéria konvergence k hospodářské a měnové unii a používá se na financování velkých projektů v oblasti dopravy a životního prostředí. Podpora v rámci fondu byla zahájena v roce 1993. Koncem období byly strukturální fondy znovu revidovány pro druhé programovací období 1994 - 1999. To také v roce 1993 přispělo k založení posledního ze současných strukturálních fondů - Finančního nástroje pro podporu rybolovu (FIFG), jenž slouží k financování konverze a modernizace v rybolovném průmyslu (mořském i sladkovodním) a ochraně přímořských oblastí. [68]

Smlouva o Evropské unii také vedla ke vzniku „*Výboru regionů*“, který má poradní a konzultační roli v určitých oblastech kompetencí EU, což indikovalo záměr EU zahrnout více do rozhodování i samotné regiony. [68]

4.3.1 Shrnutí a výsledky období

Pro rozpočtové období 1989 - 1993 došlo v Irsku k podstatnému rozhodnutí, že nejvýznamnější část prostředků získaných ze strukturálních fondů bude věnována na rozvoj lidských zdrojů (35 %) a na rozvoj dopravní infrastruktury (19 %). Toto rozhodnutí se později ukázalo jako klíčové pro další ekonomický rozvoj Irska. V roce 1994 Evropská komise

uveřejnila zprávu, která posuzovala využívání prostředků ze strukturálních fondů získaných jednotlivými členskými zeměmi. Strukturální fondy EU se pouze podílejí na spolufinancování a realizaci programů členských států. Podle zprávy Komise, přispěla regionální a strukturální politika ES v letech 1989 - 1993 k rozvoji irské ekonomiky následovně:

- Irsku se podařilo zvýšit HDP na obyvatele ze 64 % v roce 1988 na 78 % průměru ES v roce 1993, čímž došlo k reálné konvergenci irské ekonomiky,
- celková zaměstnanost v roce 1993 se zvýšila o 66 tisíc oproti roku 1988
- a úroveň HDP byla v roce 1993 o 2,5 % vyšší, než kdyby Irsko příspěvky ze strukturálních fondů nedostávalo.

Irskému hospodářství se na začátku devadesátých let začalo velmi dařit a díky dynamickému rozvoji se začal také snižovat rozdíl ve vyspělosti Irska a vyspělých členských států Společenství. Nadále však v Irsku panovala vysoká nezaměstnanost, kdy v roce 1993 dosahovala výše 15 %. Velkým problémem byla zejména dlouhodobá nezaměstnanost. Irsko se tedy dále zaměřilo na rozvoj lidského potenciálu, a to jak při rozdělování finančních prostředků z fondů Unie, tak při sestavování priorit své hospodářské politiky. [38]

Přehled příjmů Irska z EU zobrazuje tabulka (Tab. 2). V tomto programovém období Irsko z fondů EU získalo, po odečtení svých plateb do společného rozpočtu, celkem 6 141,2 milionů irských liber, čili v přepočtu na jednoho obyvatele asi 1 754,6 IRL (hrubě 2 708 IRL). Průměrně tak do Irska za každý rok tohoto období proudilo 1 228,2 mil. IRL.

Tab. 2. Přehled příjmů Irska z EU mezi lety 1989 - 1993

Rok	Příjmy z EAGGF mil. Ir£	Příjmy z ESF mil. Ir£	Příjmy z ERDF mil. Ir£	Příjmy z CF mil. Ir£	Celkový příjem z EU mil. Ir£	Celk. čistý příjem z EU mil. Ir£	Celk. čistý příjem z EU % HPD
1989	1 040,1	138,6	112,9	..	1 295,3	1 009,7	4,6
1990	1 380,6	128,5	225,1	..	1 741,0	1 458,1	6,1
1991	1 477,7	370,7	341,9	..	2 201,2	1 853,0	7,3
1992	1 261,0	277,3	444,6	..	1 994,0	1 640,6	6,2
1993	1 407,7	311,6	464,4	41,6	2 245,3	179,8	6,4
Celkem za období 1989-93	6 567,1	1 226,7	1 588,9	41,6	9 476,8	6 141,2	6,1

Transfery ze strukturálních fondů a kohezního fondu se na financování NDP Irska v tomto období podílely 38,4 %. Z následující tabulky (Tab. 3) je možné vidět, jak a na co byly prostřednictvím jednotlivých operačních programů použity prostředky z evropských fondů a irských veřejných rozpočtů.

Tab. 3. Výdaje na Operační programy v % z NDP 1989 - 1993

Název OP	%
Industry	30,1
Tourism	3,3
Fisheries	0,2
Agriculture and Rural Development (incl. forestry)	15,6
Energy	5,3
Transport	15,7
Sanitary and other local services	3,5
Human Resources	22,1
Communication	4,3

[5]

4.4 Období 1994 - 1999

V roce 1993 po rozpočtových revizích tzv. „Delorsových II návrhů“, byly strukturální fondy znovu revidovány pro druhé programové období 1994 - 1999. Z hlediska záměru strukturální a regionální politiky zůstaly v platnosti výše uvedené cíle a přibyl, zejména v souvislosti se vstupem severovýchodních zemí Finska a Švédska v roce 1995, nový Cíl 6 - rozvoj regionu s extrémně nízkým zalidněním. Národní rozvojový plán byl opět připraven Ministerstvem financí s regionální angažovaností ad-hoc vytvořených regionálních hodnotících skupin. [68]

V průběhu 90-tých let došlo v Irsku k oživení zájmu o regionalistiku. Po zveřejnění dokumentu „*Better Local Government: A Programme for Change*“ v roce 1996 tehdejší vláda obrátila svoji pozornost k obecné revitalizaci místní samosprávy, a také k pokračování jejího postupného zužování v průběhu let, kvůli spornému tématu jejího financování. Ve vztahu k regionální politice zpráva naznačuje, že je zapotřebí zvýšit úroveň zapojení všech veřejných subjektů, včetně místních orgánů na práci regionálních autorit, že je třeba vyvinout lepší systémy na podporu činnosti regionálních orgánů, a že řada konkrétních úkolů by

mohla být provedena na regionální úrovni v zájmu podpory plánovací úlohy regionálních orgánů.

V těchto letech byla místním vládnoucím autoritám dána větší zodpovědnost za koordinaci služeb v regionu, kdy místní orgány byly nově povinny připravovat společně s manažery pravidelné zprávy, které předkládaly Regionálním úřadům s konkrétními návrhy na spolupráci.

Pokyny vydané místním úřadům k „Agendě 21“, spolu s Národní strategií udržitelného rozvoje (National Sustainable Development Strategy), spatřují stěžejní roli regionální samosprávy v rozvoji Strategií udržitelného rozvoje na regionální úrovni. Princip trvale udržitelného rozvoje byl později včleněn i do nového zákona o místní samosprávě „*L.G. (Planning & Development) Act*“ v roce 2000. [68]

Druhé programové období také kladlo důraz na roli regionů a význam politiky územního plánování na řízení investic, jež se začaly zvyšovat. Revidovaná Nařízení o strukturálních fondech také zvýšila požadavky na monitorování a hodnocení, a také na konzultační procedury, jež jsou potřebné na regionální úrovni. [68]

V říjnu 1993 předložilo Irsko Evropské komisi svůj již druhý CSF, který pokrýval šestileté období 1994 - 1999. K jeho schválení došlo v červnu 1994 a měl za cíl upevnit a stavět na výsledcích prvního programového období. V tomto CSF bylo stanoveno, že Irsko v průběhu následujícího šestiletého rozpočtového období obdrží od EU celkem 5,62 mld. ECU, což v té době představovalo zhruba 3,6 % celkových výdajů EU na strukturální a regionální politiku. Celé území bylo znovu zahrnuto pod Cíl 1 strukturální politiky EU, kam se řadí regiony s nízkým HDP na obyvatele. Irsko znovu tvořilo jen jeden region NUTS 2. V přepočtu na jednoho obyvatele obdrželo Irsko během tohoto rozpočtového období nejvíce finančních prostředků z členských států. Z regionálního hlediska získaly nejvíce finančních prostředků na obyvatele regiony Border, Midlands a Mid-West. Absolutně nejvyšší částku však získal region Dublin, v přepočtu na obyvatele ale získal částku nižší, než činil průměr země.

Znovu byla strategickou prioritou CSF úroveň celonárodní a nikoli regionální. Obecným cílem Irska v rámci tohoto období bylo zlepšení dlouhodobého růstu ekonomiky, což mělo vést k dlouhodobému zvýšení nabídek pracovních míst. Tím se mělo dosáhnout opětovného zapojení dlouhodobě nezaměstnaných do trhu práce. K dosažení stanovených cílů byly

definovány čtyři prioritní oblasti, které byly zahrnuty i do jednotlivých Operačních programů. CSF byl opět realizován v rámci sektorových programů. Zřízení osmi Regionálních úřadů v roce 1994 poskytnulo přehled o průběhu implementace těchto programů. Vytvoření osmi regionálních orgánů¹⁵ v roce 1994, dodalo další rozměr struktuře irské správy. Irské regionální orgány, na rozdíl od mnoha svých evropských protějšků, nemají žádné výkonné pravomoci. Každá regionální správa má regionálního ředitele s malým počtem stálých zaměstnanců. Regionální orgány jsou odpovědné za přípravu zpráv o klíčových otázkách ve svých regionech, ale jejich hlavním posláním je podpora koordinace veřejných služeb na regionální úrovni. Regionálním orgánům byla také přidělena role poskytovat poradenství ministru financí ve vztahu k podávání žádostí o pomoc z EU v souvislosti s jejich regiony. V tomto ohledu byly zodpovědné za přípravu návrhů potřeb rozvoje a investičních priorit ve svých regionech pro následující NDP (2000 - 2006). Z hlediska klasifikace územních statistických jednotek (NUTS), byl těmto novým orgánům připsán status NUTS 3. Tyto orgány byly založeny na sloučení stávajících hranic hrabství a byly financovány ze svých místních orgánů, kterými byly tvořeny v poměru k počtu obyvatel na jejich území spolu s dodatečnou finanční podporou poskytovanou v rámci NDP pro činnosti související s EU. Nicméně, jejich geografické hranice byly poněkud umělé a v rozporu s hranicemi ostatních regionálních agentur a organizací a jako takové ani nedosahovaly veřejného uznání a podpory. Od roku 1995 Irsko také využívalo podporu v rámci třech Iniciativ Společenství, kterými byly ADAPT, EMPLOYMENT a URBAN.¹⁶ [59]

V rámci NDP byla přijata strategie, která podporovala místní hospodářský rozvoj tím, že se měly zapojit i podpůrné státní a nevládní organizace. Cílem plánu byl rozvoj měst a venkova. Zaměřoval se na podporu místních podnikatelských aktivit, obyvatel venkova, přinesl mnohem propracovanější programy pro znevýhodněné oblasti a program proti dlouhodobé nezaměstnanosti.

¹⁵ V regionech Border, Midlands, West, Dublin, Mid-East, Mid-West, South East a South West.

¹⁶ ADAPT a EMPLOYMENT se soustředili na podporu v oblastech lidských zdrojů, zatímco URBAN se zaměřoval na geograficky vymezené zanedbané městské oblasti.

Do projektu NDP se také významnou mírou zapojil F. A. S (Úřad pro školení a zaměstnání), FAS byl již před tím zapojen do celé řady evropských programů. CSF z roku 1994 byl postaven na mnoha inovacích, které vycházely z operačních plánů z roku 1989 a podpory FASu. [22]

4.4.1 Shrnutí a výsledky období

Tab. 4. Výdaje na Operační programy v % z NDP 1994 - 1999

Název OP	%
Industrial Development	18
Agriculture, Forestry and Rural Development	17
Fisheries	1,4
Tourism	8
<i>Productive sector</i> <i>Sub-total</i>	<i>44,4</i>
Transport	17
Economic Infrastructure	2
Environmental Services	1,3
<i>Economic and Social Infrastructure</i> <i>Sub-total</i>	<i>20,3</i>
Human Resources Development	31
Local Urban and Rural Development	4,3

[18]

Jak je možné vidět z tabulky (Tab. 4), tak nejvíce finančních prostředků ze strukturálních fondů EU v tomto období putovalo do produktivního sektoru. Získal jich celkem 44,4 %. Zahrnoval operační programy Průmyslového rozvoje (18 %), Zemědělství, lesnictví a rozvoje venkova (17 %), Turistiky (8 %) a také Rybolovu (1,4 %). Největší část příjmů byla na tuto prioritu vyčleněna v regionu West (59 %), zatímco nejméně na ni vyčlenil region Dublin (33 %).

Na Rozvoj lidských zdrojů, v rámci stejnojmenného a jediného operačního programu, bylo použito celkem 31 % z celkových prostředků. To bylo vůbec nejvíc ze všech irských operačních programů. Co do regionálního využití, panovala v oblasti lidských zdrojů opačná situace, než u produktivního sektoru, kdy největší podíl financí na tuto prioritu bylo vynaloženo v regionu Dublin (32 %) a nejnižší v regionu West (20 %).

V oblasti Ekonomické a sociální infrastruktury se podařilo využít 20,3 % finančních prostředků. Pod tuto prioritu patřily operační programy Doprava (17 %), Hospodářská infra-

struktura (2 %) a Životní prostředí (1,4 %). Největší část prostředků na tuto prioritu vymezil region Midlands (35 %) a nejméně na ni vynaložil region West (17 %).

Na prioritu Rozvoje měst a venkova a její stejnojmenný operační program pak putovalo 4,3 % z celkových finančních prostředků ze strukturálních fondů EU v období 1994 - 1999.

Výsledky ekonomického rozvoje Irska byly v devadesátých letech ojedinělé, přičemž strategie irského CSF na období 1994 - 1999 byla označována jako „*pozoruhodný úspěch*“. Strukturální fondy byly velmi efektivně využívány k podpoře procesu dlouhodobého ekonomického růstu. Pokud jde o splnění konkrétních cílů, tak došlo ve všech ohledech k překonání vymezených makroekonomických cílů pro dané období. Došlo ke zvýšení výrobních kapacit, zejména pak v domácích odvětvích. Zlepšení zaznamenala infrastruktura, zejména pak ta dopravní. Cílů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy bylo taktéž dosaženo a inovativní institucionální opatření zvýšila místní iniciativu.

Ve sledovaném období bylo dosaženo průměrného ročního růstu HDP o 8 %, což bylo dvojnásobně více než původní předpokládaný cíl. K hlavním faktorům tohoto úspěchu patřil růst přímých zahraničních investic, silná základna lidských zdrojů, konkurenceschopná cena kvalifikované pracovní síly, harmonické pracovní vztahy, vylepšený stav veřejných financí a také vzestup ekonomik hlavních obchodních partnerů Irska. Celkové investice se zvyšovaly tempem o více než 14 procent ročně, přičemž cílem bylo zvyšování o 4 procenta. Do dubna 1999 také docházelo ke každoročnímu růstu čisté zaměstnanosti o 74 tisíc, ve srovnání se zamýšlenými 15 000 ročně. To se také odrazilo na poklesu míry nezaměstnanosti, která se za pět let až do dubna 1999 snížila o 9 %. Pokud jde o dosažení cíle v re-integraci dlouhodobě nezaměstnaných, evidence poukazuje na zásadní úspěch v této oblasti. Zaznamenán byl výrazný pokles u dlouhodobě nezaměstnaných, a to ze 128 tisíc v roce 1994 pod 44 tisíc v roce 1999, což odpovídá snížení dlouhodobé míry nezaměstnanosti přibližně o 6,4 procentních bodů. K tomu samozřejmě napomohl i pružnější trh práce. Tato silná výkonnost hospodářství však vedla k rychlé konvergenci s ekonomikou EU, kdy HDP na obyvatele vzrostlo z 85 procent průměru EU v roce 1993 na odhadovaných 104 procent do konce roku 1997.

V první polovině rozpočtového období 1994 - 1999 došlo k určitému zhodnocení dopadů CSF na ekonomiky jednotlivých regionů. Irské regiony Midlands a Mid-West obdržely jako druhý a třetí region nejvíce finančních prostředků na hlavu a výsledky jejich hospo-

dářského rozvoje, díky jejich efektivnímu využívání, patřily také mezi nejlepší. U dalších regionů se však tuto přímou závislost nepodařilo nalézt. Proto tedy objem finančních prostředků nemusí být vždy rozhodujícím faktorem regionálního rozvoje.

Přesné určení dopadů jednotlivých projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů na ekonomický rozvoj regionů, bohužel není možné přesně určit. Takovému posouzení efektivity jednotlivých programů brání několik překážek. Obecně se uvádí například tyto:

- Citelná nestejnorodost programů, jež zahrnují oblasti rozvoje infrastruktury, zemědělství, školení dlouhodobě nezaměstnaných či podpory podnikání atd.
- Působení tzv. „*Spillover efektu*“, který se vyznačuje tím, že financování určitého projektu v jednom regionu, může působit také na rozvoj regionů sousedících. K tomuto dochází zejména u projektů zaměřených na dopravu a investice do vzdělání.
- Údaje, které jsou dostupné na celonárodní úrovni, nejsou k dispozici na úrovni regionů a nelze tedy podle nich regiony srovnávat.
- Na hospodářský rozvoj regionů v tomto období mají vliv také investice uskutečněné v průběhu předešlého rozpočtového období 1989 - 1993.

I přes výše uvedené obtíže bylo zjištěno, že v období 1994 - 1996 byl nejvýznamnější hospodářský růst dosažen v regionech Mid-East a Midlands. Lze zde spatřovat souvislost s investicemi do infrastruktury, neboť tyto dva regiony do ní investovaly nejvíce. Naopak u regionů investujících do infrastruktury nejméně, patřil jejich hospodářský rozvoj k nejmenším. Byly jimi regiony West a Border. [38]

Celkové výdaje v rámci CSF v průběhu tohoto programového období (s přihlédnutím k některým dočerpávaným výdajům v letech 2000 a 2001)¹⁷ byly vyčísleny na téměř 8,7 miliardy liber (11 mld. EUR). Celkový podíl veřejných výdajů na spolufinancování činil něco přes 6,4 miliardy liber (8.1 mld. EUR) a příspěvek ze strukturálních fondů byl

¹⁷ Dočerpávání na základě pravidla N+2, které znamená, že každý závazek členské země přijatý vůči EK musí být splněn do 2 let od přijetí tohoto závazku (do konce 2. roku po roce přijetí závazku). V opačném případě může EK část závazku zrušit.

více než 4,6 miliardy liber (5.8 mld. EUR). Výše soukromých výdajů tak v rámci CSF činila 2,2 miliardy liber (2.8 mld. eur).

4.5 Období 2000 - 2006

V již třetím programovacím období 2000 - 2006 pro čerpání evropských Strukturálních fondů a Kohezního fondu bylo možné spatřovat mnohem zásadnější zapojení Regionálních úřadů. Regionální úroveň byla od této doby zodpovědná za vypracování investičních priorit pro každý region strukturálního a kohezního financování 2000 - 2006. Konzultační proces na regionální úrovni byl intenzivní a rozsáhlý. Například v regionu Midlands bylo přijato více než 40 písemných návrhů a celkový počet projektů překročil 400. Ministr pro životní prostředí a místní vláda pověřila úřady regionů Dublin a Mid-east, aby připravily strategii pro území „Greater Dublin Area“, v návaznosti na zprávu *Better Local Government*, čímž byla oficiálně dána koordinující role těmto Regionálním úřadům. V zákoně *L.G. (Planning & Development) Act* z roku 2000 byla přijata opatření k rozšíření této role i na všechny ostatní Regionální úřady. Takže Regionální úřady již měly zodpovědnost za přípravu územních plánovacích pokynů (Regional Planning Guidelines).

Z pozice virtuálního upuštění od regionální politiky v 80-tých letech se tak Irsko v tomto období vrátilo do situace, kdy existuje široké uznání významu vyváženého regionálního rozvoje a rostl zájem o jeho účinné provádění. Tento zájem se rozšířil i na uznání územní dimenze ekonomického a sociálního rozvoje a jejich každodenní dopad na životy lidí. V Dublinu docházelo k přehřátí trhu a v jeho okolí k dopravním zácpám, které vyplynuly z části také kvůli značné koncentraci zahraničních investic. Současně také docházelo k úpadku venkova. Potřeba po rovnoměrnějším rozložení aktivit byla zřejmá, jak z důvodů efektivity, tak i z důvodu větší spravedlivosti. [68]

Nové chápání významu prostorově integrovaného územního rozvoje souviselo také s rychlostí, jakou docházelo ke globálním ekonomickým změnám, jež měly dopad na venkovské hospodářství. To se projevovalo tlakem na zemědělce a nižší životaschopností zemědělských podniků, jakož i menších obchodů. Globalizace vyžaduje změny v hospodářské základně, kterých mohlo být úspěšně dosaženo, pokud by se regionům podařilo integrovat do nové informační společnosti. Předpokládalo se, že „*informační dálnice 21. století*“ bude mít podobný význam, jako železnice v 19. století či silnice ve 20. století. [68]

Během předchozího období fondového financování v letech 1994 až 1999 se irská ekonomika vyvinula z ekonomiky, která byla se svým HDP na osobu výrazně pod průměrem EU až k bodu, kdy se její ekonomika, v roce 1998, vyrovnala průměru ostatních zemí EU. Dřívější ekonomika s vysokou nezaměstnaností a rozpočtovými schodky se přeměnila na prosperující ekonomiku rozpočtových přebytků s nedostatkem kvalifikované pracovní síly.

V důsledku dosaženého úspěchu však Irsku hrozilo, že by celá země ztratila finanční podporu z Cíle 1 strukturální politiky pro nadcházející období 2000 - 2006. Toto však nebylo žádoucí. Ačkoliv všechny regiony profitovaly z rychlého tempa hospodářského růstu, model tehdejšího rozvoje s rostoucí urbanizací a centralizací ekonomických aktivit, zdůraznil nerovnováhu mezi jednotlivými regiony.

Irská vláda se proto dohodla s Komisí na rozdělení země a vzniku dvou regionů NUTS 2. Což bylo v souladu s požadavkem EK, aby ke správě rozvoje docházelo na co nejnižší úrovni a co nejbližše občanům. Nově vzniklý region Border, Midland and Western (BMW) si tak zachoval status Cíle 1 pro čerpání ze strukturálních fondů na celé období až do roku 2006, zatímco region Southern and Eastern (S&E) byl nově oprávněn k čerpání v rámci tzv. „přechodného režimu“¹⁸ pod Cílem 1 do roku 2005. Pro nové regiony byly zároveň vytvořeny Regionální shromáždění. [18]

Mapu nově vzniklých irských regionů NUTS 2 a jejich zařazení pod jednotlivé cíle regionální politiky EU je možné vidět v příloze (P I).

Znovu se Regionální úřady, na základě rozhodnutí a žádosti vlády, účastnily na přípravách rozvojových strategií pro každý ze dvou nových regionů NUTS 2. K tomu jim také napomáhala konzultační společnost Messrs. Fitzpatrick and Associates Economic Consultants. Budoucí strategie tak měly stavět na přístupu „*růstových center*“, což mělo vést ke zmírnění regionálních rozdílů. [68]

Významný vliv na další fungování EU a na čerpání finančních prostředků z jejích fondů mělo přijetí dokumentu s názvem „*Agenda 2000*“ Evropskou komisí, k němuž došlo již

¹⁸ Phasing out - byl zaveden přechodný režim pro regiony, které by byly způsobilé pro financování v rámci Cíle 1 „Konvergence“, pokud by práh zůstal na úrovni 75 % HDP na obyvatele EU-15, a nikoli, EU-25. V rámci tohoto režimu se financování snižuje postupně. [48]

v roce 1997. Zmíněný dokument, někdy označován také jako „*Program EU pro 21. století*“, předznamenal reformu Strukturálních a Kohezního fondu. Prezentoval nejdůležitější problémy související s rozšiřováním EU a byly v něm uvedeny hlavní kroky reformy společných politik EU, jakož i posudky EK na kandidátské země členství v EU. [33] [47]

Pro období 2000 - 2006 se počítalo s nárůstem objemu poskytovaných finančních prostředků na strukturální politiku na 275 mld. EUR (v letech 1994 - 1999 to bylo 200 mld. EUR). Počítalo se také s vyčleněním 45 mld. z celkové částky pro nové členské státy, které se staly členy EU v roce 2004¹⁹. Stanovilo se pravidlo, že transfery do členských států nesmějí přesáhnout 4 % HDP příslušného státu.

Došlo ke zjednodušení správy fondů a posílil se princip subsidiarity, aby se do programů mohly zapojit nejvhodnější institucionální úrovně. Z toho důvodu byl počet hlavních Cílů omezen ze šesti na tři a počet Iniciativ Společenství ze čtrnácti na čtyři. Současně byly místní i regionální úřady vyzvány, aby se více zapojily do realizace programů. [66]

Zmíněnými třemi novými prioritními cíly byly:

Cíl 1: Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů,

Cíl 2: Podpora strukturálně postižených regionů,

Cíl 3: Podpora přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti. [70]

NDP (Národní rozvojový plán), který irské orgány předložily dne 15. listopadu 1999, nebyl, na rozdíl od svých dvou předchůdců primárně určen jen k čerpání z evropských Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, ale také stanovil celkovou výši investičních výdajů pro období 2000 - 2006 ve výši přibližně 57 mld. EUR, z nichž méně než 10 % (cca 3,17 mld. EUR) mělo pocházet ze Strukturálních fondů. Irsko stále bylo čistým příjemcem z EU. Největší část prostředků v tomto období mělo získat z Evropského fondu pro regionální rozvoj a z Evropského sociálního fondu. Zbýlých cca 90 % tvořily prostředky irských veřejných a soukromých rozpočtů. NDP 2000 - 2006 byl v Irsku hlavním mechanismem

¹⁹ Rozšíření v roce 2004 z 15 na 25 členských států bylo největším v historii EU. Novými členy se staly: Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko.

pro investice v oblasti regionálního rozvoje a poskytoval základ, na němž se měla rozvíjet národní strategie pro udržitelný rozvoj. CSF tvořil podmnožinu opatření v rámci NDP, které byly spolufinancovány ze Strukturálních fondů. [18]

Byl to do té doby největší a nejambicióznější plán investic, jaký byl pro Irsko vypracován. Cíle NDP 2000 - 2006 byly širší než u předchozích plánů. Investice byly přiděleny na projekty, které měly zlepšit infrastrukturu, vytvořit vysoce kvalifikovanou a flexibilní pracovní sílu, podpořit sociální začlenění a distribuovat výhody ekonomického úspěchu Irska rovnoměrně po celé zemi. NDP byl složen celkem ze 7 operačních programů (OP). Byl tvořen třemi sektorovými a dvěma regionálními operačními programy, programu PEACE na podporu mírového procesu a jedním programem pro administraci NDP (Technická pomoc). Poskytoval podporu napříč zdravotnictvím, sociálnímu bydlení, vzdělávání, komunikacím, veřejné dopravě, rozvoji venkova, průmyslu, služeb, vod a odpadů. [73]

Zřízení regionů BMW a S&E významně zvýšilo vliv regionů za rozvoj a fungování NDP. Došlo k významnému přenesení odpovědnosti na Regionální shromáždění tím, že poprvé NDP počítal i s regionálními programy. V předchozích NDP bylo řízení strukturálních programů v Irsku vždy centralizované na úrovni vlády či ministerstev. [73]

Po zveřejnění NDP, vláda navrhla zavedení několika regionálních tzv. „Gateways“ (bran)²⁰ k řízení a rozvoji regionů. Tyto měly být dále rozvíjeny do dvou let od přípravy National Spatial Strategy (Národní Územní Strategie, NSS). Strategie měla stanovit rámec pro územní plánování a navrhopvat rozvojové vize pro příštích 20 let, byla uvedena v činnost v roce 2002. [68]

NSS byla součástí Národního rozvojového plánu a ačkoli byla zpracována až v průběhu stávajícího programového období, tak Operační programy i NDP jsou s touto strategií v souladu. Klíčovou strategií plánu byla koncepce vyváženého regionálního rozvoje. Podporovala postavení Dublinu jako „motoru“ ekonomiky, nicméně pozornost měla být věnována i ostatním územím. NSS usilovala o zlepšení kvality života tím, že dojde ke snížení

²⁰ V praxi se jedná o podporu velkých center (měst, aglomerací), Gateways, které mají strategickou polohu a již ukázaly, že jsou schopné dosáhnout na silného a udržitelného ekonomického růstu. Tyto brány také podporují rozvoj a růst ve svém zázemí (tzv. Hubs).

doby strávené v dopravních zácpách, snížení času na dojíždění za prací a požadovala větší zřetel na životní prostředí. [22]

Prostorové rozmístění regionálních rozvojových bran (gateways & hubs) v Irsku je možné vidět v příloze (P II).

4.5.1 Shrnutí a výsledky období

NDP a CSF na léta 2000 - 2006 významně přispěly k ekonomickému růstu a zaměstnanosti a k výraznému zvětšení irské konkurenceschopnosti. Přínosy projektů a programů v různých oblastech jako jsou péče o děti, bydlení, rozvoj venkova, vzdělávání a inovace v hospodářské oblasti byly zaznamenány celostátně a dokončení mnoha z těchto programů zlepšilo jak sociální infrastrukturu, tak i podpořilo regionální rozvoj. HDP v průběhu tohoto období vzrostl téměř o 50 %, přičemž tempo růstu se pohybovalo kolem 6 % ročně.

Z následující tabulky (Tab. 5) je možné vidět, jak a na co byly prostřednictvím jednotlivých operačních programů použity prostředky z evropských fondů a irských veřejných rozpočtů.

Tab. 5. Plánované výdaje na Operační programy z NDP 2000 - 2006 (v mil. EUR)

Název OP	Celkem	Z toho z EU	Řídící orgán
Southern & Eastern Regional O.P.	5 380	572	Southern & Eastern Regional Assembly
Border, Midland & Western O.P.	4 094	400	Border, Midland & Western Regional Assembly
Employment & Human Resources Development O.P.	14 200	901	Department of Enterprise Trade and Employment
Productive Sector O.P.	7 340	282	Department of Enterprise Trade and Employment
Economic & Social Infrastructure O.P.	26 020	1 491	Department of Environment and Local Government
PEACE II Programme - (2000-2004)	141	106	Special E.U. Programmes Body
Technical Assistance	10	5	Dept of Finance
CELKEM	57 185	3 757	

Nejvíce finančních prostředků z irského NDP v tomto období putovalo do OP Ekonomické a sociální infrastruktury. Přibližně o polovinu méně prostředků bylo alokováno na OP Zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů.

Jak zobrazuje další tabulka (Tab. 6), procentuelní podíl finančních prostředků ze Strukturálních a Kohezního fondu v rámci NDP se oproti předešlým obdobím několikanásobně snížil (více než 5x). Nejvíce se na financování jednotlivých OP podílel ERDF a ESF, jejichž společný příspěvek činil téměř 80 %.

Tab. 6. Využití Strukturálních (a Kohezního) fondů EU do roku 2006 (v mil. EUR)

Fond	1989-93	%	1994-99	%	2000-06	%
ERDF	1 995	43,5 %	2 552	36,9 %	1 863	49,8 %
ESF	1 731	37,7 %	1 953	28,2 %	1 057	28,3 %
EAGGF	863	18,8 %	1 070	15,5 %	182	4,9 %
FIFG	0	0	45	0,7 %	71	1,9 %
Cohesion Fund	0	0	1 301	18,8 %	567	15,2 %
Total	4 589	100 %	6 921	100 %	3 740	100 %
% z NDP	38,4 %		39,6 %		7,2 %	

[18]

Převážná část investičních programů byla financována ze státní pokladny s příspěvkem cca 6 mld. EUR z EU, přibližně 3,8 mld. ze Strukturálních (3,2 mld.) a Kohezního fondu (0,6 mld.) a 2,2 mld. EUR v rámci společné Zemědělské politiky (prostředky na rozvoj venkova). Do konce roku 2006 tak bylo proinvestováno více než 54 mld. EUR z plánovaných 57 mld. EUR. Další investice v rámci těchto programů probíhaly až do roku 2008.

V rámci NDP/CSF byly financovány zejména velké investice do veřejné dopravy. Finance na dopravní infrastruktury v rámci plánu znamenaly dokončení 69 projektů. Celkem bylo dokončeno přibližně 555 kilometrů nových vozovek, včetně 170 km dálnic. To znamenalo zlepšení infrastruktury Irska a její přiblížení se evropskému standardu, což vedlo k větší přitažlivosti země pro zahraniční investory.

Plán také výrazně investoval do průmyslu a zaměstnanosti. Došlo k rozšíření velkých měst o nové podniky a obytné oblasti. Vynikající pokrok pokračoval i v posilování irské pozice znalostní ekonomiky. Rozšířené financování obchodu a institucí vyššího vzdělávání a in-

vestice v oblasti nových technologií, jako je poskytování širokopásmového připojení k internetu, významně zlepšily postavení a konkurenceschopnost Irska.

Plán měl také vliv na další aspekty, od zlepšení bytového fondu a vybavenosti škol, k vytvoření více než 31 000 nových zařízení péče o děti. Významného pokroku v implementaci NDP bylo dosaženo také v regionech. [18]

Novou oblastí, která byla finančně podpořena ze Strukturálních fondů, byl mírový program (PEACE II). Irsko dostalo v období 2000 - 2004 z Evropského fondu pro regionální rozvoj 106 miliónů EUR na finanční podporu provádění „Dohody z Velkého pátku“ uzavřené v roce 1998. Využívání Strukturálních fondů tímto získalo nový rozměr. Nebyly již zaměřeny jen na problematiku hospodářského rozvoje, ale začalo se jich také využívat při řešení nábožensko-politických otázek irského ostrova. [38]

Irsko v tomto období také dostalo 1,5 % z celkového rozpočtu EU na Iniciativy Společenství, což pro období 2000 - 2006 bylo 176 mil. EUR. Účastnilo se všech čtyř Iniciativ, kterými byly INTERREG, LEADER+, EQUAL a URBAN. Nejvíce prostředků, celkem 89,3 mil. EUR, bylo použito na iniciativu INTERREG. [44]

4.6 Současné období 2007 - 2013

Regionální politika Irska se v průběhu svého vývoje postupně proměňovala. Zatímco se ve svých počátcích soustřeďovala zejména na podporu v oblasti průmyslu a zaváděním plošné podpory, aby došlo k jeho rovnoměrnému rozvoji a snížení rozdílů v jeho regionálním rozložení, v současnosti můžeme sledovat orientaci zejména na oblasti rozvoje vědy a výzkumu a zvyšování kvalifikace pracovních sil.

Podobně jako tomu bylo v minulém období, tak i v současném programovacím období 2007 - 2013 došlo ke změnám ve struktuře jednotlivých Cílů a také ve výši finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU. Došlo k celkovému snížení v množství finančních prostředků a k zániku dvou fondů (EAGGF a FIFG) a všech čtyř Iniciativ společenství (INTERREG, URBAN, EQUAL a LEADER+). Do té doby nejvýznamnější Iniciativa INTERREG se stala novým třetím Cílem politiky soudržnosti, nazvaným Evropská územní spolupráce. Tím se struktura regionální politiky znovu změnila a byl kladen větší důraz na programování.

V současném období tedy strukturální politika sleduje tyto tři cíle:

- Konvergence,
- Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost,
- Evropská územní spolupráce.

K uskutečňování těchto cílů bude docházet prostřednictvím tří fondů: Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Kohezního fondu. [70]

V případě Irska dochází v tomto období taktéž k významným změnám, které se týkají zvláště zařazení jeho dvou regionů NUTS 2 (BMW a S&E) do nově stanovených cílů a také objemu finanční podpory z rozpočtu EU. Oba irské regiony NUTS 2, ačkoliv jsou v různých fázích vývoje, totiž již nesplňují podmínky pro čerpání z cíle Konvergence (Cíl 1)²¹. V minulém období 2000 - 2006 strukturálního financování region BMW využíval statusu Cíle 1 po celou dobu, zatímco region S&E měl „přechodný režim“ pod Cílem 1 do konce roku 2005 (s výjimkou NUTS 3 regionu South-East, který používal toto označení po dalších 12 měsících). V rámci stávajícího programového období strukturálních fondů jsou oba regiony klasifikovány jako regiony „Konkurenceschopnosti“ (Cíl 2) i když region BMW zůstává oblastí „phasing-in“ (což jej opravňuje k vyšším finančním podporám), zatímco S&E je regionem „Konkurenceschopnosti a zaměstnanosti“, což dokumentuje mapa na obrázku níže (Obr. 7). [73]

Jak je již poznamenáno výše, došlo v případě Irska také ke změně celkového objemu finanční podpory z rozpočtu EU. Ekonomický růst, kterého Irsko dosáhlo v průběhu minulých let, má za následek další snížení objemu finančních prostředků určených na regionální politiku EU, a to jak v absolutních číslech, tak i v relativních, oproti předešlým obdobím. [39]

Evropská rada dosáhla v prosinci 2005 dohody ve Finančním výhledu na období 2007 - 2013. Tato dohoda se vztahovala na celkový rozpočet politiky Soudržnosti a jeho rozdělení

²¹ Cíl Konvergence je zaměřen na podporu podmínek podněcujících růst a hospodářskou konvergenci nejméně rozvinutých regionů na úrovni NUTS 2 s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU. K čerpání tohoto cíle jsou též způsobilé i státy, jejichž HNP leží pod hranicí 90 % průměru tohoto ukazatele v EU.

mezi nově definované Cíle regionální politiky EU. Každý členský stát připravuje, v souladu se strategickými obecnými zásadami Společenství pro období 2007 - 2013, Národní strategický referenční rámec (NSRF) za současně probíhajícího dialogu s Komisí. Tento dokument definuje strategii využití pomoci z evropských fondů, kterou si daný stát zvolil a předkládá seznam Operačních programů, které stát hodlá uskutečnit.

Ireland - Regional Competitiveness and Employment Objective 2007-2013

Obr. 7. Zařazení irských regionů pod cíle strukturální politiky [39]

Irský rámec, vyjednaný v průběhu roku 2007, stanovil obecné zásady, jak Irsko v následujících sedmi letech využije prostředky z fondů EU. Výši vyjednané podpory v rámci jednotlivých cílů zobrazuje tabulka (Tab. 7). Alokace prostředků ze Strukturálních fondů pro Irsko v období 2007 - 2013 je plánovaná v celkové výši cca 900 milionů EUR, z toho 750 mil. EUR je přiděleno na Cíl Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti a zbylých 150 mil. EUR je určeno na Cíl Evropské územní spolupráce. Tyto dotace se zaměřují na investice do inovací, podporu podnikání a ochranu životního prostředí s cílem zajistit další hospodářský růst a zaměstnanost, posílit lidský kapitál a zajistit vyvážený rozvoj a snižování regionálních rozdílů.

Finanční prostředky z regionální politiky EU, které budou v tomto období Irsku k dispozici, jsou menší než v předchozích obdobích. To odráží zvýšení soustředění fondového financování na ty členské státy, které jsou nejchudší. Současná výše finanční podpory bude v průměru 0,05 % HDP. Pro srovnání, prostředky ze Strukturálních fondů, které byly Irsku

k dispozici v letech 1994 - 1999 dosahovaly průměrné výše 2 % HDP a v období 2000 - 2006 to bylo 0,5 % HDP. Současná výše prostředků bude tedy jednou desetinou v relativní velikosti k předchozímu období a jednou čtyřicetinou toho, co bylo k dispozici od roku 1994 do 1999. [39]

Tab. 7. Alokace prostředků pro Irsko z fondů EU 2007 - 2013 (v mil. EUR)

Cíl	Fond	Prostředky z EU	Prostředky státu	Celkem
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF	375	564	939
	ESF	375	982	1357
Reg. konkurenceschopnost a zaměstnanost <i>Celkem</i>		750		
Evropská územní spolupráce <i>Celkem</i>	ERDF	150	-	150
CELKEM		900	1546	2446

[39]

4.6.1 Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Tento cíl je určen pro regiony, které nespádají pod Cíl Konvergence, a tudíž také pro regiony irské. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost podporuje regiony na úrovni NUTS 1 nebo NUTS 2, které přesahují limitní ukazatele, kvůli nimž nemohou být zařazeny do Cíle Konvergence. Je zaměřen na posílení konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů, které již nepatří k těm nejvíce znevýhodněným, na něž se vztahuje Cíl Konvergence a rovněž na podporu zaměstnanosti v těchto regionech pomocí dvojího přístupu. Má pomáhat předvídat hospodářské a sociální změny, reagovat na ně prostřednictvím inovací a podporou znalostní společnosti, podporovat podnikání, ochranu životního prostředí, přístupnost, přizpůsobivost a rozvoj inkluzivních trhů práce s příležitostmi pro všechny složky obyvatelstva. Adaptace pracovní síly a investice do lidských zdrojů podpoří vznik většího počtu kvalitnějších pracovních míst. Financován je z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a z Evropského sociálního fondu (ESF). [45]

Cíl poskytuje pomoc i tzv. „*phasing in*“ regionům a regionům ovlivněným „*statistickým efektem*“, což jsou regiony bývalého Cíle 1 ze starých členských zemí, které díky svému hospodářskému pokroku a díky rozšíření EU²², již nemohou být zařazeny do současného Cíle Konvergence a tak získávají finanční vyrovnání. Finanční vyrovnání pro regiony ovlivněné statistickým efektem je větší než v případě „*phasing in*“ regionů.

V Irsku se tento cíl týká obou jeho regionů NUTS 2 (BMW a S&E) a tím tedy pokrývá celé jeho území. Vzhledem k tomu, že region BMW je méně rozvinutý a v minulém období se na něj vztahovala podpora v přechodném režimu Cíle 1, je v současném období zařazen mezi „*phasing in*“ regiony.

NSRF vycházel ze SWOT analýzy, která se zaměřovala na územní podmínky a rozvojové trendy. Na základě SWOT analýzy, strategie klade důraz na tematické a územní priority a horizontální principy.

V Irsku byly v rámci Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost vytvořeny tři tematické priority [39] [46]:

Tematická priorita 1: Investice do lidského kapitálu

Priorita se bude zabývat otázkami klesající konkurenceschopnosti a měnící se hospodářské a demografické struktury. Prostřednictvím investic do lidských zdrojů, zvyšováním kvalifikace, zlepšováním dovedností zaměstnanců a zvýšením míry účasti na pracovním trhu a zapojováním neaktivních skupin.

Tato priorita obsahuje následující klíčové body:

- školení zaměstnanců,
- zvýšení počtu absolventů škol, kteří vyhoví potřebám ekonomiky,
- odborné a akreditované vzdělávání,
- sociální začleňování vyloučených skupin,
- rovné příležitosti,

²² Po rozšíření EU se evropský průměr HDP nepočítá z 15 starých zemí, ale z EU-27.

- migrující pracovníci,
- rovnost pohlaví.

Orgány se zaměří zejména na ženy, zdravotně postižené osoby, rodiče samoživitele, migrující osoby (romskou komunitu) a bývalé delikventy. Speciální program se bude týkat přistěhovalců, protože výrazným způsobem prospívají hospodářství.

Tematická priorita 2: Podpora inovací, znalostí a podnikání v regionech

Priorita umožní Regionálním Operačním programům, aby se investice zaměřily na konkrétní slabiny a stavěly na silných stránkách regionů v oblasti výzkumu a technologického rozvoje. Tato priorita bude také podporovat rozvoj znalostí a inovací a prostřednictvím cílených zásahů v každém regionu přispěje k podpoře podnikání.

Konkrétním cílem pak je posílit výzkum a vývoj v oblastech a institucích (zejména v technologických institucích), kterým v minulosti tato způsobilost chyběla. Dále také zdvojnásobit během programového období počet absolventů s dosaženým titulem Ph.D. Kromě toho bude Irsko pokračovat v rozvíjení přímých zahraničních investic, které jsou jedním ze znaků konkurenceschopnosti hospodářství.

Ke klíčovým bodům v této oblasti patří:

- inovace a znalosti,
- podnikání.
- informační společnost pro všechny.

Tematická priorita 3: Posílení konkurenceschopnosti, atraktivity a propojenosti Gateways & Hubs definovaných v NSS prostřednictvím zlepšení přístupu ke kvalitní infrastruktuře a podporou ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Priorita byla navržena tak, aby došlo k vyřešení nedostatků v regionech ve strategické infrastruktuře a propojení center rozvoje, a to zejména zaměřením se na investice do posílení „gateways and hubs“ jako hnací síly regionálních ekonomik. Zvláštní pozornost bude věnována podpoře veřejné dopravy a inovativním řešením v oblasti ochrany životního prostředí.

Stěžejními body této priority jsou:

- investice do „gateways and hubs“,

- životní prostředí a udržitelný rozvoj.

Operační programy

Hlavní priority rámce budou naplňovat tři operační programy. Dva Regionální Operační programy jeden pro oblast South and East a jeden pro oblast Border-Midlands-West budou podporovány z fondu ERDF a jeden Operační program Rozvoj lidských zdrojů bude podporovaný z ESF. [46]

Výše vyjednané podpory v rámci jednotlivých Operačních programů se bude s blížícím se koncem programového období postupně snižovat. Nejvíce prostředků ze Strukturálních fondů tak do Irsku bude putovat v prvních třech letech tohoto období. Na tabulce (Tab. 8) můžeme vidět alokaci jednotlivých OP v jednotlivých letech současného období 2007 - 2013.

Tab. 8. NSRF - Orientační roční alokace dle fondů a OP (v mil.EUR)

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost - Příspěvek Společenství									
OP	Fond	Celkem	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
S&E Regionální	ERDF	146,6	19,7	20,1	20,5	20,9	21,3	21,8	22,2
BMW Regionální	ERDF	228,8	76,1	60,0	43,3	25,8	7,7	7,9	8,0
Celkem ERDF		375,4	95,8	80,1	63,8	46,8	29,0	29,6	30,2
Lidské zdroje	ESF	375,4	95,8	80,1	63,8	46,8	29,0	29,6	30,2
CELKEM		750,7	191,6	160,2	127,6	93,5	58,1	59,3	60,4

[39]

OP Border, Midland and Western

16. října 2007 schválila Evropská komise Regionální operační program pro region Border, Midland and Western v Irsku pro období 2007 - 2013. Účelem investic prováděných v rámci tohoto programu je usnadnění inovací, zajištění udržitelného rozvoje, zlepšení dostupnosti měst a rozvoj jejich struktur s cílem zvýšit celkovou produktivitu a konkurenceschopnost regionu.

Program má za cíl navázat na úspěch předchozího OP BMW a bude se zabývat novými výzvami v regionu BMW. Bude usilovat o podporu podnikání, inovací a znalostí, o rozvoj infrastruktury světové úrovně a o podporu udržitelného životního prostředí.

K očekávaným dopadům programu patří vytvoření dalších 4 000 pracovních míst v podporovaných podnicích, podpora 2 500 malých podniků a poskytování pomoci při řízení a vedení více než 35 000 lidí v malých podnicích. Kromě toho bude širokopásmové připojení poskytnuto více než 8 000 firem v regionu.

Celkový rozpočet programu činí téměř 572 mil. EUR, přičemž investice EU prostřednictvím ERDF činí 228,8 mil. EUR. To představuje více než 30 % prostředků určených pro Irsko ze Strukturálních fondů v rámci cíle Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Region BMW má status „phasing-in“, což znamená přiděl většího objemu pomoci EU v prvních letech období 2007 - 2013. Program bude prováděn prostřednictvím tří hlavních priorit a priority technické pomoci:

Inovace, Informační a komunikační technologie (ICT) a znalostní ekonomika: zvýšení výzkumných a inovačních kapacit a zvýšení využití ICT infrastruktury na podporu spolupráce a transferu technologií mezi vysokoškolskými institucemi a podnikatelským sektorem k podpoře podnikání a konkurenceschopnosti podniků v regionu.

Životní prostředí a předcházení rizikům: podporovat udržitelný rozvoj venkovských oblastí, ochranu a zlepšování prostředí na venkově prostřednictvím inovativních technologií. Priorita bude rovněž podporovat energetickou účinnost, obnovitelné energie a integraci udržitelné energie do veřejných politik.

Rozvoj měst a sekundárních dopravních sítí: posílit prostorové uspořádání BMW regionu prostřednictvím investic do integrovaných udržitelných iniciativ s cílem zvýšení konkurenceschopnosti, dostupnosti a sociální soudržnosti regionálních center růstu s cílem zvýšení jejich potenciálu jakožto hnací síly hospodářského růstu.

Technická pomoc: Podpora řízení programu a jeho provádění, včetně technické podpory, komunikace a propagace, finanční kontroly a činností spojených s výzkumem a vyhodnocením.

OP Southern and Eastern

16. října 2007 schválila Evropská komise Regionální operační program pro region Southern and Eastern v Irsku pro období 2007 - 2013. Celkovým cílem tohoto programu je přispět ke zvýšení produktivity a konkurenceschopnosti regionu, podporovat udržitelný rozvoj a přispět ke zlepšení kvality života. K tomu by mělo dojít prostřednictvím investic do rozvoje inovací a znalostní ekonomiky, podporou ochrany životního prostředí a udrži-

telného rozvoje a zvýšením dostupnosti širokopásmového připojení. Dále také podporou regenerace a obnovy měst a obcí.

Co se týká očekávaných dopadů, tak by měl tento OP vést k vytvoření 7 700 pracovních míst v malých podnicích. Cílem je, mimo jiné, poskytovat pomoc při řízení a poradenství pro 84.000 lidí v malých podnicích, aby vzniklo 560 výzkumných míst ve vyšších vzdělávacích zařízeních a na přímou podporu 4 000 malých podniků. 150 dodatečných pracovních míst bude rovněž vytvořeno v Inkubačních centrech. Program představí šest energetických plánů a širokopásmového připojení bude poskytnuto více než 23 000 firem regionu. [61]

Celkový rozpočet programu činí 367 milionů EUR, přičemž investice EU prostřednictvím ERDF činí 146,6 mil. EUR. To představuje téměř 20 % prostředků určených pro Irsko ze Strukturálních fondů v rámci cíle Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. OP bude prováděn prostřednictvím tří hlavních priorit a priority technické pomoci:

Inovace a znalostní ekonomika: vychází z cílů Lisabonské agendy: další rozvoj znalostí, výzkumu a vývoje, inovací a podnikatelské základny regionální ekonomiky a podporovat spolupráci a transfer technologií mezi výzkumnými institucemi a podnikatelským sektorem s cílem podpořit růst a konkurenceschopnost regionu.

Životní prostředí a dostupnost technologií: investovat do obnovitelných zdrojů energie a její úspory a zvýšit dostupnost širokopásmového připojení po celém regionu s cílem přispět ke konkurenceschopnosti regionu.

Udržitelný rozvoj měst: Zvýšit atraktivnost určených rozvojových center (Gateways and Hubs) jako hnací síly regionálního hospodářského růstu. Hlavním cílem bude podpořit a doplnit úsilí měst a obcí k zajištění maximalizace jejich potenciálu ve zvyšování jejich příspěvku k dynamice podnikání, inovacím a snižování sociálních rozdílů.

Technická pomoc: Podpora řízení programu a jeho provádění, včetně technické podpory, komunikace a propagace, finanční kontroly a činností spojených s výzkumem a vyhodnocením.

OP Investice do lidského kapitálu

Program je zaměřen na potřeby irského trhu práce a rozvoj lidského kapitálu. Navazuje na OP Zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů 2000 - 2006 a je jediným nástrojem, jehož

prostřednictvím budou v Irsku použity prostředky z ESF v průběhu programového období 2007 - 2013. Tento program pokrývá celé Irsko.

Program se skládá ze 14 odlišných oblastí investic, které přispívají k naplnění hlavních cílů programu. Celkový rozpočet programu činí cca 1,3 miliardy EUR, přičemž investice EU prostřednictvím ESF činí 375 mil. EUR. To představuje přibližně 50 % prostředků určených pro Irsko ze Strukturálních fondů v rámci cíle Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. [71]

Finanční prostředky ESF jsou tak investovány do podpory vzdělávání a trhu práce a na pomoc společnostem a pracovníkům přizpůsobit se měnícím se potřebám průmyslu a hospodářství. To je životně důležité pro zajištění dlouhodobé konkurenceschopnosti země v globálním světě.

Irsko také usiluje o odstranění překážek při zaměstnávání opomíjených skupin. Proto těmto lidem pomáhá bez ohledu na rasu, pohlaví či věk realizovat jejich potenciál poskytováním lepšího přístupu k celoživotnímu vzdělávání a rozmístěním vzdělávacích programů na míru. Opatření se budou týkat lidí s předčasně ukončenou školní docházkou, mobility pracovníků, pracujících žen a pokusí se zlepšit zapojení postižených a přistěhovalců do trhu práce. Program je doplněn tématy, jako jsou inovace, restrukturalizace, udržitelný rozvoj a celoživotní vzdělávání.

OP bude prováděn prostřednictvím dvou hlavních priorit:

Zvýšení aktivity pracovní síly: Cílem této priority je přispět ke zvýšení úrovně dovedností a zvyšování produktivity pracovních sil. Financování vzdělávání pro firmy a zaměstnance s cílem zvýšení počtu kvalifikovaných pracovníků, zvyšování jejich zaměstnatelnosti, stejně jako zvýšení produktivity a konkurenceschopnosti jejich firmy. Řešení dalších nedostatků kvalifikované pracovní síly, jako je zvýšení nabídky absolventů vysokých škol v oblasti špičkových technologií.

Zvýšení účasti a snižování nerovností pracovních sil: Aktivace a zapojení skupin, mimo pracovní sílu tak, aby odrážely zachování zaměření na ty, kteří čelí velkým problémům a na jejich smysluplné zapojení do aktivní společnosti a do práce. Rozvoj speciálních kurzů pro znevýhodněné skupiny, jako jsou osoby se zdravotním postižením a mladí lidé. Kombinace vzdělávání se zvyšováním kvalifikace a systémů odborné praxe. Zavádění opatření rovných příležitostí s podporou zapojení více žen do trhu práce.

Technická asistence: Podpora řízení programu a jeho provádění, včetně technické podpory, komunikace a propagace, finanční kontroly a činností spojených s výzkumem a vyhodnocením. [46]

4.6.2 Cíl Evropská územní spolupráce

Orientace tohoto různorodého cíle (dříve Iniciativa Společenství INTERREG) se zaměřuje na zintenzivnění spolupráce na třech úrovních: *nadnárodní, meziregionální* ve formě vytváření sítí pro spolupráci a výměnu zkušeností v rámci celé EU a na *přeshraniční* spolupráci regionů NUTS 3 uskutečňované prostřednictvím společných programů. Podpora v rámci tohoto cíle není zahrnuta v NSRF.

Irsko, ačkoliv nebo právě proto, že leží na samém okraji západní Evropy je také zapojeno do tohoto různorodého cíle Územní spolupráce, který je podporován fondem ERDF. Irsko podporuje celkem šest programů na úrovni přeshraniční a nadnárodní spolupráce tohoto cíle. Na podporu Cíle Evropská územní spolupráce bylo pro Irsko vyčleněno 150 mil. EUR z již zmíněného fondu ERDF. [6]

Přeshraniční spolupráce

OP Ireland - Wales:

Program zahrnuje podporu regionů Dublin, Mid-East a South-East v Irsku a regionů Isle of Anglesey, Gwynedd, Conwy a Denbighshire, stejně jako regionu South West Wales ve Spojeném království. Celkový rozpočet programu je přibližně 70 milionů EUR. Investice z ERDF činí 53 milionů EUR. Program se snaží rozvíjet přeshraniční spolupráci regionů a přispívat ke zlepšení jejich konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje, zlepšit svou celkovou ekonomickou, environmentální a sociální pohodu, a dosáhnout soudržnější, vyvážený a udržitelný rozvoj území a zvýšit celkovou konkurenceschopnost.

OP PEACE:

Program pro Severní Irsko a příhraniční oblasti Irska (Louth, Monaghan, Cavan, Leitrim, Sligo a Donegal). Celkový rozpočet programu činí okolo 333 milionů EUR. EU přispívá prostřednictvím ERDF ve výši 225 milionů EUR. Cílem je posílit mír a stabilitu společnosti podporou usmíření v Severním Irsku a regionu Border v Irsku. Program bude navazovat na předchozí mírové programy PEACE a bude i nadále klást důraz na usmíření.

OP Northern Ireland, the Border Region of Ireland and Western Scotland:

Program se týká podpory Společenství pro následujících osm oblastí: Border Region v Irsku, východ Severního Irsku, sever Severního Irsko, západní a jižní část Severního Irsku, Dumfries and Galloway, East Ayrshire, North Ayrshire mainland a South Ayrshire - stejně jako pro kraje Lochaber, Skye and Lochalsh, Arran and Cumbrae a Argyll a Bute. Strategie programu bude řešit hospodářské a sociální problémy, které byly zhoršeny existencí pozemních a námořních hranic a má za cíl podporovat větší územní soudržnost. [73]

Nadnárodní spolupráce*OP Atlantic Area:*

Program počítá s podporou 33 oblastí NUTS II pobřeží v zúčastněných zemích (Irsko, Španělsko, Francie, Portugalsko a Velká Británie), od Gibraltaru po severní část Skotska. Celkový rozpočet programu činí okolo 159 milionů EUR. Investice Společenství prostřednictvím ERDF dosahuje přibližně 104 milionů EUR. Cílem programu je přispět k územní soudržnosti oblasti Atlantiku prostřednictvím posílení spolupráce mezi zúčastněnými členskými státy v oblasti rozvoje znalostní ekonomiky.

OP North West Europe:

Program zahrnuje podporu Společenství pro 93 oblastí NUTS II v zúčastněných zemích (Belgie, Německo, Irsko, Francie, Lucembursko, Nizozemsko a Spojené království s účastí Švýcarska). Celkový rozpočet programu je přibližně 696 milionů EUR. Investice Společenství prostřednictvím ERDF činí přibližně 355 milionů EUR. Program se snaží přispět k hospodářské konkurenceschopnosti regionu.

OP Northern Periphery:

Programu se účastní Irsko, Finsko, Švédsko a Spojené království, za účasti Faerských ostrovů, Grónska, Islandu a Norska. Celkový rozpočet programu je přibližně 59 milionů EUR. Investice Společenství činí přibližně 35 milionů EUR. Čtyři nečlenské státy poskytnou dalších 10 milionů EUR. Program je zaměřen na pomoc okrajových a odlehlých komunit v severním okraji Evropy, k rozvoji jejich hospodářského, sociálního a environmentálního potenciálu. [73]

4.6.3 Národní rozvojový plán

Významným a neopomenutelným dokumentem v oblasti podpory regionálního rozvoje v Irsku je také Národní rozvojový plán (NDP) s podtitulem „*Transformace Irska - Lepší kvalita života pro všechny*“. NDP na období 2007 - 2013 stanovuje plán pro Irskou budoucnost. Tento plán stanovuje hospodářské a sociální investiční priority, jež jsou potřebné k uskutečnění vize Lepší kvality života pro všechny. Lepší kvality života bude dosaženo podporou pokračujícího rozvoje dynamické a mezinárodní ekonomiky a společnosti s důležitou vazbou na mezinárodní konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a životní prostředí. [6]

Strategie regionálního rozvoje je založená na Národní Územní strategii (NSS) z roku 2002, což je základní strategický dokument v oblasti prostorového plánování a tedy i regionální politiky Irska a byl připraven na 20 let. NSS zahrnuje podporu investic do devíti rozvojových center (Gateways) a na ně napojených větších měst (Hubs) a jejich zázemí. Respektována je taktéž důležitost udržování síly a konkurenceschopnosti oblasti Greater Dublin Area (GDA), avšak hlavní soustředěnost bude směřovat do center rozvoje (Gateways) ke zvýšení jejich rozvojového potenciálu. Investice provedené v rámci NDP budou mít pozitivní dopad na fyzickou infrastrukturu, podniky, vzdělávání a odbornou přípravu v regionech. [6] [30]

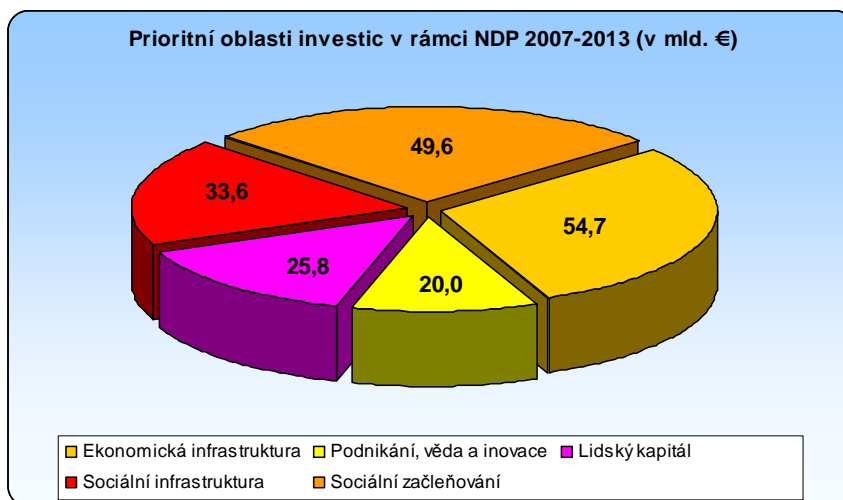
NDP na období 2007 - 2013 stanovuje také hlavní klíčové cíle investic Irska v období let 2007 - 2013. Těmito cíly jsou:

- podpora udržitelné hospodářské a rozpočtové stability,
- podpora národní konkurenceschopnosti,
- podpora větší rovnováhy v oblasti regionálního rozvoje se zvláštním zaměřením na pomoc všem regionům dosáhnout svého maximálního potenciálu,
- rozšíření hospodářské a sociální infrastruktury efektivním způsobem (cena/výkon), která zlepší kvalitu života občanů,
- udržitelnost životního prostředí,
- podpora sociálního začleňování a
- rozvoj silné přes-hraniční a celo-ostrovní ekonomické a odvětvové spolupráce.

V průběhu sedmi let NDP navrhuje investovat téměř 184 miliard EUR do hospodářské a sociální infrastruktury Irska, podnikání, vědy a zemědělství, vzdělávání, odborné přípravy a dovedností občanů a sociální struktury společnosti, která v rámci silné a dynamické ekonomiky zaměřené na řešení problémů budoucnosti, přinese lepší kvalitu života všem. Investice jsou rozděleny do pěti prioritních oblastí:

- Ekonomické infrastruktury,
- Podnikání, věda a inovace,
- Lidský kapitál,
- Sociální infrastruktura,
- Sociální začleňování.

Jak můžeme vidět na grafu (Obr. 8), tak největší objemy investic v rámci NDP budou proudit do prioritních oblastí Ekonomické infrastruktury a Sociálního začleňování. Financování investic se opírá o domácí zdroje, vyprodukované daňovými poplatníky a investované do priorit, které budou generovat skutečnou ekonomickou návratnost, zvýšení celkového bohatství ve společnosti a zvyšování životní úrovně. Výše plánovaných investic je také závislá na výkonnosti irského hospodářství. [39]

Obr. 8. Graf objemu investičních priorit NDP [6]

Díky NDP dojde také k výraznému zlepšení a modernizaci dopravní infrastruktury do níž bude investováno 32,9 mld. EUR. Klíčovými prioritami bude dokončení hlavních mezi-městských tahů, rozšíření a zlepšení sítě veřejné dopravy, zlepšení přístupu k přístavům

a letišť a investice do klíčových sekundárních silnic uvnitř i mezi jednotlivými regiony růstových bran (Gateway).

Jádrem irské regionální strategie je trvalý závazek přispívání k rozvoji znalostní ekonomiky ve všech regionech země zvýšením množství a kvality zahraničních investic. Irský úřad pro průmyslový rozvoj (IDA) se aktivně snaží o úzké partnerství mezi sektorem vyššího vzdělávání v regionech a irskou nadací pro vědu (SFI), o zvýšení výzkumné kapacity na univerzitách a v technologických institutech a případně i o integraci některé z těchto činností i do mezinárodních společností. Univerzity a instituty po celém ostrově zvyšují své schopnosti leaderů v inovativním výzkumu a vývoji nových technologií, produktů a procesů prostřednictvím blízké interakce s globálními společnostmi.

NDP bude realizován prostřednictvím rozličných Programů v rámci jednotlivých priorit. Přehled plánovaných investic NDP ukazuje tabulka v příloze (P III). [6]

Národní strategický referenční rámec bude přispívat k investičním prioritám vykonávaným v rámci NDP na období 2007 - 2013 vzájemně se doplňujícím způsobem.

4.7 Aktéři regionální politiky v Irsku

Irský politický systém je založen na silné ústřední vládě s podřízenými místními orgány odpovědnými a finančně závislými na centru. Tento systém kopíroval britský model ještě z doby, kdy Irsko patřilo pod britskou nadvládu. V Irsku je proto možné rozlišovat dvě skupiny aktérů, kteří se zapojují do regionální politiky. Státní úroveň, kam lze zařadit vládu, parlament ministerstva, státní agentury a regionální úroveň, kam patří místní a regionální orgány.

4.7.1 Státní úroveň

Státní úroveň měla až do roku 1999 (změna Ústavy) v rukou téměř veškeré kompetence i ve vztahu k místním vládám, které jí byly podřízeny a byla také jedinou volenou garniturou v zemi. Irský stát také hraje významnou roli na trhu práce, kde stále vlastní mnoho státních podniků a patří tak k největším zaměstnavatelům v zemi.

Vláda

Irská vláda má v rukou exekutivní moc. V její kompetenci je definování komplexní hospodářské politiky, která v Irsku již po dlouhou dobu hraje důležitou roli i na poli regionálního

rozvoje. K významným kompetencím irské vlády také patří její vyjednávací pravomoc v rámci politik EU (zemědělské, strukturální), v čemž byly všechny dosavadní irské vlády, bez ohledu na jejich politickou příslušnost, velmi úspěšné. Z pohledu regionální politiky je nejdůležitější předkládání a dojednávání dokumentů s Evropskou komisí, které souvisejí s čerpáním strukturální fondů, jako jsou NDP či NSRF.

Ministerstva

Mezi nejvýznamnější ministerstva v kontextu regionálního rozvoje lze považovat Ministerstvo financí, Ministerstvo podnikání obchodu a zaměstnanosti a Ministerstvo životního prostředí, kulturního dědictví a místní správy.

Ministerstvo financí (Department of Finance) je odpovědné obecně za správu a nakládání s veřejnými financemi (správa rozpočtu, výběr daní aj.). Mezi další funkce ministerstva patří především podpora a koordinace hospodářského a sociálního plánování, včetně regionálního plánování, rozpoznávat rozvojové politiky, přezkoumávat metody přijaté k provádění těchto politik a obecně radí vládě v hospodářských a sociálních záležitostech. [74]

Ministerstvo podnikání obchodu a zaměstnanosti (Dept. of Enterprise Trade and Employment) je odpovědné za realizaci a rozvoj vládní politiky v oblasti podnikání, podpory zaměstnanosti, rozvoje obchodu, regulace podnikání a ochrany zaměstnanců. Je také řídicím orgánem Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů. [74]

Cílem *Ministerstva životního prostředí, kulturního dědictví a místní správy* (Dept. of Environment and Local Government) je podporovat udržitelný rozvoj a zlepšení kvality života prostřednictvím ochrany životního prostředí a kulturního dědictví, poskytováním infrastruktury, vyváženého regionálního rozvoje a dobré místní vlády. [74]

Státní Agentury

Důležitou roli v regionální politice Irska hrají také nejrůznější vládní agentury, které zpravidla spadají do gesce některého z ministerstev a byly zřízeny z důvodu větší podpory rozvoje irské společnosti, průmyslu i regionů. K nejdůležitějším patří *IDA, Shannon Development, Enterprise Ireland, Údarás Na Gaeltachta* a další. Jejich působnosti jsou popsány dále v kapitole (5.1.2). Pobočky těchto agentur lze nalézt téměř v každém větším městě.

4.7.2 Regionální úroveň

Až do roku 1999 (vznik dvou NUTS 2 regionů) nelze téměř o nějaké regionální úrovni hovořit. Ačkoliv existovaly na úrovni hrabství a měst různé orgány, jejich kompetence byly velmi omezené a byly jak finančně, tak i politicky závislé na centrální vládě. Změna Ústavy Irsko v roce 1999 dala vůbec poprvé ústavní status místní vládě a povinnost konání místních voleb každých 5 let. Na dvou regionálních úrovních (vytvořené NUTS 2 a NUTS 3) však neexistují žádné přímé volby, místo toho jsou členové do těchto úrovní nominováni svými místními orgány.

Pokyny vydané místním úřadům k „Agendě 21“ spolu s Národní strategií udržitelného rozvoje (National Sustainable Development Strategy) spatřují stěžejní roli regionální samosprávy v rozvoji Strategií udržitelného rozvoje na regionální úrovni. Princip trvale udržitelného rozvoje byl později včleněn i do nového zákona o místní samosprávě (L.G. Planning & Development Act) v roce 2000. [68]

Komunity

Jsou základními aktéry rozvoje venkovských regionů a patří mezi ně jak zájmové (zajímající se o mládež, sport, kulturu, ženy, životní prostředí), tak i místní komunity (na úrovni parish). Mají vlastní právní subjektivitu a panuje zde vysoká míra individuálního zapojení a dobrovolnické práce. Podporují spíše malé projekty na úrovni konečných žadatelů. Jejich financování je vícezdrojové, zejména z prostředků získaných na realizaci vlastních projektů (dotace, příspěvky, dary atp.)

Regionální rozvojové agentury

Jsou zakládány „zdola“ v návaznosti na komunity a jsou mezistupněm mezi národní a lokální úrovní. K jejich cílům patří vytváření a podpora aktivit vedoucích k posilování místních komunit. Jejich nástrojem je čerpání a rozdělování finančních prostředků, kdy vykonávají činnost administrátora a platební jednotky pro různé programy financované jak z regionálních, tak i ze státních zdrojů. Formy, struktury a vnitřní procedury těchto organizací jsou velmi variabilní. Spolupracují s komunitami se stovkami dobrovolníků a disponují vlastními zaměstnanci. Poskytují bezplatné služby v oblasti konzultací pro připravované a realizované projekty. Zpravidla působí na striktně vymezeném území a jsou financovány z jednotlivých projektů a příspěvků členů. Obdobně jako komunity mají vlastní právní subjektivitu a nevyvíjejí vlastní komerční činnost.

Místní úřady

V Irsku existuje 34 základních místních úřadů, což zahrnuje 29 rad hrabství a 5 městských rad. Na nižší úrovni existuje ještě dalších 80 městských úřadů, které mají reprezentační roli. Místní úřady jsou víceúčelové instituce s odpovědností za rozsáhlé spektrum služeb, které jsou typicky rozdělené do osmi poměrně širokých kategorií: bydlení, plánování, silnice, vodovody a kanalizace, pobídky a kontroly, ochrana životního prostředí, rekreační zařízení a vybavení, zemědělství, vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče. [73]

Kromě výše uvedených funkcí je základní rolí demokraticky zvolených místních vlád zastupování místních komunit, zviditelňování místních problémů a reakce na místní potřeby a tím napomáhání k místnímu rozvoji.

Členové různých místních orgánů jsou voleni na základě systému poměrného zastoupení na dobu pěti let. Každá osoba, která dosáhla věku 18 let, je způsobilá stát se jejich členem a hlasovat ve volbách. Rady hrabství se liší ve své velikosti od 20 až do 48 členů a Rady měst se různí od velikosti 15 až po 52 členů.

Každý místní úřad má svého *výkonného ředitele, manažera hrabství* nebo *městského manažera*, který tuto funkci vykonává na plný úvazek za podpory administrativních pracovníků. Manažer hrabství je zodpovědný za Radu hrabství i za jakýkoliv městský orgán, jehož funkční plocha spadá do hrabství. Role a funkce manažera jsou stanoveny v právních předpisech, které jsou popsány i ve vztahu k vyhrazeným (zvolené Rady) a výkonným funkcím (Manager). [73]

Na výdaje místních orgánů na různé služby, které poskytují, připadá částka odpovídající přibližně 5,5 % HDP. Ta se skládá z běžných výdajů (cca 65 % z celkové částky) a kapitálových výdajů (cca 35 %). Téměř všechny z kapitálových výdajů jsou financovány ze státních grantů a zahrnují stavební práce na silnici, zařízení vodních a sanitárních služeb a většinu programů na výstavbu bydlení. Běžné výdaje jsou financovány prostřednictvím kombinace grantů státu, lokálních plateb za komerční a průmyslové vlastnictví a prostřednictvím poplatků, např. z nájemného a služeb poskytovaných místními orgány.

V posledních letech se zveřejněním návrhů na zlepšení místní správy (Better Local Government) prošla místní správa řadou důležitých reforem, včetně: vytvoření *Městských (Hrabských) rozvojových výborů* (County Development Boards), jež mají za cíl zlepšit koordinaci mezi různými místními agenturami a partnery v integrujícím procesu a včetně vytvoření

Výborů strategické politiky (Strategic Policy Committees), které zahrnují volené zástupce, zástupce sociálních partnerů a komunitních a dobrovolných skupin na místní úrovni. [73]

Regionální úřady

Vytvoření osmi Regionálních úřadů (na úrovni NUTS 3) v roce 1994, na základě zákona o Místních samosprávách (Local Government Act) z roku 1991, dodalo další rozměr struktury irské správy. Irské regionální úřady, na rozdíl od mnoha svých evropských protějšků, nemají žádné výkonné pravomoci. Regionální úřady jsou odpovědné za přípravu zpráv o klíčových otázkách ve svých regionech, ale jejich hlavním posláním je podpora koordinace veřejných služeb na regionální úrovni a monitorování poskytování prostředků z evropských strukturálních fondů v regionech. Regionálním úřadům byla také přidělena role poskytovat poradenství ministru financí ve vztahu k podávání žádostí o pomoc z EU v souvislosti s jejich regiony. Regionální úřady mají dále zvláštní odpovědnost za:

- Přezkoumání (dle potřeby) Rozvojových plánů místních úřadů ve své působnosti a případně i u přilehlých regionů přezkoumat soulad plánů navzájem a s celkovými potřebami rozvoje regionu.
- Příprava pokynů pro regionální plánování a regionálně-ekonomických a sociálních strategií;
- Podpora konzultací, spolupráce a společných opatření a akcí mezi místními orgány a jinými veřejnými institucemi, včetně zřetele veřejných orgánů na důsledky nebo účinky jejich rozhodnutí, činnosti nebo služeb na region. [73]

Členové Regionálních úřadů nejsou voleni přímo, ale jmenováni z řad zvolených členů místních samospráv v regionu. Každý místní úřad má určitý počet míst v Regionálním úřadě v závislosti na počtu obyvatel v oblasti místního úřadu. Velikost Regionálních úřadů se pohybuje od 21 členů v regionu Mid-East po 37 členů v regionu Border.

Každý Regionální úřad má k dispozici pro plnění svých funkcí *Provozní výbor* a *Operační výbor EU*. Provoznímu výboru předsedá předseda (Cathaoirleach) Regionálního úřadu a je složen z vedoucích ustavujících místních orgánů a jinými příslušníky institucí veřejného sektoru, které působí v regionu. Pomáhá připravovat práci Regionálního úřadu a radí mu v záležitostech týkajících se jeho funkcí. Každý Krajský úřad také má jmenovaného měst-

ského (hrabského) manažera (výkonný ředitel místního úřadu) z jednoho ze svých místních orgánů, aby dále posílil vazby mezi místními orgány a Regionálním úřadem.

Operační výbor EU má podobné, ale širší složení a pomáhá Regionálním úřadům ve věcech týkajících se pomoci ze strany EU a přezkoumání implementace jednotlivých Operačních programů v regionu.

Každý Regionální úřad má ředitele, jemuž je nápomocna řada politických a administrativních pracovníků. Financování činnosti Regionálních úřadů do značné míry na svých bedrech nesou místní orgány spadající do jejich působnosti. [73]

Regionální shromáždění

Regionalizační úmluva sjednaná irskou vládou v rámci Agendy 2000 vyústila v rozdělení Irska do dvou regionů (úrovně NUTS 2) pro účely strukturálních fondů EU. Jsou jimi Border Midland & Western Region (BMW) a Southern & Eastern Region (S&E).

Po tomto kroku následovalo založení dvou nových Regionálních shromáždění v červenci 1999. Jejich hlavní úkoly jsou:

- řízení a kontrola jejich Regionálních operačních programů v rámci strukturálních fondů,
- podporovat koordinaci v oblasti poskytování veřejných služeb na jejich území,
- monitorovat a předkládat návrhy ve vztahu k obecnému dopadu financování z EU,
- uvědomovat veřejné orgány o regionálních dopadech jejich politik a plánů. [73]

Zřízení regionů BMW a S&E významně zvýšilo vliv regionů za rozvoj a fungování NDP. Došlo k významnému přenesení odpovědnosti na Regionální shromáždění tím, že poprvé NDP počítal i s regionálními programy. V předchozích NDP bylo řízení strukturálních programů v Irsku vždy centralizované na úrovni vlády či ministerstev. [73]

Shromáždění se také zhostily a zavázaly k různým klíčovým funkcím vztahujících se k programům Územní spolupráce jménem Irska.

Členové Regionálních shromáždění nejsou voleni přímo. Místo toho jsou složeni z volených zástupců nominovaných místními orgány z členů Regionálních úřadů v rámci každého regionu. Každá místní samospráva má určitý počet nominací ve Shromáždění v závis-

losti na počtu obyvatel v oblasti místního úřadu. Shromáždění BMW regionu má celkem 29 členů a shromáždění S&E regionu má 41 členů.

Regionální shromáždění mají také *Provozní výbor*, který se skládá z výkonných ředitelů veřejných orgánů v regionu a ředitelů a předsedů Regionálních úřadů v regionu. Tomuto výboru předsedá *Předseda* (Cathaoirleach) Regionálního shromáždění a jeho hlavními úkoly je radit a pomáhat Shromáždění při plnění jeho funkcí.

Regionální shromáždění dále mají *Monitorovací výbor* pro implementaci Regionálního operačního programu v regionu. Obecná úloha tohoto výboru je: 1) přesvědčit se o účinnosti a kvalitě provádění všech výdajů, 2) zvážit průběh a dopad jak spolufinancovaných, tak i nespolufinancovaných výdajů v regionu a 3) činit doporučení Regionálním shromážděním, příslušným prováděcím vládním orgánům na národní úrovni a Ministerstvu financí.

Každé Regionální shromáždění má *ředitele* a řadu politických, programových a administrativních pracovníků. Regionální shromáždění jsou při plnění svých funkcí řídicích orgánů pro Regionální operační programy financovány Ministerstvem financí. Náklady na ostatní činnosti jsou financovány místními orgány spadajícími do jejich působnosti. [73]

5 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY IRSKA

Irsko, v průběhu uplatňování regionální politiky, využilo již nepřeberné množství nástrojů k odstraňování regionálních problémů. Z důvodu přehlednosti bych tyto nástroje rozdělil do dvou složek, a to nástrojů nefinančních a finančních. [16]

5.1 Nefinanční nástroje

Mezi nefinanční nástroje můžeme zařadit legislativní úpravy regionální politiky, institucionální nástroje, projekty a programy, poradenství a jiné.

5.1.1 Administrativní nástroje

Co se týče legislativní úpravy regionální politiky Irska, budou dále zmíněny některé důležité zákony, které lze považovat za významné z hlediska jejich působení na další vývoj regionální politiky v Irsku.

Přijetím zákona „*Industrial Development Authority Act*“ již v roce 1950 došlo k založení agentury (IDA viz dále), která má odpovědnost za podporu průmyslového rozvoje v irských regionech a za přilákání zahraničních investorů do země.

V roce 1952 pak došlo vůbec k prvnímu definování zaostalých či nedostatečně rozvinutých oblastí v Irsku, a to přijetím zákona o těchto územích „*Undeveloped Areas Act*“. Zákon stanovil granty pro podporu zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu v určených hrabstvích na západě Irska.

Z hlediska rozvoje regionálního průmyslového plánování bylo významné přijetí zákona o průmyslovém rozvoji „*Industrial Development Act*“ z r. 1969, na jehož základě byly zpracovávány regionální průmyslové plány (Regional Industrial Plans).

Vzhledem k výrazné a aktivní roli státu při aplikaci regionální politiky bylo v Irsku v 90-tých letech voláno po vytvoření nových a trvalejších regionálních struktur pro správu a plánování. Díky zveřejnění tzv. „*Barringtonovy zprávy*“²³ (o Reorganizaci a reformě

²³ Zpráva doporučila nový tří úrovněvý systém místní správy na regionální, okresní a krajské úrovni.

místní správy) v roce 1991 došlo k přijetí zákona o místní správě „*Local Government Act*“, na jehož základě pak bylo založeno osm Regionálních úřadů k 1. lednu 1994.

Schválením zákona o místní samosprávě „*L.G. (Planning & Development) Act*“ v roce 2000 pak byl zaveden také princip trvale udržitelného rozvoje, v němž je spatřována stěžejní role regionálních samospráv v rozvoji Strategii udržitelného rozvoje na regionální úrovni a byla přijata opatření k rozšíření role Regionálních úřadů, které jsou od té doby zodpovědné za přípravu tzv. územních plánovacích pokynů (*Regional Planning Guidelines*).

Mezi další administrativní nástroje irské regionální politiky lze zařadit také všechny přijaté Nařízení a Směrnice Evropské Komise, Rady a Parlamentu, které nějak souvisejí s regionální a hospodářskou politikou.

5.1.2 Institucionální nástroje

Instituce

V Irsku se podobně jako v jiných státech EU vytváří instituce podporující malé, střední, ale i velké podnikání a regionální rozvoj. Mimo to došlo také k vytvoření institucí pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU. Tyto zde však nebudou zmíněny, neboť o nich pojednává kapitola (4.7.2).

V Irsku v současné době existují dvě specializované státní agentury regionálního rozvoje, *Údarás Na Gaeltachta*, částečně volený regionální úřad, který pokračuje ve snaze o uchování irského jazyka rozvojem ekonomiky v oblasti Gaeltacht (Irsky mluvící oblast) a *Shannon Development*, organizace jejímž účelem je řídit hospodářský rozvoj v regionu Shannon.

Dalšími agenturami s významným dopadem na regionální rozvoj jsou:

Agentura pro průmyslový rozvoj (IDA) - jejíž snahou je přilákat do Irska zahraniční společnosti a je jim nápomocná při rozvoji jejich činností a je také agenturou pro podporu přílivu zahraničních investic.

Irská nadace pro vědu (SFI) - nadace na podporu investic pro vědu a výzkum, soustřeďuje se na investice do akademického výzkumu v oblasti biotechnologií a informačních a komunikačních technologií.

Irská rada pro obchod a technologie (Enterprise Ireland) - poskytuje podporu irským podnikům, u kterých existuje potenciál vstupu na mezinárodní trhy.

Fórfas Ireland - agentura založená Ministerstvem podnikání, obchodu a zaměstnanosti, s cílem poskytování nezávislého výzkumu, poradenství a podpory v oblasti podnikání a vědy.

Komise pro rozvoj Západu (WDC) - hlavní náplní činnosti je podpora rozvoje západní části Irska a pro realizaci inovativního a strategického regionálního rozvoje.

V literatuře často opomíjenou institucí, jež se stará zejména o rozvoj irského venkova, je irská *církev* v podobě velmi aktivních farností (parish). Tyto spolu často soutěží i soupeří o to, která z nich bude lepší, a to ve všech oblastech rozvoje venkova.

Projekty a programy

Programové zabezpečení regionálního rozvoje Irska ve své podstatě respektuje a kopíruje principy regionální politiky EU. Do této oblasti se řadí programové a plánovací dokumenty, které mají dopad na regionální rozvoj Irska. Patří sem již dříve zmíněné dokumenty s úzkou návazností na čerpání prostředků ze strukturálních fondů, jako jsou *NSRF (dříve CSF)*, *NDP* a *Operační programy*. Dále také dlouhodobé plány jako např.: *Národní územní strategie (NSS)* a *Transport 21* - plán na podporu investic do dopravy a další plány či strategie, které jsou zpravidla úzce provázány či jsou součástí výše zmíněných dokumentů.

Za zmínku stojí také fakt, že většina irských programů je vytvářena s cílem vzájemného souladu a provázanosti, čímž je ve výsledku dosahováno požadovaného synergického efektu.

5.1.3 Věcné a jiné nefinanční nástroje

Bezplatné poradenství a pomoc při zakládání firmy poskytují Enterprise Ireland Boards. Jedná se zejména o poskytování tréninkových kursů a seminářů, poradenství jak založit firmu, o účetnictví, daních, prodeji, marketingu apod. Board Bia zase zprostředkovává informační služby pro exportéry o různých teritoriích.

Dalším v Irsku používaným nefinančním nástrojem je vytváření a zpřístupňování zvláštních hospodářských zón, kdy potenciálním investorů jsou v průmyslových parcích k dispozici připravené továrny a kancelářské budovy. K tomu je těmto potenciálním investorům

nabídnuata bezplatná pomoc a poradenství při jednání s finančními institucemi, pomoc při výběru, přijímání a školení zaměstnanců, právní poradenství a tzv. „start-up“ pokyny pro začínající firmy. Zmíněných nástrojů je využíváno zejména v oblasti Gaeltacht.

Začínající podnikatelé také mohou po 3 roky využívat Podnikatelské inkubátory rozmístěné po celé zemi.

5.2 Finanční nástroje

Mezi finanční nástroje můžeme zařadit investiční a neinvestiční pobídky, jako jsou dotace (vratné i nevratné), granty, dále daňová zvýhodnění či odpočty.

5.2.1 Investiční a neinvestiční pobídky

Nevratné dotace

Nevratné dotace v Irsku jsou v současnosti poskytovány v několika oblastech. Dotace na budování mezinárodní konkurenceschopnosti v malých a středních podnicích, která je poskytována ve formě kapitálových investic do strojů a zařízení a způsobilých výdajů na řízení a školení zaměstnanců a na zaměstnávání tzv. klíčových osob. Výše této nevratné dotace je závislá na regionu a pohybuje se v rozmezí 150 - 225 tisíc EUR nebo 25 - 45 % způsobilých výdajů. Druhou podporovanou oblastí je rozšiřování stávajících společností (nad 10 zaměstnanců) působících v mezinárodním obchodě ve výši 390 - 450 tisíc EUR dle regionu, přičemž nevratná dotace může být použita pouze na výdaje do vědy, výzkumu a školení zaměstnanců.

Další nevratnou dotací je dotace na vzniklé pracovní místo, která je poskytnuta ve výši 7 500 EUR na jedno vytvořené pracovní místo. A také dotace na mzdu pro zdravotně postiženého zaměstnance ve výši 5,30 EUR/hodina maximálně však 10 748 EUR ročně.

Mimo zmíněných nevratných dotací existují v Irsku také vratné dotace (nebo bezúročné půjčky) a jsou určeny na pořízení strojů a zařízení či obchodních prostor do 50 % ceny (max. 75 000 EUR) nebo na marketingovou propagaci (obdobu grantů popsanych níže) od State Export Boardu. [75]

Granty

Grantový systém v Irsku má poměrně dlouhou historii, kdy již od roku 1952 byly poskytovány dotace a granty v tzv. *Nerozvinutých oblastech* (Undeveloped Areas - 50 % nákladů na stroje a zařízení, 100 % na pozemky a budovy a na vzdělávání). Proto je irský grantový systém velmi rozmanitý a rozsáhlý a podílí se na něm mnoho subjektů od ministerstev, přes nejrůznější vládní agentury až po regionální instituce.

Irsko poskytuje granty exportně orientovaným výrobcům poskytovatelů mezinárodních služeb. Granty jsou udělovány v rámci těchto limitů: dlouhodobý majetek až do výše projektu, školení pracovníků až 100 % nákladů, pořízení technologických expertíz až do 50 % nákladů, pronájem 45 % - 60 % z nájemného (v závislosti na oblasti), studie proveditelnosti, podnikatelský plán a průzkum trhu 50 % - 60 % nákladů (max. 6 350 EUR), nábor klíčových pracovníků v závislosti na velikosti firmy 30 - 50 % nákladů (max. 50 000 EUR). [75]

Dalšími jsou např. granty na podporu založení firmy, kdy zakládaná firma může získat 6 600 EUR ročně. Na založení a rozvoj malé firmy do 10 zaměstnanců lze také získat 150 000 EUR v průběhu prvních tří let. Pro začínající podnikatele je také určeno až 50 % nákladů na odborné vzdělávání (max. 38 000 €/rok).

V oblasti podpory zaměstnávání zdravotně postižených je možné získat grant na vybudování (přebudování) pracoviště ve výši 6 300 EUR.

Irsko si také velmi dobře uvědomuje význam vědy a výzkumu. Granty v této oblasti jsou rozděleny do tří skupin základní, průmyslové a experimentální. V rámci základní skupiny jsou poskytovány granty ve výši 100 % na činnosti směřující k rozšíření vědeckých a technických poznatků, které nejsou spojeny s průmyslovými či obchodními cíli. V průmyslové skupině jsou zařazeny plánované výzkumy či kritická šetření zaměřená na získání nových poznatků, jejichž cílem je jejich další využití k vývoji nových výrobků, postupů nebo služeb a výše grantu je do 50 % nákladů. Experimentální granty ve výši 25 % se soustředí na převádění poznatků výzkumu do návrhů nových procesů, zdokonalených výrobků nebo služeb, včetně vytvoření prototypu. [41]

5.2.2 Daňová zvýhodnění

Mezi daňová zvýhodnění patří zejména slevy na daních, sociálním a jiném pojištění a daňové prázdniny.

V minulosti (1958 - 1981) byla hlavní součástí irské průmyslové politiky daňová politika explicitně zvýhodňující vývozce, kteří neplatili žádné daně ze zisků, vygenerovaných vývozem zboží.

Po dlouhou dobu (do r. 2009) pak byla hlavním irským lákadlem pro zahraniční investory 10 % daň z příjmů právnických osob podnikajících ve zpracovatelském průmyslu a v oblasti exportně orientovaných služeb (např. finanční služby). V současné době (po nátlaku EK) je tato daň již sjednocena pro všechny právnické osoby ve všech odvětvích ve výši 12,5 %. Tato sazba je stále, v porovnání s ostatními evropskými státy (20 % - 60 %), velkou vábničkou pro zahraniční investory. Tento v evropských podmínkách skutečně revoluční postup irské vlády se setkává s ostrým nesouhlasem a nátlakem ze strany ostatních členských zemí EU, zvláště aktivní v tomto pranýřování „*neférové daňové soutěže*“ je Německo.

Dalším motivačním prvkem pro zahraniční investory je zvýšená sazba odpisů až do výše 100 % v prvním roce pro firmy působící ve vybraných oblastech. Kromě odpisů lze také uplatňovat daňové odpočty ve výši 25 % v oblasti výzkumu a vývoje. Daňový odpočet se týká těchto kategorií vědy a výzkumu: přírodní vědy, inženýrství a technologie, lékařské vědy a zemědělské vědy.

V minulosti byla také zavedena řada daňových úlev, které měly fungovat jako dodatečné investiční pobídky, například na trhu s nemovitostmi či do filmového průmyslu, která stále funguje a její výše je do 28 %.

Na úrovni hrabství existují rady, které malým a středním podnikatelům pomáhají a vláda zároveň umožňuje menším podnikatelům po dobu 2 let od založení firmy neplatit některé povinné daně.

Další formou zvýhodnění je tzv. Dvojitý odpočet. Jedná se o opatření ke snížení dlouhodobé nezaměstnanosti, kdy je zaměstnavatelům po tři roky vyplácena mzda a zároveň za ně stát platí i odvody za zaměstnance, který byl nezaměstnaný po dobu delší než 12 měsíců.

5.3 Ostatní nástroje

Mezi další nástroje s významným vlivem na regionální rozvoj můžeme v Irsku zařadit *Přímé zahraniční investice* a institut tzv. „*Partnerství*“. Oba tyto nástroje lze vzhledem k jejich obrovskému úspěchu považovat za irské specifikum. Podstatnou roli zmíněné nástroje hrály v rychlém hospodářském rozvoji Irska.

5.3.1 Přímé zahraniční investice

Přímé zahraniční investice můžeme požadovat za specifický nástroj regionální politiky. Irská vláda již od počátku devadesátých let aktivně podporuje příliv přímých zahraničních investic. Díky tomu se objem přímých zahraničních investic zvýšil z 53 mld. EUR v roce 1998 až na 131 mld. EUR v roce 2007. Z toho je patrné, že se zahraniční investice významně podílí na výkonnosti irského hospodářství, s čímž jde ruku v ruce také rozvoj jednotlivých regionů do kterých tyto investice směřují. [41]

Irsko má propracovaný systém na přilákání zahraničních investic, kterým se zabývají zejména čtyři vládní agentury - IDA, Udaras Na Gaeltachta, Enterprise Ireland a Shannon Development a skoro desítka dalších institucí. Jenom jejich administrativní výdaje představují několik stovek milionů EUR ročně. Klíčovou roli v tomto systému hraje nízká sazba daně z příjmu právnických osob a plošné daňové výhody a pobídky popsané výše. Mimoto mají zahraniční investoři nárok na dodatečné nenávratné granty na investice do výrobních zařízení a dotace na rekvalifikaci pracovníků. [41]

Zahraněční investice v posledních letech směřovaly do nových závodů na výrobu počítačů a elektronických součástek. Nové investice proudí i do jiných sektorů ekonomiky, především pak do farmaceutického a potravinářského průmyslu, výroby kancelářských strojů, elektrotechnického průmyslu a moderních služeb jako je telemarketing. Irsko se rovněž specificky zaměřilo na získání investic od velkých mezinárodních bankovních a finančních institucí.

K dalším důvodům, proč je Irsko atraktivní jako investiční destinace patří mimo již zmíněnou korporátní daň ve výši 12,5 %, také kvalitní, vzdělaná, mobilní a flexibilní anglicky mluvící pracovní síla, kolegiální pracovní vztahy, politická stabilita, pro-podnikatelská vládní politika, transparentní soudní systém hnací síla stávajících v Irsku úspěšně působících společností.

Z pochopitelných důvodů se irská vláda nadále staví proti návrhům nejen na harmonizaci daní jednotnou sazbou EU, ale také na sjednocení účetních metod používaných v EU členskými státy pro výpočet podnikových daní. [41]

5.3.2 Institut Sociálního partnerství

Sociální partnerství je považováno za jeden z hlavních pilířů irského hospodářského úspěchu. Dohody o sociálním partnerství, v Irsku uzavírané od roku 1987, spojily všechny hospodářské a sociální sektory irské společnosti ve snaze nalézt cestu k dosažení pokroku.

V roce 1987 bylo Irsko zadlužené, nacházelo se v hluboké krizi. Mnoho lidí emigrovalo z důvodu vysoké nezaměstnanosti. S úmyslem zvrátit tento trend vyzvala irská vláda ke společnému jednání tzv. sociální partnery, konkrétně zástupce podnikatelů, zemědělců, zaměstnanců, komunitních a dobrovolných neziskových organizací. Z této iniciativy vzešlo tzv. *Národní sociální partnerství* (National Social Partnerships). Došlo k uzavření společné dohody (The Programme for National Recovery), jež stanovovala výši růstu mezd a daní a polečné priority pro nadcházející období. Dohoda se osvědčila a následně došlo k uzavření dalších dohod.

Tato myšlenka byla úspěšně přenesena také na místní úroveň, k čemuž byla zřízena společnost *ADM* (Area Development Management, dnes přejmenována na *Pobal*).

Iniciativa Partnerství dnes funguje v lokálních komunitách po celé zemi a významně přispívá k místnímu rozvoji. Místní rozvoj je v Irsku chápán jako kolektivní snaha komunity zlepšit v místě zejména ekonomické a sociální podmínky. Takovéto pojetí lokálního rozvoje akceptuje nezbytnou místní dimenzi pro podnikání, podporuje tvorbu nových pracovních míst. Občanům také umožňuje více se podílet na sociálně-ekonomickém rozvoji. Smyslem modelu partnerství je podpora inovativních projektů k tvorbě malých místních podniků, vzdělávání a komunitnímu rozvoji. Partnerství jsou financována převážně ze státních zdrojů. Unikátní je, že irský systém partnerství umožňuje všem třem sektorům působícím v jednom místě - komunitě, veřejné správě i sociálním partnerům (zaměstnavatelé, zástupci odborů) - jednat společně s cílem zlepšení své obce či oblasti. [72]

6 KOMPARACE IRSKÉ A ČESKÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY

Aby bylo možné srovnat českou a irskou regionální politiku, je nezbytné si alespoň trochu nastínit situaci v české regionální politice. Samotná komparace obou regionálních politik bude zaměřena na srovnání cílů, nástrojů, financování, aktérů implementace regionální politiky a regionální disparity v Irsku a České republice.

6.1 Regionální politika v České republice

Regionální politika se v české státní politice prosazovala jen těžko, neboť se česká exekutiva v první polovině 90. let více věnovala problémům transformace ekonomiky, obzvláště pak těm makroekonomickým. Dalším důvodem bylo také to, že meziregionální ekonomické a sociální rozdíly nebyly v ČR zpočátku tak výrazné jako například v členských zemích EU. Regionální politika nabyla na důležitosti až v druhé polovině 90. let díky přípravám na vstup ČR do EU. V té době začalo docházet k prohlubování regionálních rozdílů a také plně nastartovala regionální politika v ČR. Otázky regionální politiky a rozvoje řešil také článek 87 Dohody o přidružení České republiky k Evropské unii²⁴. Od roku 1995 se tak ČR systematicky připravovala na budoucí členství v EU. Měla totiž nárok na určité finanční prostředky poskytované v rámci předvstupních nástrojů PHARE, SAPPARD a ISPA a díky nim se české instituce mohly seznámit s principy, na kterých stojí regionální politika EU. Proto lze tento rok považovat za zlomový v přístupu české vlády k regionální politice. Pro porovnání lze zmínit, že Irsko před tím než se stalo členem EU v roce 1973, nemělo možnost využívat předvstupních nástrojů, podobně jako ČR. [10]

Koncem 90. let 20. století dochází v ČR k řadě změn v souvislosti s institucionálním zajištěním regionální politiky na centrální úrovni. V listopadu 1996 vzniklo Ministerstvo pro místní rozvoj. Důležitým legislativním aktem bylo rovněž schválení 14 krajů²⁵ jako vyšších územně samosprávných celků. VÚSC později utvořily střední úroveň české regionální politiky. V této době byla regionální politika v ČR ovlivňována výskytem několika problémů.

²⁴ Dohoda vstoupila v platnost 1. 2. 1995.

²⁵ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, s účinností od 1. 1. 2000.

Za zásadní lze považovat dlouhou absenci VÚSC, které sice vznikly v roce 1997, ale fungovat začaly až v roce 2001. Samospráva tak v té době byla prováděna jen na obecní úrovni, z čehož vyplývá, že řízení regionální politiky ve své podstatě vycházelo z centrální úrovně. Zde můžeme spatřovat první podobnost české a irské regionální politiky, i když v případě ČR spíše neplánovanou. V Irsku totiž až do roku 1999 neexistovala regionální úroveň samosprávy. Rozdíl mezi Irskem a ČR ale existoval, neboť v Irsku neexistovala ani samospráva, v pravém slova smyslu, na místní (obecní) úrovni. Ačkoliv zde existovaly místní úřady, měly jen velmi omezené kompetence a byly silně závislé (finančně i politicky) na centrální vládě. V ČR v té době docházelo ke značné roztržiténosti regionální politiky do více resortů. Regionální politika disponovala poměrně omezeným spektrem nástrojů a chybělo také její legislativní zabezpečení. Přelomovým rokem, kdy došlo k přijetí usnesení vlády Zásady regionální politiky²⁶, byl rok 1998. Regionální politika tak měla být prováděna na regionální a státní úrovni. V Zásadách byly také stanoveny tzv. podporované regiony, kterými byly strukturálně postižené a hospodářsky slabé regiony. Za další významný rok z hlediska regionálního rozvoje můžeme považovat rok 2000, kdy byl přijat Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, jenž je základním legislativním rámcem regionální politiky v ČR. Ve stejném roce se, na základě usnesení vlády č. 682 ze dne 12. 7. 2000, stala nejdůležitějším strategickým dokumentem v oblasti regionálního rozvoje Strategie regionálního rozvoje České republiky. [28]

V kontextu regionální politiky EU se výchozím dokumentem pro regionální politiku v ČR stal Národní rozvojový plán, který představuje strategický dokument pro získání podpory ze strukturálních fondů. Globálních a specifických cílů Národního rozvojového plánu je dosahováno pomocí Rámce podpory Společenství, jehož součástí jsou jednotlivé operační programy. [70]

²⁶ Usnesení vlády č. 235 z 8. dubna 1998.

6.2 Komparace regionální politiky v oblasti regionálních disparit

Regionální disparity jsou jedním z fenoménů regionálního rozvoje a podstatně ovlivňují regionální politiku jednotlivých států nebo regionů. Vyskytují se v obou sledovaných zemích a lze zde najít jak určité rozdíly, tak i podobnosti. [8]

Srovnáme-li regionální periferie obou států, zjistíme, že je zde analogie v ekonomicky velice silných hlavních městech a zaostávajícím zbytku země. Irská regionální politika²⁷ je dlouhodobě, již od roku 1952, zaměřená na nejproblémovější oblast Gaeltacht, která je známá svojí nízkou hustotou obyvatel, venkovským rázem a velkou vzdáleností od center související s její západní polohou na pobřeží. Můžeme konstatovat, že kromě těchto dvou zmíněných výjimek (Dublin a Gaeltacht), neexistovaly v Irsku v období před vstupem do EU významnější rozdíly v rozvinutosti. Celé Irsko v té době bylo poměrně chudé, kdy v hospodářství převažovalo zemědělství a průmysl i služby byly značně nerozvinuté.

Po vstupu do EU a zejména pak po přijetí „*Jednotného evropského aktu*“ (Single European Act), v souvislosti s rychlým růstem irského hospodářství v 90. letech, začaly vznikat diference mezi jednotlivými irskými oblastmi. Vznik těchto diferencí, zvláště mezi severozápadem a jihovýchodem země, lze přičíst větší hustotě obyvatel a většímu počtu tradičních městských středisek (včetně Dublinu) na východě. V současnosti můžeme vidět, jak na úrovni regionů NUTS 2, tak i na úrovni NUTS 3, že zmíněné rozdíly stále přetrvávají. Region Border, Midland and Western (NUTS 2) je doposud zaostávající částí Irska na jeho severozápadě. Celá oblast má nedostatek větších městských středisek, disponuje ale dostatkem turisticky atraktivních lokalit v centru ostrova a na jeho pobřeží. Region Southern & Eastern obsahuje jak tradiční větší města a střediska s novými impulsy rozvoje (hlavní město Dublin, jihoirský přístav Cork, vnitrozemský Limerick), tak i transatlantické letiště Shannon s navazující ekonomickou zónou, rovněž tak i atraktivní turistické lokality. [55]

Na úrovni regionů NUTS 3 je daleko nejvyspělejším regionem Irska Dublin, s HDP na obyvatele ve výši 216 % průměru EU 27. Obdobně na tom je v ČR také Praha je se svými 172 % jediným českým regionem nad průměrem EU. Na opačném konci v rámci obou sle-

²⁷ Zpočátku se irská vláda snažila reagovat spíše na problémy hospodářského rozvoje a nikoli na problémy regionální, proto nelze hovořit o regionální politice v pravém smyslu slova.

dovaných států nalezneme regiony Midlands s 94,4 % průměru EU a Karlovarský kraj s 57,1 % průměru regionů NUTS 3 v EU. Jak je patrné z tabulky (Tab. 9), v ČR nejsou regionální rozdíly mezi jednotlivými regiony až tak propastné. Je ale patrná velmi silná polarizace mezi Prahou a zbytkem republiky. Region Praha se rozvíjí nejdynamičtěji a plní další nadnárodní funkce a v ekonomické úrovni ční vysoko nad ostatními kraji. Hospodářská úroveň českých krajů je odlišná, ale vyjma Prahy zde nejsou tak zásadní diference, i když zde v poslední době dochází ke zvyšování rozdílů v životní úrovni obyvatel. Obvykle platí, že diference se zvyšují s klesající hierarchií regionů. Především na okresní úrovni (úrovni mikroregionů) je možné nalézt výrazné disparity hlavně v oblasti nezaměstnanosti a příjmů na obyvatele.

Tab. 9. HDP na osobu v PPS z průměru EU NUTS 3 v % v roce 2007

Označení	Irské NUTS 3	%	Označení	České NUTS 3	%
IE011	Border	100	CZ010	Praha	172
IE012	Midlands	94,4	CZ020	Středočeský	75,2
IE013	West	101	CZ031	Jihočeský kraj	68,8
IE021	Dublin	216	CZ032	Plzeňský	73,6
IE022	Mid-East	111	CZ041	Karlovarsky	57,1
IE023	Midwest	120	CZ042	Ústecký	63,5
IE024	South-East	105	CZ051	Liberecký	61,8
IE025	South-West	188	CZ052	Královehradecký	68,1
			CZ053	Pardubický	66,9
			CZ063	Vysočina	67,6
			CZ064	Jihomoravský	73,6
			CZ071	Olomoucký	59,3
			CZ072	Zlínský	65,5
			CZ080	Moravskoslezský	67,5

[51]

Rozdíly mezi irskými regiony jsou překvapivě významnější než mezi těmi českými. Opo-
meneme-li dominantní postavení Dublinu, jsou i tak zbylé čtyři regiony NUTS 3 spadající
do regionu NUTS 2 Southern and Eastern vyspělejší než všechny regiony v NUTS 2 Bor-
der, Midland and Western.

Další rozdíl mezi Irskem a ČR můžeme najít, také v důvodech vzniku regionálních disparit.
Zatímco v ČR jsou způsobeny zejména strukturálními změnami v ekonomice, tak v Irsku

byly zapříčiněny již zmíněným rozdílem v přítomnosti městských středisek, jež jsou centry služeb a hi-tech průmyslu a s tím souvisí diference v hustotě obyvatel. Zmíněná centra služeb a průmyslu na jihovýchodě Irska, totiž přitahují a absorbují pracovní sílu z ostatních regionů a především z těch venkovských na severozápadě. V ČR je výskyt rozdílů zřejmý na severovýchodě a severozápadě země, kde se dlouhodobě nedaří patřičně reagovat na strukturální změny a je zde nadále poměrně vysoká nezaměstnanost. V ČR se kromě toho ještě vyskytují problémy v oblasti životního prostředí v důsledku starých průmyslových zátěží. V případě Irska se podobný problém neobjevuje, neboť Irsko minula dřívější kontinentální vlna industrializace a v současnosti se soustředí především na tzv. čistý a hi-tech průmysl. Podobnost obou zemí je ale možné pozorovat v problémech příhraničních (pobřežních) oblastí. Dlouhodobě se potýkají zejména s úbytkem obyvatel a vysokou mírou nezaměstnanosti.

6.3 Komparace aktérů regionální politiky

Již v kapitole (4.7) bylo uvedeno, že v Irsku fungují v podstatě dvě skupiny aktérů regionální politiky. Jedna skupina je tvořena státní úrovní, kam můžeme zařadit vládu, parlament, ministerstva a státní agentury. Druhou skupinu pak tvoří regionální úroveň, kam patří místní a regionální orgány.

Specifikem Irska v rámci EU je to, že až do nedávna (1999) tvořilo Irsko jen jeden region NUTS 2. To mělo za následek, že irská regionální politika je již tradičně velmi centralizovaná. V současnosti již existují dva regiony NUTS 2 a jejich Regionální shromáždění již mají určitý vliv na rozvoj svých regionů, díky řízení a kontrole Regionálních operačních programů. Stále si však hlavní otěže irské regionální politiky drží státní úroveň a zejména pak ministerstva zmíněná v kapitole (4.7) s vůdčí rolí Ministerstva financí. Irské Regionální úřady, na úrovni NUTS 3, pak nemají vůbec žádné výkonné pravomoci a jejich hlavním posláním je podpora koordinace veřejných služeb a monitorování poskytování prostředků z evropských strukturálních fondů v regionech.

V ČR se struktura aktérů podobá té Irské. Patří mezi ně výkonné a zákonodárné složky státu, regionální rady, rozvojové agentury, orgány samospráv, řídicí a monitorovací orgány, komory a veřejné i soukromé instituce. V ČR lze za ústřední orgán, v oblasti implementace regionální politiky, považovat Ministerstvo pro místní rozvoj. Důležitou úlohu zastává také Ministerstvo financí, jež vykonává funkce v oblastech jako jsou dotace a jiné finanční

vztahy související s rozpočtem. Aktivity dotýkající se regionálního rozvoje mají ve své působnosti také další česká ministerstva.

Dle mého názoru je postavení orgánů státní úrovně v Irsku o poznání silnější než v ČR. Opačně je tomu pak na regionální úrovni, kde můžeme vidět velký rozdíl mezi oběma zeměmi. Vyplývá to z toho, že v ČR je úroveň NUTS 3 tvořena samosprávnými kraji (VÚSC), které si o určitých věcech mohou rozhodovat sami, zatímco v Irsku mají Regionální úřady jen koordinační a poradní funkci. Další rozdíl mezi ČR a Irskem lze nalézt v poměrně silné pozici irských rozvojových a jiných státních agentur. Ty se totiž významně podíleli jak na regionálním, tak i na celkovém hospodářském rozvoji Irska.

6.4 Komparace nástrojů regionální politiky

Pro komparaci nástrojů české a irské regionální politiky jsem využil širší pojetí nástrojů regionální politiky, které vymezuje sedm hlavních kategorií nástrojů, jež jsou používány na národní úrovni. [28]

Infrastrukturní pomoc

Jedná se o tradiční nástroj regionální politiky uplatňovaný ve všech členských státech EU. Zatímco v ČR je podporována zejména technická infrastruktura, v Irsku je doplněna i o podporu infrastruktury občanské. Důraz tak již od počátku nebyl kladen jen na infrastrukturu, ale také na rozvoj lidského kapitálu. Byly vytvářeny plány na podporu adaptace technické i sociální infrastruktury. Velký důraz je v dnešním Irsku kladen na vybavení území dopravní infrastrukturou (zejména pak v Dublinu) a také na infrastrukturu na ochranu životního prostředí, cestovního ruchu a kultury.

Finanční podněty

Finanční podněty jsou souhrnem nejdůležitějších nástrojů a jsou tvořeny různými regionálními pobídkovými stimuly. Jedná se především o nástroje regionální politiky v užším pojetí. Trendem je dlouhodobé snižování fiskálních typů podpory.

V ČR se podpory vztahující se k pracovní síle nepoužívají a v Irsku jen v omezené formě, existují zde příspěvky na mzdy zaměstnanců (v oblasti náhrady části vynaložených nákladů), ale používají se jen omezeně. V oblasti úvěrů je v ČR určité specifikum, neboť např. příspěvky na úhradu úroků, státní záruky za poskytnutý úvěr či poskytnutí zvýhodněného úvěru se těší dlouhodobé oblibě a je jich využíváno především na podporu malého a střed-

ního podnikání. Nástroje tohoto typu již v Irsku, podobně jako v ostatních členských státech, nejsou nosným elementem, neboť se zde ve větší míře využívají nejrůznější formy dotací, grantů, pobídek a finančních transferů, kterých je sice v ČR také využíváno, avšak v podstatně menší míře než v Irsku.

Restriktivní prostředky, Decentralizace vládních úřadů a Regionální alokace veřejných investic a vládních zakázek

V ČR ani v Irsku se tyto nástroje neaplikují. Irsko je silně centralizovanou zemí. Zadávání veřejných zakázek navíc nesmí být podmiňováno hlediskem regionálního rozvoje, neboť odporuje volné konkurenci a společnému trhu.

Rozvojové agentury

Tyto instituce (tzv. měkká infrastruktura) nabývají stále většího významu a svoji činnost orientují převážně na podporu podnikatelských subjektů. Jejich významnost je ceněna také v ČR, kde se projevují jako efektivní nástroj institucionální podpory regionálního rozvoje. Působí jak na úrovni státu, tak i na úrovni krajů, kde se starají o ekonomický rozvoj podporou využívání zahraniční i národní pomoci. Mají také významný vliv na spolupráci soukromého a veřejného sektoru. Dá se říct, že význam rozvojových agentur je ještě větší v Irsku, kde tyto instituce mají dlouholetou tradici a velké zkušenosti. Podobně jako v ČR má jejich působnost široký záběr a souvisí se zabezpečováním moderních a efektivních druhů podpory podnikatelských aktivit v regionech jako např. poradenská činnost, zajišťování informací, transfer nových technologií, zajišťování přílivu zahraničních investorů apod. Ty nejvýznamnější agentury jsou zmíněny v kapitole (5.1.2).

Makropolitické nástroje

Většina těchto nástrojů není považována za nástroje regionální politiky. Mezi regionální nástroje lze zařadit regionálně rozlišený systém daňových subvencí, regionální transfery příjmů nebo vládní preferenční systémy kontraktů pro regiony. V ČR se tyto nástroje neuplatňují. Naopak v Irsku byly tyto nástroje dříve využívány v oblastech Gaeltacht a Shannon Development. V dnešní době je stále využíván systém daňových subvencí například ve filmovém průmyslu a v oblastech vědy a výzkumu, i když již nejsou regionálně diferencovány (platí plošně), mají také určitý dopad na rozvoj regionů.

Do těchto nástrojů by bylo možné v Irsku zařadit také daňová zvýhodnění (10% daň z příjmů právnických osob), která až do loňského roku byla odvětvově orientována. I když je

tato daň již poskytována plošně pro všechny právnické osoby (12,5 %), tak vzhledem k její atraktivitě pro potenciální zahraniční investory lze předpokládat, že bude mít významný dopad na další rozvoj irských regionů.

6.5 Komparace cílů a financování

Tato kapitola se zabývá srovnáním irské a české strukturální politiky a je rozdělena na dvě části. První obsahuje strukturální politiku v období 2000 - 2006. V případě ČR 2004 - 2006 a pak současné programovací období 2007 - 2013. Před tím se ještě ve zkratce zmíním o předchozím období.

Česká republika započala s využíváním finančních prostředků z EU již v rámci přípravných programů na možnosti využití Strukturálních fondů. Jednalo se o tři programy: PHARE, SAPPARD a ISPA. V podstatě první formou finanční pomoci poskytnuté EU na regionální rozvoj byl Program Phare. Měl dvě složky Národní programy na podporu regionálního rozvoje a Program přeshraniční spolupráce. Zdroje z Národního programu na podporu regionálního rozvoje byly určeny pro oblasti infrastruktury, evropské integrace, rozvoje lidských zdrojů a pro podporu malého a středního podnikání. Celková alokovaná částka na tento program pro období 1995 - 1999 činila 367,45 mil. ECU. Nejvíce prostředků bylo vydáno na podporu malého a středního podnikání. Dotace na technickou infrastrukturu také významně přispěly ke zdokonalení tíživé situace řady měst a obcí. Výdaje na lidské zdroje pak umožnily zakládání prvních odborných institucí pro řízení rozvoje území. Přeshraniční spolupráce se zaměřovala na kooperaci s Polskem, Slovenskem, Německem a Rakouskem. Celkově na tuto spolupráci bylo uvolněno mezi lety 1995 - 1999 1,2 mld. ECU. [28]

Ve shodném období (1994 - 1999), již Irsko čerpalo finanční prostředky ze Strukturálních fondů, kde bylo celé území zahrnuto pod Cíl 1. Program v rámci Cíle 1 zahrnoval celkem 9 operačních programů, jejichž celková investice činila téměř 8,7 miliardy liber (11 mld. EUR), z čehož EU přispěla více než 4,6 mld. IRL (5.8 mld. EUR). Od roku 1995 Irsko také využívalo podporu v rámci třech Iniciativ Společenství, kterými byly ADAPT, EMPLOYMENT a URBAN. [29]

6.5.1 Komparace období 2000 - 2006, resp. 2004 - 2006

Budeme-li porovnávat období let 2000 - 2006, můžeme jej u ČR rozdělit do dvou fází. Do roku 2004 dočerpávala prostředky z předvstupních nástrojů a po vstupu do EU dne 1. kvě-

na 2004 začala ČR využívat programy financované ze Strukturálních fondů. A poněvadž se ČR stala členem EU až v roce 2004, bylo její plánovací období kráceno a vztahovalo se pouze na roky 2004 - 2006.

Předvstupní program Phare se v letech 2000 - 2003 orientoval na programy typu strukturálních fondů, kde v ČR byly určeny Strukturálně postižené oblasti (Severozápad), Zaostávající venkovské oblasti (Jeseník, Bruntál, Šumperk) a Oblast s růstovým potenciálem (okresy Olomouc, Prostějov, Přerov). Podpora na tyto projekty činily 316 mil. EUR. ČR využívala rovněž podporu z programu SAPPARD, jenž byl určen k podpoře zemědělství a rozvoje venkova. Od roku 2000 až do konce období v roce 2006 mohla ČR z tohoto programu každoročně čerpat až 22,063 mil. EUR. K prioritám patřilo zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelný rozvoj venkovských oblastí a technická pomoc. Další předvstupní pomoc byla realizována z programu ISPA, který se orientoval na podporu dopravy a životního prostředí. [28]

Do Irska v období 2000 - 2006 směřovala pomoc ve výši 3,8 mld. EUR ze Strukturálních a Kohezního fondu. V Irsku bylo v tomto období uskutečněno celkem 7 Operačních programů (3 sektorové, 2 regionální, program PEACE a jeden program pro administraci NDP) pro regiony spadající pod Cíl 1. Pod tento cíl spadalo celé území Irska, přičemž region Southern and Eastern (S&E) byl oprávněn k čerpání v rámci tzv. „phasing-out (přechodného režimu)“ pod Cílem 1 jen do roku 2005. Veškerá podpora z evropských fondů (3,8 mld. EUR) byla v Irsku určena pro Cíl 1, přičemž se týkala celého Irska. Novou oblastí, která byla finančně podpořena ze Strukturálních fondů, byl mírový program (PEACE II). Irsko dostalo v období 2000 - 2004 z ERDF dodatečných 106 mil. EUR na tento program. Jelikož ČR vstoupila do EU až 1. května 2004 bylo její programové období kráceno a vztahovalo se jen na roky 2004 - 2006. V období 2004 - 2006 bylo v ČR v rámci Cílů 1, 2 a 3 politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU realizováno celkem 16 programů podporovaných z fondů EU, při souhrnné alokaci přibližně 80 mld. Kč (cca 2,63 mld. EUR).

V ČR se operační programy spadající pod Cíl 1 týkaly, až na Prahu, všech českých regionů. Žilo v nich 88,5 % obyvatel a cíl pokrýval 99,3 % území ČR. Souhrnná částka určená pro tento cíl činila 1,45 mld. EUR. V rámci Cíle 1 ČR realizovala celkem pět operačních programů (4 sektorové a jeden regionální): OP Infrastruktura, OP Průmysl a podnikání, OP Rozvoj lidských zdrojů, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a Společný

regionální operační program (SROP). Nejvíce finančních prostředků směřovalo do SROP²⁸ v celkové výši 454,3 mil. EUR. [70]

Region Praha spadal a využíval prostředky jen z Cílů 2 a 3. V rámci Cíle 2 fungoval jen jeden regionální program (Praha) a byl orientován na Revitalizaci a rozvoj městského prostředí, Vytváření podmínek budoucí prosperity vybraného území a Technickou pomoc. Celkově na tento program bylo vynaloženo 71,3 mil. EUR. Analogicky také Cíl 3 byl jen pro Prahu a podporoval rozvoj lidských zdrojů, přičemž na něj bylo použito 58,79 mil. EUR.

Kromě Cíle 1 získalo Irsko v programovacím období 2000 - 2006 v rámci Iniciativy společenství podporu ve výši 176 mil. EUR. Účastnilo se všech čtyř Iniciativ, kterými byly INTERREG, LEADER+, EQUAL a URBAN. Nejvíce prostředků, celkem 89,3 mil. EUR, bylo použito na iniciativu INTERREG. I v ČR se realizovaly Iniciativy společenství, konkrétně INTERREG a EQUAL. Podobně jako v Irsku připadlo nejvíce prostředků na iniciativu INTERREG 68,7 mil. EUR. [70]

Srovnáme-li Cíl 1 v Irsku a ČR můžeme pozorovat, že právě na tento cíl se v období 2000 - 2006 soustředila největší podpora obou zemí. U obou zemí se dotýkal celého území, s výjimkou Prahy. Při srovnání Cílů 2 a 3 nalezneme rozdíly mezi ČR a Irskem. Irsko se totiž tyto cíle vůbec netýkali, zatímco v ČR byly oba určeny pro území Prahy, kde bydlí cca 11,5 % obyvatel země. Další rozdíl pak lze spatřit ve výši celkové finanční podpory. Z výše popsaných důvodů nelze srovnat absolutní částky, ale pokud se podíváme na průměrované roční sumy, zjistíme, že ČR obdržela téměř 1 mld. EUR za rok, zatímco Irsko jen cca 0,5 mld. EUR. V průměrném ročním vyjádření tak ČR v tomto období obdržela z evropských fondů dvojnásobek toho, co obdrželo Irsko.

6.5.2 Komparace období 2007 - 2013

Současné programovací období je v rámci EU charakterizováno množstvím změn. Hlavní změnou je, že regionální politika sleduje tři cíle, k jejichž uskutečnění se používají tři fon-

²⁸ Komplementární program operačních programů jednotlivých sektorů a spolu s Kohezním fondem zesiluje jejich dopady na regiony a zaměřuje se na společné rozvojové potřeby regionů.

dy. Změny se pochopitelně dotýkají i obou sledovaných zemí jak Irsko, tak i ČR. Pro Irsko je v tomto období z prostředků evropských fondů určena finanční podpora ve výši pouhých 900 mil. EUR, zatímco pro Českou republiku přibližně 26,69 mld. EUR.

V ČR je pro Cíl Konvergence přijato 8 tematických operačních programů (OP Doprava, OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Vzdělání pro konkurenceschopnost, OP Životní prostředí, OP Podnikání a inovace, OP Výzkum a vývoj pro inovace, OP Technická pomoc a Integrovaný operační program), na jejichž realizaci je plánováno 21,23 mld. EUR a 7 regionálních operačních programů s rozpočtem 4,66 mld. EUR, které se realizují ve všech regionech soudržnosti vyjma Prahy. [70]

Na Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je v ČR určeno 0,42 mld. EUR. Vztahuje se pouze na hlavní město Praha a v jeho rámci jsou vypracovány dva operační programy: OP Praha Konkurenceschopnost a OP Praha Adaptibilita. [70]

Kromě změny v objemu finanční podpory, dochází v případě Irsko taktéž ke změně, která se týká zařazení jeho dvou regionů NUTS 2 (BMW a S&E) do nově stanovených cílů. Oba irské regiony NUTS 2, přestože jsou v různých fázích vývoje, totiž již nesplňují podmínky pro čerpání z cíle Konvergence (Cíl 1). Na tomto stavu mělo, mimo předešlého ekonomického úspěchu Irsko, podíl také dvojí rozšíření EU východním směrem. V rámci stávajícího programového období strukturálních fondů tak jsou oba irské regiony klasifikovány jako regiony „*Konkurenceschopnosti a zaměstnanosti*“, přičemž region BMW je oprávněn k vyšším finančním podporám, neboť je oblastí „*phasing-in*“. V rámci tohoto cíle Irsko zpracovalo tři operační programy. Dva Regionální OP (jeden pro oblast South and East a jeden pro oblast Border-Midlands-West) a jeden OP Rozvoj lidských zdrojů. Pro tento cíl je k dispozici 750,7 mil. EUR a je podporován jak z ERDF, tak i z ESF. Využití prostředků poskytovaných z ERDF zohledňuje především hospodářský potenciál jednotlivých oblastí. Podpora z ESF je pak určena pro celou zemi a sleduje potřeby irského trhu práce. [73]

Irsko v současném období využívá také podporu z Cíle Evropská územní spolupráce (Cíl 3), pro který je určeno přibližně 150 mil. EUR z fondu ERDF. Tento cíl se soustředí na podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce. Irsko podporuje celkem šest programů, tři na úrovni přeshraniční spolupráce a tři na nadnárodní úrovni tohoto cíle. V ČR na cíl Evropská územní spolupráce připadá 0,39 mld. EUR a podporu je možné čerpat v rámci devíti operačních programů. [70]

Při porovnávání Cíle Konvergence vidíme, že pro ČR se finanční podpora výrazně zvýšila a že hlavní část prostředků ČR je čerpána a programována právě v rámci tohoto cíle. To je způsobeno i tím, že je již plánována na úplné programovací období. Naopak v případě Irsku již prostředky z Cíle Konvergence nejsou čerpány, neboť irské regiony již nesplňují podmínky tohoto cíle.

Další rozdíl mezi oběma zeměmi lze spatřit ve srovnání Cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Pro Irsko je největší část finančních prostředků ze strukturálních fondů EU čerpána a programována pod tímto cílem a týká se celého území. V ČR se tento cíl týká pouze Prahy.

Díky tomu, že ČR spadá pod Cíl Konvergence, kam pochopitelně směřuje nejvíce peněžní pomoci, je úhrnná suma určená na regionální politiku v současném období mnohem větší, než tomu je v Irsku. Naopak celé Irsko je začleněno do Cíle Konkurenceschopnost a zaměstnanost a proto v jeho rámci získá cca o polovinu větší finanční příspěvek od EU než ČR. Obě země se také účastní Cíle Evropská územní spolupráce.

V kontextu komparace celkové vyjednané finanční podpory z fondů EU, je patrné, že Irsko v současném programovacím období obdrží jen zlomek částky, kterou získá ČR. Do České republiky bude totiž téci přibližně třicetinasobek toho, co bude proudit do Irsku. Průměrně tak každý rok současného programovacího období ČR získá 3,8 mld. EUR z fondů EU, zatímco Irsko pouhých 128,5 mil. EUR. V přepočtu na 1 obyvatele tak ČR obdrží za toto sedmileté programové období přibližně 2 543 EUR. K zajímavému zjištění dojdeme, porovnáme-li tuto částku s tím, co Irsko získalo, v přepočtu na osobu, ve svém nejúspěšnějším programovacím období 1989 - 1993 (2 708 IRL = cca 3 736 ECU) z hlediska čerpání pomoci z fondů EU. Zjistíme, že česká suma je přibližně o 1 200 EUR na obyvatele nižší.

6.6 Využití Irských zkušeností pro Českou regionální politiku

V novodobé evropské historii se vyskytuje jen jeden stát, který by byl schopen tak razantně vejít do dějin moderní ekonomie a zapsat se zlatým písmem do ekonomických učebnic a stát se příkladem (či trnem v oku) ostatním státům Evropské unie. Vzhledem k tomu, že se Irsko stalo členem EU (dříve EHS a ES) již před více než třiceti lety, získalo za tuto dlouhou dobu mnoho zkušeností jak s regionální politikou Unie, tak i s jejím fungováním. Irsko tyto nabyté zkušenosti zcela jistě zúročilo ve svůj prospěch.

Irská ekonomika v posledních několika letech, ještě před příchodem celosvětové hospodářské krize, fungovala až neuvěřitelně dobře. Reálný průměrný roční růst HDP již od počátku 90. let 20. století přesahoval průměrný růst v EU. Irsko se stalo pravděpodobně nejúspěšnějším případem v procesu evropské integrace a ve využívání Strukturální fondů a Kohezního fondu EU. Proto také přitahuje pozornost řady uznávaných odborníků i laické veřejnosti. Z toho důvodu se logicky nabízí pohled na možné využití irských zkušeností v podmínkách České republiky. Dále se tedy pokusím formulovat některé Irskem osvědčené postupy, které vedly k jeho ojedinělému úspěchu a mohly by být využity i v ČR.

Mezi hlavní příčiny irského úspěchu lze považovat efektivní využití příjmů ze strukturálních fondů EU v určených prioritních sektorech, jež odrážely zejména neutěšený stav infrastruktury, nízkou konkurenceschopnost produktivního sektoru a vysokou míru nezaměstnanosti.

Irsko totiž již od počátku svého členství v EU pochopilo, že chce-li tak malá země konkurovat ostatním, musí k tomu disponovat nějakou komparativní výhodou, kterou se měla stát flexibilní, vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla. Důraz na vzdělání a vzdělanou pracovní sílu a zejména pak vysokoškolské vzdělávání v moderních technicko-vědních směrech se v průběhu let ukázal jako klíčový. V dnešní době informační společnosti je totiž kvalifikovaná pracovní síla absolutní nezbytností. Ve větší podpoře vědy a výzkumu moderních odvětví bych tedy viděl jednu z možností využití irských zkušeností. Porovnáme-li podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v ČR s ostatními zeměmi, zejména pak s těmi na západ od českých hranic, zjistíme, že je u nás podíl těchto osob výrazně nižší. Navíc jsou v českém vysokém školství nedostatečně zastoupeny moderní technické směry, což se pak negativně projevuje např. při rozhodování potenciálních zahraničních investorů v těchto odvětvích o (ne)lokalizaci jejich podniků do ČR.

Neméně významný vliv na irský hospodářský zázrak měly také přímé zahraniční investice, v jejichž přílivu bylo Irsko nadmíru úspěšné. Na tomto úspěchu se podepsala zejména proinvestiční daňová politika irských vlád. Irsku se v průběhu 80. let, i přes poměrně vysokou míru zdanění (45 % z příjmu PO v roce 1980), nedařilo bojovat s rostoucími schodky rozpočtu a stále větším zadlužováním země. Na konci 80. let se tak irská vláda rozhodla, v té době, k revolučnímu kroku a snížila daň z příjmu právnických osob až na úroveň 10 % v podporovaných odvětvích. Od této doby začaly do Irska proudit ohromné zahraniční investice, schodky rozpočtu byly přebytkové a míra zadlužení klesla až na 33 % HDP, zatím-

co v roce 1987 to bylo cca 125 %. Většina investic se koncentrovala do moderních odvětví jako jsou informační technologie, elektronický, farmaceutický a chemický průmysl a pocházela z USA. Na irském vzoru tak lze pozorovat, že i s nízkým daňovým zatížením je možné dosahovat vyrovnaných či přebytkových rozpočtů. V této souvislosti si neodpustím poznámku k současnému trendu v zadlužování ČR, kdy tak trochu opakujeme chyby Irska v období do roku 1987, kdy i přes poměrně vysoké daně nejsme schopni snižovat zadlužení země. Jsem toho názoru, že opatření v podobě snížení daně z příjmu právnických osob, by mohlo vést k podobnému dopadu na českou ekonomiku jako tomu bylo v případě Irska. Je přitom jedno, zda by se jednalo o plošné snížení daně ze zisku nebo jen v podporovaných odvětvích (ICT, chemický, farmaceutický, elektrotechnický průmysl a navazující a finanční služby). Jistě by došlo k přilákání investorů a následnému oživení podnikatelského sektoru. V ČR tomu však brání neochota či neschopnost politických představitelů se na čemkoliv dohodnout. [28] [77]

Zmíněný příliv zahraničních investic by však nebyl možný bez kvalitní infrastruktury. Z toho důvodu, také již od vstupu Irska do EU proudily nemalé finanční prostředky (státní i evropské) do rozvoje infrastruktury, zejména té dopravní. Toto si samozřejmě uvědomovaly i všechny dosavadní české vlády. V ČR bylo vypracováno několik projektů souvisejících s rozvojem dopravní infrastruktury, českým problémem či specifickým však je to, že dochází ke značnému předražování těchto projektů a následně pak k nedostatku finančních prostředků na jejich realizaci. [28]

Další inspiraci z irských zkušeností lze nalézt např. ve vytváření a zpřístupňování zvláštních hospodářských zón, kdy potenciálním investorům jsou v průmyslových parcích k dispozici připravené továrny a kancelářské budovy. K tomu je těmto potenciálním investorům nabídnuta bezplatná pomoc a poradenství při jednání s finančními institucemi, pomoc při výběru, přijímání a školení zaměstnanců a právní poradenství. V ČR by k tomu bylo možné využít zejména bývalých průmyslových zón.

ZÁVĚR

V novodobých evropských dějinách nenalezneme jiný stát, než v této práci zkoumané Irsko, který by zanechal tak významnou stopu v ekonomických poučkách a stal se vzorem pro další státy EU či trnem v oku pro jiné. Irsko za dobu svého více než třicetiletého členství v EU získalo mnoho zkušeností jak s regionální politikou EU, tak i s fungováním Unie samotné. Irsko tyto nabyté zkušenosti zcela jistě zúročilo ve svůj prospěch.

V Irsku je regionální politika od počátku úzce provázána s celostátní hospodářskou politikou a je zásadním předpokladem k vyváženému a udržitelnému regionálnímu rozvoji. Než se Irsko stalo členem Evropské unie, muselo se s regionálními problémy vyrovnávat samo. K tomu v 50. letech 20. stol. vytvořilo státní agenturu na podporu průmyslu (IDA) a přijalo zákon o tzv. „Nerozvinutých oblastech“, na jehož základě byly poskytovány granty a pobídky na zvýšení zaměstnanosti v průmyslu na západě Irska. Toto byly po dlouhou dobu hlavní nástroje irské regionální politiky.

Irsko bylo před vstupem do EU státem, který se výrazně lišil od jiných západoevropských států. Irsko bylo velmi konzervativní a nábožensky orientovanou zemí s převahou venkovského obyvatelstva. Patřilo k nejchudším zemím v Evropě s ekonomikou vysoce závislou na zemědělství a hospodářství bylo navíc silně svázáno s Velkou Británií. Irské hospodářství prošlo po vstupu do EU (1973) významnou přeměnou, způsobenou zejména odstraněním překážek v zahraničním obchodě a bezprostředním čerpáním transferů z rozpočtu EU. Začátek 70. let se nesl ve znamení ekonomické prosperity, avšak příchod celoevropské recese v roce 1974 se dotknul také Irska. Ke změně došlo až s přijetím Jednotného evropského aktu. Jednotný vnitřní trh můžeme považovat za jeden z nejdůležitějších faktorů ve vývoji irské ekonomiky. Přinesl totiž hlubší integraci a zatraktivnění země pro zahraniční investory. Irský příklad také naznačuje, jaký význam na hospodářský rozvoj země má konsolidace veřejných rozpočtů. K nastartování ekonomického růstu totiž došlo až po provedení zmíněné konsolidace státních financí v letech 1986 - 1987. V r. 1988 pak byla provedena také významná reforma regionální politiky EU související s navýšením objemu financí a zavedením programování.

Devadesátá léta 20. stol. lze nazvat nejpříznivějším obdobím v historii Irska. Hospodářství rostlo nejrychleji v Evropě a díky tomu si Irsko vysloužilo označení „Keltský tygr“. Od roku 1990 do roku 1998 ekonomika vzrostla o rekordních 70 % a ukazatel HDP na osobu

se zvýšil z původních 64,2 % v roce 1973 až na 106,2 % na konci roku 1998, a to vše při současném zachování nízké úrovně inflace a snižování nezaměstnanosti.

V současnosti patří Irsko mezi země s nejvyšším HDP na osobu v EU. Dosažení takového růstu lze přiřknout působení několika významných faktorů současně. Mezi ně patřilo efektivní využití strukturálních fondů, vládní politika orientovaná na přilákání investorů v oblastech moderního průmyslu a služeb, rostoucí počet vysokoškolsky vzdělaných a kvalifikovaných pracovních sil, sociální dohoda omezující růst mezd, rozsáhlý export moderních technologií a také silný růst domácí poptávky.

Od svého vstupu až do současnosti se Irsko podílelo na všech dosavadních programovacích obdobích Evropské unie. Ve všech bylo velmi úspěšné, neboť irské vlády i společnost pochopily důležitost účinného čerpání pomoci z evropských fondů a regionální politika Irska se tak ztotožňovala s tou unijní. V současné době probíhá programovací období 2007 - 2013, ve kterém Irsko dostává z evropských fondů jen zlomek toho, co obdrželo v minulých programových obdobích.

Česká republika by se mohla nechat Irskem inspirovat například ve větší podpoře vědy a výzkumu či vysokoškolské vzdělanosti v moderních odvětvích, dále snížením daně z příjmu právnických osob a s ní souvisejícím přilákáním investorů, zlepšováním infrastrukturní vybavenosti, taktéž zpřístupňováním průmyslových zón a pomocí se zasedlením potenciálních investorům v těchto zónách.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace

- [1] BIČÍK, Ivan, et al. *Hospodářský zeměpis : Globální geografické aspekty světového hospodářství*. 1. vyd. Praha : Česká geografická společnost, 2003. 96 s. ISBN 70611.
- [2] ĎURIŠ, Michal. *Regionální politika Rakouska*. Zlín, 2008. 90 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati, FAME.
- [3] FRANK, Jan. *Irsko*. 1.vyd. Praha: Libri, 2006. 138s. Stručná historie státu; sv. 36. ISBN 80-7277-294-5.
- [4] GOODALL, B. *Dictionary of human geography*. London : Penguin Books, 1987. 512 s. ISBN 0-14-051095-8.
- [5] *Ireland: Community support framework 1994-99*. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1994. 87 s. ISBN 92-826-8330-3.
- [6] *Ireland: National Development Plan 2007-2013*. Dublin : Stationery Office, 2007. 68 s.
- [7] JÁČ, I. *Hospodářská geografie EU*. 8. vyd. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-316-3.
- [8] JANEČEK, Michal. *Analýza regionální politiky a jejích nástrojů v Německu*. Zlín, 2008. 140 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati, FAME.
- [9] KALIVODA, Lukáš. *Politický a ekonomický vývoj Irské republiky ve 20. století – Irský hospodářský zázrak*. Brno, 2007. 83 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita Brno, FF.
- [10] Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. rozš. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
- [11] KÖNIG, Petr, et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 374 s. ISBN 80-7179-846-0.
- [12] KYNCLOVÁ, Petra. *Regionální politika Velké Británie*. Pardubice, 2007. 64 s. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, FES.

- [13] LICHFIELD, N. *Report and advisory outline plan for the Limerick region*. Dublin: The Stationery Office, 1966.
- [14] MAIER, G., TÖDTLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2 : regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava : ELITA, 1998. ISBN 80-8044-049-2.
- [15] MATES, P., WOKOUN, R. a kol. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vyd. Praha : Prospektrum, 2001. 200 s. ISBN 80-7175-100-6.
- [16] MATES, P., WOKOUN, R. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha: Linde Praha. 2006. 352 s. ISBN 80-7201-608-3.
- [17] MÜLLER, Bernd. *Irsko : Cestovní průvodce Polyglott*. Praha : GeoMedia, 1996. 96 s. ISBN 3-493-62788-2.
- [18] *National Development Plan / Community Support Framework 2000-2006: Review*. Dublin : NDP/CSF Information Office, 2006. 36 s. ISBN 0-7557-7492-2.
- [19] National Economical and Social Council. *Regional Policy in Ireland : A Review*. Dublin : The Stationery Office, 1975. 65 s.
- [20] *OECD Economic Surveys: Ireland 2009*. Paris : OECD Publishing, 2009. ISBN 978-92-64-05453-0.
- [21] PERGLER, Jan. *Irsko : průvodce na cesty*. Praha : Freytag & Berndt, 2005. 192 s. ISBN 80-7316-201-6 (brož.).
- [22] SEDLÁŘOVÁ, Magdalena. *Irsko a Evropská Unie 1973-2003*. Brno, 2006. 74 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita Brno, FF.
- [23] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [24] STRAKOVÁ, Jitka. *Regionální politika České republiky*. Zlín, 2009. 71 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, FAME.
- [25] Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 3. prosince 1997, částka 114.
- [26] VANHOVE, Norbert. *Regional Policy: A European Approach*. 3rd Rev. ed. Ashgate, 1999. 639 s. ISBN 1840149949.

- [27] WOKOUN, R. *Strukturální fondy a obce I.* 1. vyd. Praha : Aspi, 2006. 146 s. ISBN 80-7357-138-2.
- [28] WOKOUN, René. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie.* Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. 326 s. ISBN 80-245-0517-7.
- [29] WOKOUN, R., LUKÁŠ, Z., KOUŘILOVÁ, J. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie.* Vyd. 1. Praha : IFEC, 2002. 165 s. ISBN 80-86412-18-0.
- [30] WOKOUN, René, et al. *Ekonomika v prostoru : svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR.* 1. vyd. Praha : Linde, 2008. 192 s. ISBN 978-80-7201-698-3.
- [31] WRIGHT, M. *The Dublin Region : Advisory regional plan and final report.* Dublin : The Stationery Office, 1967.

Elektronické zdroje

- [32] *BusinessInfo.cz : oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 01.04.2010 [cit. 2010-04-19]. Souhrnná teritoriální informace Irsko. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/irsko/1000785/>>.
- [33] *BusinessInfo.cz : oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 17.10.2009 [cit. 2010-04-19]. Agenda 2000. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/a/agenda-2000/1000693/5176/>>.
- [34] *Central Intelligence Agency* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. CIA - The World Factbook - Ireland. Dostupné z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ei.html>>.
- [35] *Cestovatelské promítání* [online]. c2006-09 [cit. 2010-04-18]. Irsko - informace o zemi. Dostupné z WWW: <<http://irsko-info.promitani.cz/>>.
- [36] *CSO - Central Statistics Office* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.cso.ie/>>.
- [37] *Country Reports* [online]. ©1997-2010 [cit. 2010-04-22]. Ireland Country Information. Dostupné z WWW: <<http://www.countryreports.org/Ireland.aspx>>.

- [38] ČÁSTEK, Michal. *Portál sdružení EUROPEUM* [online]. 9.6.2000 [cit. 2010-04-19]. Irsko - chloubka Evropské unie Zkušenosti Irska s regionální a strukturální politikou EU. Dostupné z WWW: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=233>.
- [39] Department of Finance. *National Strategic Reference Framework 2007-13 for Ireland* [online]. Dublin : Stationery Office, 2007 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.eustructuralfunds.ie/Documents%5CNationalStrategicReferenceFramework200713.pdf>>.
- [40] *Department of Foreign Affairs* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Ireland in brief. Dostupné z WWW: <<http://www.dfa.ie/home/index.aspx?id=383>>.
- [41] DIMIREVA, Ina. *EU business News - EUbusiness.com* [online]. 30 October 2009 [cit. 2010-04-21]. Ireland Investment Climate 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.eubusiness.com/europe/ireland/invest>>.
- [42] *Elections Ireland* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <www.electionsireland.org>.
- [43] ERBENOVÁ, Michaele. *Irsko : Irský ekonomický zázrak- poučení pro jiné* [online]. 1998 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.lipa.cz/temata.htm>>.
- [44] *EU Structural Funds in Ireland* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.eustructuralfunds.ie/Home.aspx>>.
- [45] *Europa : Portál Evropské unie* [online]. 14.12.2007 [cit. 2010-04-21]. Plnou parou vpřed – programy soudržnosti na období 2007–2013 pro irské regiony. Dostupné z WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1926&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=fr>>.
- [46] *European Commission* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. The European Social Fund in Ireland, 2007-2013. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/employment_social/esf/members/ie_en.htm>.

- [47] *Európska únia* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Agenda 2000. Dostupné z WWW: <http://www.europskaunia.sk/agenda_2000>.
- [48] *Euroskop.cz : Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Strukturální fondy. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8639/sekce/evropsky-fond-pro-regionalni-rozvoj-a-evropsky-socialni-fond/>>.
- [49] *Euroskop.cz : Věcně o Evropě* [online]. c2005-10 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/>>.
- [50] *Eurostat* [online]. 18.04.2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>>.
- [51] *Inštitút zamestnanosti* [online]. c2004-10 [cit. 2010-04-21]. GDP per capita in PPS of EU average NUTS 3 - year 2007. Dostupné z WWW: <<http://www.iz.sk/en/projects/EU-indicators/gdp-per-capita-in-pps-of-eu-average-nuts-3>>.
- [52] *Ireland* [online]. c2005 [cit. 2010-04-19]. Geography of Ireland. Dostupné z WWW: <<http://www.ireland-information.com/reference/geog.html>>.
- [53] *Irishconstruction.com : Interactive Busines Information - Interviews - Intelligence* [online]. c2010 [cit. 2010-04-19]. Irishconstruction.com. Dostupné z WWW: <<http://www.irishconstruction.com/>>.
- [54] *Irsko Aktuálně : Největší české stránky o Irsku* [online]. c2000-2010 [cit. 2010-04-18]. Irsko Aktuálně. Dostupné z WWW: <<http://www.irsko-aktualne.cz/>>.
- [55] Kolektiv autorů. *Evropa – část 3. Západoevropské země : Studijní podpory pro studenty kombinovaného studia obor VSRR* [online]. Zlín, 2005 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <http://web.fame.utb.cz/?id=0_2_6_12&iid=0 =cs&type=0>.
- [56] LYNCH, S., SLATTERY, L. ESRI predicts no significant recovery in economy before 2011. *The Irish Times* [online]. September 2009 [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.irishtimes.com/newspaper/frontpage/2009/0930/1224255525566.html>>.

- [57] *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Irsko. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/irsko/index.html>.
- [58] *Monopoly Lexicon* [online]. 2005 [cit. 2010-04-22]. Ireland . Dostupné z WWW: <<http://www.muurkrant.nl/monopoly/ireland.htm>>.
- [59] MULLALLY, Gerald. *The Interdisciplinary Center for Comparative Research in the Social Sciences* [online]. c1995-2010 [cit. 2010-04-21]. National Report On Regional Sustainable Development: Ireland. Dostupné z WWW: <<http://www.iccr-international.org/regionet/docs/nr-ireland.pdf>>.
- [60] *Property Week.com* [online]. 05.02.10 [cit. 2010-04-19]. Irish construction 'set for 40,000 job losses'. Dostupné z WWW: <<http://www.propertyweek.com/story.asp?storyCode=3157630>>.
- [61] *Regional Policy Inforegio* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Ireland - Eire: Regional Development Programmes 2007-2013. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/search.cfm?gv_pay=IE&gv_reg=ALL&gv_obj=ALL&gv_the=ALL&LAN=EN&gv_per=2>.
- [62] *Regional Policy Inforegio* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Od A do Z. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/glossary/regional_competitiveness_and_employment_objective_cs.htm>.
- [63] *Regionální a strukturální politika Evropské unie* [online]. [cit. 2007-02-14]. Dostupný WWW: <<http://www.euroskop.cz/40542/110834/clanek/regionalni-a-strukturalni-politika-evropske-unie/uvod/>>.
- [64] *Regionální politika - Inforegio* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Hlavní cíle. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/object/index_cs.htm>.
- [65] *RISY.cz : Portál regionálních informačních servisů* [online]. c2005-2008 [cit. 2010-04-19]. Administrativní členění NUTS - Irsko. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/index.php?pid=226&kraj=-1&state=IE>>.

- [66] *RUSE : Redirecting Urban areas development towards Sustainable energy* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Stručná historie. Dostupné z WWW: <<http://www.ruse-europe.org/spip.php?rubrique165>>.
- [67] *Souhrnná výzkumná zpráva Řízení regionální a místní správy* [online]. [cit. 2009-03-04]. Dostupná z WWW: <http://homel.vsb.cz/~tvr12/PUBLIKACE/2006/2006_Rizeni_regionalni_a_mistni_spravy.pdf>.
- [68] STONE, James. *Regional Policy in Ireland*. [s.l.] : [s.n.], 2002. 14s. Dostupný z WWW: <http://www.midlands.ie/Files/Midland%20Regional%20Authority/Policy%20Submissions/Regional_Policy_in_Ireland.pdf>.
- [69] *Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013* [online]. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, květen 2006 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepcie-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>.
- [70] *Strukturální fondy EU : Fondy Evropské Unie* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz>>.
- [71] *The European Social Fund : In Ireland 2007-2013* [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Human Capital Investment Operational Programme 2007-2013. Dostupné z WWW: <<http://www.esf.ie/en/hci-overview.aspx>>.
- [72] *Topregion.cz : Inspirace pro řízení rozvoje lidí v krajích* [online]. 19.6.2009 [cit. 2010-04-21]. Seriál příkladů dobré praxe - IRSKO. Dostupné z WWW: <<http://topregion.cz/index.jsp;jsessionid=5B433573F965B0347F5CE447180BC46E?articleId=46405>>.
- [73] *Welcome to the Irish Region's Office Website* [online]. 20010 [cit. 2010-04-19]. The Irish Region's Office. Dostupné z WWW: <<http://www.iro.ie/index.shtml>>.
- [74] *Www.gov.ie : information on the Irish State* [online]. c2010 [cit. 2010-04-19]. Government of Ireland. Dostupné z WWW: <<http://www.gov.ie/en/>>.

- [75] *Www.Worldwide-Tax .com : The Complete Worldwide Tax & Finance Site* [online]. 2010 [cit. 2010-04-21]. Ireland foreign Investments incentives. Dostupné z WWW: <http://www.worldwide-tax.com/ireland/ire_invest.asp>.
- [76] ZAVADIL, B. *Vývoj irské ekonomiky v roce 2008 s ohledem na krizi finančního systému vyspělého světa*. Dublin : [s.n.], 25.9.2008 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=42817>.
- [77] ZEMÁNEK, Josef. *Hospodářská historie keltského tygra (1801 až 2006)*. *Euroekonom.cz : ekonomický portál* [online]. 10.10.2006, [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-irsko06>>.
- [78] *Zeměpis : informace o České republice a celém světě* [online]. c2002-2010 [cit. 2010-04-19]. Geografický server. Dostupné z WWW: <<http://zemepis.com/index.php>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BMW	Border, Midland and West
CF	Kohezní fond (Cohesion fund)
CIÉ	Irský národní dopravce (Córas Iompair Éireann)
CSF	Rámec podpory Společenství (Community Support Framework)
ČR	Česká republika (Czech republic)
EHS	Evropské hospodářské společenství (European economic community)
EK	Evropská komise (European commission)
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje (European regional development fund)
ES	Evropské společenství (European community)
ESB	Rada pro dodávku elektrické energie (Electricity Supply Board)
ESF	Evropský sociální fond (European social fund)
EU	Evropská unie (European union)
HDP	Hrubý domácí produkt (Gross domestic product)
ICT	Informační a komunikační technologie
IDA	Agentura pro rozvoj průmyslu (Industrial development agency)
IRL	Irská libra (Irish pound)
NDP	Národní rozvojový plán (National development plan)
NSRF	Národní strategický referenční rámec (National strategic reference framework)
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (La nomenclature des unités territoriales statistiques)
OP	Operační program
S&E	Southern and Eastern
RTE	Irská veřejnoprávní televize (Radio Television Éireann)
VÚSC	Vyšší územní správní celek

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Poloha Irska v Evropě [58]	25
Obr. 2. Přehled počtu obyvatel v Irsku 1901-2009 [36]	27
Obr. 3. Populační pyramida Irska v roce 2009 [36].....	28
Obr. 4. Graf bilance zahraničního obchodu Irska [36]	34
Obr. 5. Čtyři tradiční irské provincie [37]	37
Obr. 6. Irské regiony NUTS 2 (vlevo) a NUTS 3 [39]	39
Obr. 7. Zařazení irských regionů pod cíle strukturální politiky [39]	71
Obr. 8. Graf objemu investičních priorit NDP [6]	82

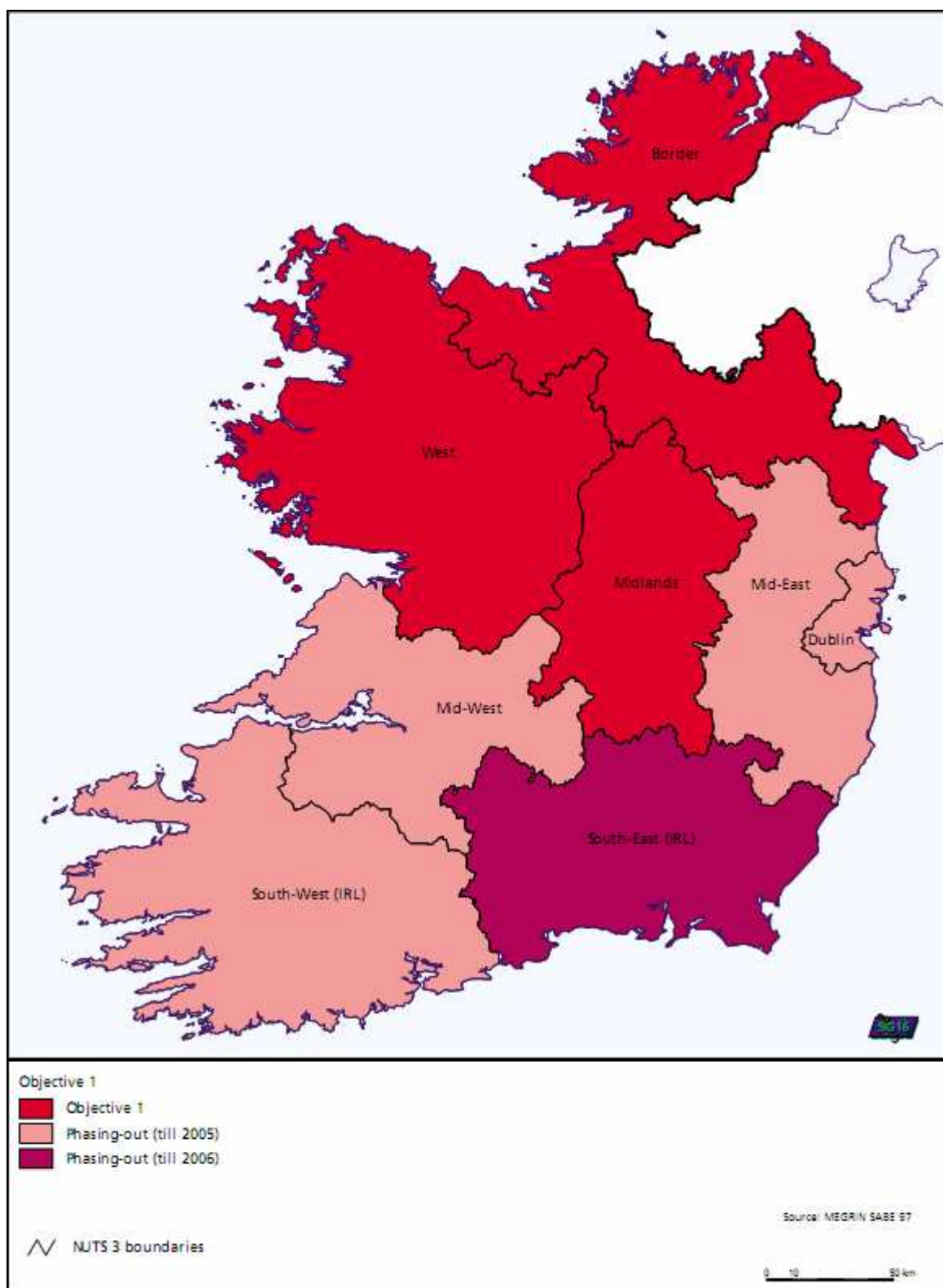
SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Přehled příjmů Irska z EU mezi lety 1973 - 1988	51
Tab. 2. Přehled příjmů Irska z EU mezi lety 1989 - 1993	56
Tab. 3. Výdaje na Operační programy v % z NDP 1989 - 1993.....	57
Tab. 4. Výdaje na Operační programy v % z NDP 1994 - 1999.....	60
Tab. 5. Plánované výdaje na Operační programy z NDP 2000 - 2006 (v mil. EUR)	67
Tab. 6. Využití Strukturálních (a Kohezního) fondů EU do roku 2006 (v mil. EUR).....	68
Tab. 7. Alokace prostředků pro Irsko z fondů EU 2007 - 2013 (v mil. EUR).....	72
Tab. 8. NSRF - Orientační roční alokace dle fondů a OP (v mil.EUR).....	75
Tab. 9. HDP na osobu v PPS z průměru EU NUTS 3 v % v roce 2007	101

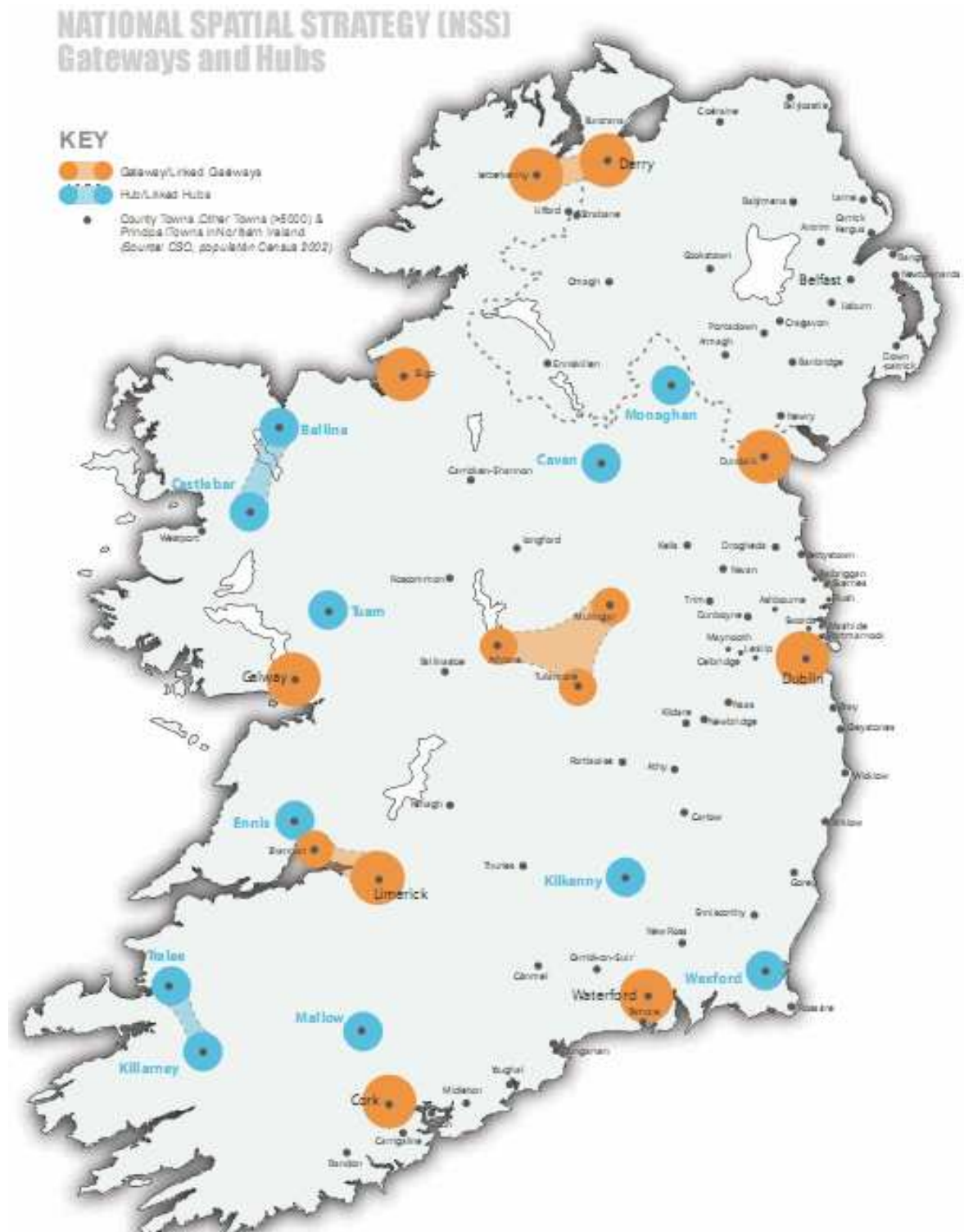
SEZNAM PŘÍLOH

- P I Podporované regiony v období 2000 - 2006
- P II Gateways and Hubs
- P III Programy v rámci priorit NDP 2007 - 2013
- P IV Rozdělení prostředků ERDF a ESF dle témat operačních programů

PŘÍLOHA P I: PODPOROVANÉ REGIONY V OBDOBÍ 2000 - 2006

PŘÍLOHA P II: GATEWAYS AND HUBS

PŘÍLOHA P III: PROGRAMY V RÁMCI PRIORITY NDP 2007 - 2013

PRIORITY AND PROGRAMME LEVEL	2007- 2013 TOTAL
Programmes under the Economic Infrastructure Priority	€m (Current Prices)
Transport	32,914
Energy	8,526
Environmental Services	5,772
Communications and Broadband	435
Govt. Infrastructure Programme	1,413
Development Contributions*	2,100
Unallocated capital reserve**	3,500
Total for the Economic Infrastructure Priority	54,660
Programmes under the Enterprise, Science and Innovation Priority	
Science, Technology & Innovation	6,112
Enterprise Development	3,323
Tourism Development	800
Agriculture & Food	8,028
Rural Social & Economic Development	844
Gaeltacht & Islands Development	457
Marine and Coastal Communities	442
Total for the Enterprise, Science and Innovation Priority	20,006
Programmes under the Human Capital Priority	
Training & Skills Development	7,718
Schools Modernisation and Development	5,061
Higher Education	13,017
Total for the Human Capital Priority	25,796
Programmes under the Social Infrastructure Priority	
Housing	21,214
Health infrastructure	4,970
Justice	2,346
Sports, Culture, Heritage and Community Infrastructure	3,631
Unallocated capital reserve	1,450
Total for Social Infrastructure Priority	33,612
Programmes under the Social Inclusion Priority	
Children Programme	12,290
Working Age — Education	4,201
Working Age — Social & Economic Participation	1,160
Working Age — Justice	300
Older People	9,725
People with Disabilities	19,250
Local & Community Development	1,862
Horizontal Programme	848
Total for the Social Inclusion Priority	49,636
Total for NDP 2007-2013	183,709

PŘÍLOHA P IV: ROZDĚLENÍ PROSTŘEDKŮ ERDF A ESF DLE TÉMAT OPERAČNÍCH PROGRAMŮ

